

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕΞΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Βαρβαντάκη Σταυρούλα

Επιβλέπων καθηγητής: «Κωνσταντίνος Κωτσίδης»

Ρέθυμνο, «Μάρτιος» «2022»

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».
[Αριθμ. ΦΕΚ 635 τ.Β΄/9.3.2016]**

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος ΠΜΣ:

Καθηγητής Αναστασιάδης Παναγιώτης

Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα ΔΕ.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Βαρβαντάκη Σταυρούλα

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

© Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΠΤΔΕ,ΕΔΙΒΕΑ, 2018

Το Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, διατηρεί το δικαίωμα της χρήσης και αναπαραγωγής της παρούσας εργασίας για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

«Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.»

Βαρβαντάκη Σταυρούλα

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:
Κωτσίδης Κωνσταντίνος
Πανεπιστήμιο Κρήτης

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
Τρούλη Κ.

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
Παπαδημητρίου Σ.

Ρέθυμνο, Μάρτιος 2022

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Στην κόρη και τον σύζυγο μου, ως το λιγότερο που μπορώ να κάνω για την υπομονή και την υποστήριξή τους σε αυτό το ταξίδι...

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Ευχαριστίες

Θυμάμαι ακόμα τα λόγια του κυρίου Αναστασιάδη στην συνέντευξη αναρωτώμενος ποιος άνεμος με είχε οδηγήσει εκεί και αν θα μπορούσα να φέρω εις πέρας ένα ΠΜΣ παράλληλα με τις οικογενειακές, επαγγελματικές και κοινωνικές υποχρεώσεις μου. Η αλήθεια είναι ότι το πήρα λίγο αφήφιστα τότε σκεπτόμενη: «Έλα μωρέ, θα τα καταφέρω». Και τα κατάφερα, όντως, αλλά δεν ήταν εύκολη υπόθεση. Υπήρξαν περίοδοι που το άγχος με κυριεύε, που ήθελα να τα παρατήσω και αναρωτιόμουν που στον άνεμο θα βρω το χρόνο να κάνω όλα αυτά που πρέπει να κάνω. Αλλά με ένα μαγικό τρόπο, με πολύ προσπάθεια, άγχος, βοήθεια και πολλές πολλές θυσίες έγιναν.

Τίποτα από όλα αυτά όμως δεν θα είχε συμβεί χωρίς την στήριξη και την βοήθεια κάποιων σημαντικών ανθρώπων τους οποίους θα ήθελα να ευχαριστήσω.

Ξεκινώντας θα ήθελα να εκφράσω ένα μεγάλο ευχαριστώ στον επόπτη εκπαιδευτικό μου κ. Κωτσίδα Κωνσταντίνο για την πολύτιμη βοήθεια και συμβολή του στην ολοκλήρωση της εργασίας μου, στον κο Στρατικόπουλο Κωνσταντίνο για την βοήθειά του στο κομμάτι της έρευνας, στον κο Αναστασιάδη Παναγιώτη, ακαδημαϊκό υπεύθυνο καθηγητή του ΠΜΣ για την έμπνευση και την όρεξη που από τα πρώτα κιόλας δια ζώσης μαθήματα μου πρόσφερε αλλά και στο σύνολο του διδακτικού και υποστηρικτικού προσωπικού του ΠΜΣ το οποίο ήταν πάντα πρόθυμο να μας βοηθήσει και να μας στηρίζει όταν χρειαζόταν. Ένα μεγάλο ευχαριστώ επίσης στο πάντα πρόθυμο προσωπικό της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρεθύμνου για την βοήθεια και τις πληροφορίες που μου παρείχαν.

Ευχαριστώ επίσης θερμά τον κο Μαρκάκη Νίκο, τεχνικό, για το χρόνο και την πολύτιμη βοήθειά του στα πολύ σοβαρά τεχνικά προβλήματα που αντιμετώπισα κατά την διάρκεια δημιουργίας του ΕΥ στο Η5Ρ. Χωρίς την υποστήριξη του, το ΕΥ δεν θα είχε ολοκληρωθεί.

Σημαντικό μέρος αυτής της πορείας ήταν τα μέλη της ομάδας μου #toxoume#, Βέτσου Δώρα, Μαρκαντώνης Ευθύμης και Τσαγκαράκης Μανώλης. Πέρασαμε πολλά μαζί, όχι πάντα ευχάριστα ενώ η συνεργασία μεταξύ μας δεν ήταν πάντα εύκολη. Ωστόσο τα καταφέραμε! Τους ευχαριστώ θερμά για όλες τις αξέχαστες στιγμές που περάσαμε μαζί, στις δια ζώσεις παρακολουθήσεις αλλά στα μαθήματα που έγιναν εξ' αποστάσεως. Το ΠΜΣ αυτό ήταν αφορμή να δημιουργηθούν νέες φιλίες που κρατούν και μετά την ολοκλήρωσή του.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Ένα τεράστιο ευχαριστώ μαζί με την ευγνωμοσύνη μου στους γονείς μου αλλά και τους φίλους μου, εκπαιδευτικούς και μη, Τάσο, Γιώργη, Σταύρο, Βέρα, Γρηγόρη, Βάλια, Νικολέτα, για την βοήθεια και την υπομονή τους.

Για το τέλος, κράτησα το πιο σημαντικό... Ένα μεγάλο ευχαριστώ στο σύζυγο μου Κώστα και την κόρη μας Εύα για την υπομονή, την στήριξη και την κατανόησή τους. Ήταν και είναι πάντα εκεί για εμένα όταν το χρειάζομαι!

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας ήταν ο σχεδιασμός, η ανάπτυξη και η αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού το οποίο δημιουργήθηκε σύμφωνα με την μεθοδολογία της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (ΔΚΒΡ) σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το περιεχόμενο του υλικού προέκυψε μετά από έρευνα της συντάκτριας στο αντικείμενο της φιλαναγνωσίας και της ΔΚΒΡ και δεν βασίστηκε σε κάποιο ήδη υπάρχον εγχειρίδιο. Για την υλοποίηση του υλικού έγινε αξιοποίηση των αρχών σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού όπως αυτές έχουν οριστεί από τους θεωρητικούς του πεδίου. Το επιμορφωτικό υλικό σχεδιάστηκε με τη χρήση του λογισμικού H5P και ενσωματώθηκε στο περιβάλλον Chamilo (περιβάλλον LMS). Για την αξιολόγηση του επιμορφωτικού υλικού, πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα με σκόπιμη δειγματοληψία ειδικών. Οι αξιολογητές ήταν τρεις (3) μεταπτυχιακοί φοιτητές, γνώστες του αντικειμένου και οι οποίοι κλήθηκαν να απαντήσουν σε ένα ερωτηματολόγιο ανοικτού τύπου το οποίο συντάχθηκε από το εργαστήριο του ΕΔΙΒΕΑ. Από τα σχόλια των αξιολογητών προκύπτει ότι το υλικό ήταν γενικά, ευχάριστο και εύχρηστο, διαδραστικό, οι πληροφορίες που αναφέρονταν σε αυτό ήταν τεκμηριωμένες ενώ ο σχεδιασμός του έγινε με βάση τις αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού όπως αυτά ορίζονται από τους θεωρητικούς του πεδίου. Υπήρξαν ωστόσο και κάποιες παρατηρήσεις και σχόλια για βελτίωση τα οποία μελετήθηκαν και λήφθηκαν υπόψη για μελλοντικές αλλαγές. Σημαντική κρίνεται η συνεισφορά του επιμορφωτικού αυτού υλικού μιας και από την βιβλιογραφική αναζήτηση που πραγματοποιήθηκε από την συντάκτρια του υλικού, δεν προέκυψε ύπαρξη παρόμοιου υλικού στην βιβλιογραφία.

Λέξεις – Κλειδιά

Φιλαναγνωσία, Ανάγνωση, Δημόσιες Βιβλιοθήκες, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών, Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση, Διαδραστικό Εκπαιδευτικό Υλικό

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Abstract

The purpose of this research work was to design, develop and evaluate an interactive educational material which was created with the methodology of distance education, to enhance love for reading and also enhance all the knowledge for the Public Central Library of Rethymnon (PCLR) for primary education teachers. The content of the material emerged after the author's research in the field of love of reading and PCLR and was not based on any existing manual. For the implementation of the material, were utilized the principles of design of educational material as they have been defined by the theorists of the field. The training material was designed using H5P software and integrated into the Chamilo environment (LMS environment). For the evaluation of the training material, a qualitative research was carried out with purposive sampling of experts. The evaluators were three (3) postgraduate students, with high knowledge of the subject. They were asked to answer an open-ended questionnaire which was prepared by the laboratory of EDIVEA. The evaluators' comments show that the material was general, enjoyable and easy to use, interactive, the information contained in it was substantiated while its design was based on the principles of design of educational material as defined by the theorists in the field. However, there were some comments for improvement which were studied and taken into account for future changes. The contribution of this educational material is considered important since the bibliographic research carried out by the author of the material did not reveal the existence of any similar material in the bibliography.

Keywords

Love of reading, Reading, Public Libraries, Public Central Library of Rethymno, Adult Education, Teacher Education, Distance Learning, Interactive Teaching and Learning Material

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

Περιεχόμενα

<i>Ευχαριστήρια</i>	ii
<i>Περίληψη</i>	iv
<i>Abstract</i>	v
Περιεχόμενα	vii
Κατάλογος Εικόνων	xi
Κατάλογος Πινάκων	xii
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια	xv
1. Εισαγωγή	1
1.1. Προβληματική της εργασίας	1
1.2. Σκοπός, στόχοι, ερευνητικά ερωτήματα	2
1.2.1. Σκοπός	2
1.2.2. Στόχοι	2
1.2.3. Ερευνητικά ερωτήματα	2
1.3 Δομή της εργασίας	3
2. Ανάγνωση – Φιλαναγνωσία	5
2.1. Ανάγνωση	5
2.2.Φιλαναγνωσία	6
2.2.1. Καλλιέργεια Φιλαναγνωσίας	7
2.2.2 Παράγοντες καλλιέργειας φιλαναγνωσίας	8
3. Βιβλιοθήκες και Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου	11
3.1.Βιβλιοθήκες	11
3.1.1 Ιστορικά στοιχεία	12
3.1.2. Ρόλος των Βιβλιοθηκών	12
3.1.3. Είδη Βιβλιοθηκών	13
3.1.3.1. Δημόσιες Βιβλιοθήκες	14
3.1.3.1.1. Δημόσιες Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα	16
3.2. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (ΔΚΒΡ)	17
3.2.1. Ιστορική αναδρομή	18
3.2.2. Κανονισμός Λειτουργίας	20
3.2.3 Στελέχωση - προσωπικό	20
3.2.4 Ωράριο λειτουργίας	21
3.2.5 Υπηρεσίες βιβλιοθήκης	21
3.2.6 Χρήστες της βιβλιοθήκης	22
3.2.7 Κατάλογοι - Συλλογές	22
3.2.7.1 Κατάλογος ΔΚΒΡ (OPAC)	23
3.2.7.2 Ψηφιακή συλλογή	23
3.2.7.3 Έντυπη συλλογή	23
3.2.8 Στατιστικά χρήσης - δανεισμοί	25

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

3.2.9 Εκδηλώσεις	25
4. ΕξΑΕ - Θεωρητική προσέγγιση εννοιών ΕξΑΕ	27
4.1 Ανοικτή Εκπαίδευση	27
4.2 ΕξΑΕ	30
4.2.1 Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις ΕξΑΕ	33
4.2.1.1 Θεωρία της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας	33
4.2.1.2 Θεωρία της Βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας	34
4.2.1.3 Θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας	35
4.2.2 Παιδαγωγική της ΕξΑΕ	36
5. Εκπαίδευση ενηλίκων	38
5.1 Θεωρίες εκπαίδευσης ενηλίκων	38
5.2 Μοντέλα Εκπαίδευσης Ενηλίκων	40
5.2.1 Το μοντέλο της Ανδραγωγικής (Andragogy) (M. Knowels, 1984)	41
5.2.2 Τα Χαρακτηριστικά των Ενήλικων Μαθητών (The characteristics of adults as learners, P.Cross, 1981)	42
5.2.3 Η Θεωρία του ενεργειακού περιθωρίου (McClusky, 1974, όπως αναφέρεται στον Κοντάκος, 2006).	43
5.2.4 Η Θεωρία της επάρκειας (Proficiency Theory)(Knox, 1986).	43
5.2.5 Το μοντέλο της μαθησιακής διεργασίας (learning process) (Jarvis, 1985, όπως αναφέρεται στο Κοντάκος, 2006)	44
5.2.6 Η Θεωρία της Μετασχηματιστικής Μάθησης (Transformational Learning, Merizow, 1991)	45
5.2.7 Το μοντέλο της «αυτοκαθοδηγούμενης μάθησης» (self-directed learning) Tough (1971)	46
5.3 Χαρακτηριστικά ενηλίκων εκπαιδευόμενων	47
5.4 ΕξΑΕ και Εκπαίδευση ενηλίκων	49
5.5 Επιμόρφωση εκπαιδευτικών	50
5.5.1 Αναγκαιότητα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών	52
5.5.2 Ρόλος των βιβλιοθηκών στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών	54
6. Σχεδιασμός ΕΥ	56
6.1 Αρχές σχεδιασμού ΕΥ	56
6.1.1 Αρχές πολυμεσικής μάθησης	56
6.2 Αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού	58
6.3 Χαρακτηριστικά ΕΥ σύμφωνα με τον Holmberg	61
6.4 Χαρακτηριστικά ΕΥ σύμφωνα με την Mena	62
6.5 Δημιουργία ΕΥ	63
6.6 Δομή ΕΥ	64
6.6.1. Είσοδος στο περιβάλλον του μαθήματος	64
6.6.3. Περιεχόμενα μαθήματος	66
7. Αποτίμηση του ΕΥ	74
7.1. Σκοπός της έρευνας	74

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

7.2. Στόχοι της έρευνας	75
7.3 Ερευνητικά ερωτήματα	75
7.4. Είδος της έρευνας	75
7.5. Χρονική περίοδος διεξαγωγής της έρευνας	76
7.6. Μέθοδος δειγματοληψίας – Συμμετέχοντες στην έρευνα	76
7.7. Μέθοδος έρευνας και μέσα συλλογής δεδομένων	76
7.8. Επεξεργασία των ερευνητικών δεδομένων	78
7.9. Περιορισμοί έρευνας	84
8. Παρουσίαση και σχολιασμός των ευρημάτων της έρευνας	86
8.1. Προφίλ συμμετεχόντων στην έρευνα	86
8.1.1. Φύλλο (E1)	86
8.1.2 Ηλικία (E2)	87
8.1.3 Χρόνια προϋπηρεσίας (E3)	87
8.1.4 Εξοικείωση με τη μεθοδολογία των ΤΠΕ και της ΕξΑΕ (E4, E5, E6, E7)	87
8.2. Παρουσίαση και σχολιασμός των ευρημάτων	88
8.2.1. 1ος Ερευνητικός άξονας: Επιστημονική συνοχή / τεκμηρίωση (Ερωτήσεις Α1, Α2, Α3, Α4, Α5)	88
Οι αξιολογητές παρατηρούν ότι το ΕΥ διαθέτει επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση. Συγκεκριμένα, αναφέρουν ότι διαπιστώνουν ότι οι πληροφορίες που παρατίθενται σε αυτό διαθέτουν τη σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση, ότι παρέχεται αναφορά και δυνατότητα μελέτης σε διαφορετικές πηγές, ότι υπάρχει συγκριτική ανάλυση, ερμηνεία και κριτική συζήτηση των πληροφοριών.	90
8.2.2 2ος Ερευνητικός άξονας: Απλή-κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου (Ερωτήσεις Β1,Β2,Β3,Β4,Β5,Β6,Β7,Β8,Β9,Β10)	91
8.2.3. 3ος Ερευνητικός άξονας: Ευχρηστία (Ερωτήσεις Γ1, Γ2, Γ3, Γ4)	95
8.2.4 4ος Ερευνητικός άξονας: Υποστήριξη – καθοδήγηση στη μελέτη του εκπαιδευόμενου (Ερωτήσεις Δ1, Δ2, Δ3)	97
8.2.5 5ος Ερευνητικός άξονας: Υποστήριξη της αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του (Ερωτήσεις Ε1,Ε2,Ε3,Ε4,Ε5,Ε6)	98
8.2.6 6ος Ερευνητικός άξονας: Δυνατότητα αναστοχασμού - αυτοαξιολόγησης εκπαιδευόμενου (Ερωτήσεις Στ1, Στ2, Στ3, Στ4, Στ5)	101
8.2.7 7ος Ερευνητικός άξονας: Σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων (Ερωτήσεις Ζ1, Ζ2, Ζ3, Ζ4, Ζ5, Ζ6)	104
8.2.8 8ος Ερευνητικός άξονας: Εφαρμογή αρχών της Γνωστικής Θεωρίας Πολυμεσικής Μάθησης (Ερωτήσεις Η1, Η2, Η3, Η4, Η5, Η6, Η7, Η8, Η9, Η10, Η11, Η12, Η13, Η14, Η15)	107
8.2.9 9ος Ερευνητικός Άξονας: Δυνατά σημεία του Ε.Υ. (Ερώτηση Θ1)	114
8.2.10 10ος Ερευνητικός άξονας: Προτάσεις Βελτίωσης (Ερώτηση Θ2)	115
9. Συμπεράσματα – Συνεισφορά	117
9.1. Συμπεράσματα	117
9.2. Συνεισφορά	120
Αγγλική Βιβλιογραφία	122
Ελληνική Βιβλιογραφία	123

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

- Παράρτημα Α: «Ερωτηματολόγιο της έρευνας του Ε.Υ.»

131

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Μοντέλα Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Εικόνα 2: Αρχική οθόνη ΕΥ

Εικόνα 3: Είσοδος στο μάθημα

Εικόνα 4: Δομή μαθήματος/ Διδακτικές ενότητες

Εικόνες 5 & 6: Διδακτικές ενότητες 1 & 2 αντίστοιχα

Εικόνα 7: Δομή εισαγωγικών στοιχείων

Εικόνα 8: Αρχική οθόνη 1^{ης} διδακτικής ενότητας

Εικόνα 9: Αρχική οθόνη 2^{ης} διδακτικής ενότητας

Εικόνες 10 & 11: Οθόνη περιεχομένων διδακτικών ενοτήτων 1 & 2 αντίστοιχα

Εικόνες 12 & 13: Οθόνες επεξήγησης συμβόλων διδακτικών ενοτήτων 1 & 2 αντίστοιχα

Εικόνες 14 & 15: Οθόνες Καλωσορίσματος διδακτικών ενοτήτων 1 & 2 αντίστοιχα

Εικόνες 16 & 17: Οθόνες σύνοψης διδακτικών ενοτήτων 1 & 2 αντίστοιχα

Εικόνες 18 & 19: Οθόνες βιβλιογραφίας διδακτικών ενοτήτων 1 & 2 αντίστοιχα

Εικόνες 20 & 21: Avatar

Εικόνα 22: Υλικό σε μπουκίτσες, σύμφωνα με την Αρχή της κατάτμησης

Εικόνα 23: Παράθεση μεγαλύτερου κειμένου σε link

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Κατάλογος Πινάκων

- Πίνακας 1: Χαρακτηριστικά ενηλίκων εκπαιδευόμενων
- Πίνακας 2: Ερευνητικοί άξονες
- Πίνακας 3: Κατηγορίες ανάλυσης ανά ερευνητικό άξονα
- Πίνακας 4: Ο πληθυσμός της έρευνας ανά φύλο
- Πίνακας 5: Οι αξιολογητές ανά ηλικιακή ομάδα
- Πίνακας 6: Έτη προϋπηρεσίας των αξιολογητών
- Πίνακας 7: Εξοικείωση συμμετεχόντων με ΤΠΕ και ΕξΑΕ
- Πίνακας 8: Βιβλιογραφική τεκμηρίωση
- Πίνακας 9: Αναφορά σε διαφορετικές πηγές
- Πίνακας 10: Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών
- Πίνακας 11: Ερμηνεία-κριτική συζήτηση πληροφοριών
- Πίνακας 12: Μελέτη σε διαφορετικές πηγές
- Πίνακας 13: Φιλικό ύφος
- Πίνακας 14: Χρήση προσωπικών & κτητικών αντωνυμιών
- Πίνακας 15: Χρήση καθομιλούμενης γλώσσας
- Πίνακας 16: Ευανάγνωστη γραφή
- Πίνακας 17: Ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών
- Πίνακας 18: Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης
- Πίνακας 19: Μόνο κείμενο
- Πίνακας 20: Κείμενο και εικόνες
- Πίνακας 21: Κείμενο, εικόνες και βίντεο
- Πίνακας 22: Χρωματικές συνθέσεις για άνετη αλληλεπίδραση
- Πίνακας 23: «Κουμπιά» κατανοητά και αναγνωρίσιμα
- Πίνακας 24: Εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα
- Πίνακας 25: Εύκολη πλοήγηση
- Πίνακας 26: Αξιοπιστία υπερσυνδέσμων
- Πίνακας 27: Συμβουλές μελέτης

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

- Πίνακας 28: Έμφαση σε σημεία
- Πίνακας 29: Επεξηγηματικά σχόλια
- Πίνακας 30: Δραστηριότητες για έκφραση απόψεων-κρίσεων
- Πίνακας 31: Δραστηριότητες για διατύπωση ερωτήσεων
- Πίνακας 32: Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής
- Πίνακας 33: Δραστηριότητες για ανταλλαγή απόψεων
- Πίνακας 34: Δραστηριότητες για αίσθηση ανήκειν στην ομάδα
- Πίνακας 35: Δραστηριότητες ενσωμάτωσης απόψεων στο ΕΥ
- Πίνακας 36: Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης
- Πίνακας 37: Δραστηριότητες ανάπτυξης αυτόνομης κριτικής σκέψης
- Πίνακας 38: Δραστηριότητες διαύλων επικοινωνίας
- Πίνακας 39: Δραστηριότητες συσχέτισης δεδομένων με την πραγματικότητά του
- Πίνακας 40: Δραστηριότητες εφαρμογής δεδομένων στην πραγματικότητά του
- Πίνακας 41: Σαφήνεια διατύπωσης σκοπού
- Πίνακας 42: Σαφήνεια διατύπωσης προσδοκώμενων αποτελεσμάτων
- Πίνακας 43: Παρακίνηση εκπαιδευόμενου σε επίπεδο γνώσεων
- Πίνακας 44: Παρακίνηση εκπαιδευόμενου σε επίπεδο δεξιοτήτων
- Πίνακας 45: Παρακίνηση εκπαιδευόμενου σε επίπεδο στάσεων
- Πίνακας 46: Έλεγχος προόδου βάσει προσδοκώμενων
- Πίνακας 47: Συνδυασμός κειμένου εικόνας
- Πίνακας 48: Χρήση εικόνων
- Πίνακας 49: Στοιχεία αφήγησης
- Πίνακας 50: Μη σχετικές πληροφορίες
- Πίνακας 51: Χρήση φιλικής γλώσσας
- Πίνακας 52: Χρήση δεύτερου προσώπου
- Πίνακας 53: Ηχητική παρουσίαση αντικειμένου
- Πίνακας 54: Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης αντικειμένου
- Πίνακας 55: Φιλικός χαρακτήρας avatar
- Πίνακας 56: Τμηματική παρουσίαση περιεχομένου
- Πίνακας 57: Δραστηριότητες με ανατροφοδότηση

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Πίνακας 58: Μακροσκελή κείμενα

Πίνακας 60: Σαφείς οδηγίες

Πίνακας 61: Εισαγωγικές δραστηριότητες κατανόησης

Πίνακας 62: Δυνατά σημεία εκπαιδευτικού υλικού

Πίνακας 63: Προτάσεις βελτίωσης εκπαιδευτικού υλικού

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Συνομογραφίες & Ακρωνύμια

ΔΕ	Διπλωματική Εργασία
ΠΤΔΕ	Παιδαγωγικό Τμήμα ΔΕ
ΠΜΣ	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΑΕΞΑΕ	Ανοιχτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση
ΕξΑΕ	Εξ'αποστάσεως Εκπαίδευση
ΔΚΒΡ	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου
ΕΥ	Εκπαιδευτικό υλικό

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

1. Εισαγωγή

1.1. Προβληματική της εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία, που εκπονήθηκε στα πλαίσια του ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής-Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ (e-learning)», έχει ως αντικείμενο τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με την μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την ΔΚΒΡ σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με την χρήση του λογισμικού H5P.

Αφορμές για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος ήταν δύο. Αρχικά ήταν η αγάπη της συντάκτριας για τις βιβλιοθήκες και το αντικείμενο σπουδών της (Βιβλιοθηκονομία) που την οδήγησαν σε αυτήν την κατεύθυνση επιλογής θέματος. Έπειτα, σε ένα δεύτερο επίπεδο, θεωρήθηκε ότι ένα τέτοιο εργαλείο θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, μίας και η αγάπη για το βιβλίο και το διάβασμα μπορεί και είναι χρήσιμο να καλλιεργηθεί από πολύ μικρή ηλικία. Και τι καλύτερος τρόπος να γίνει αυτό από το να επιμορφωθούν στο κομμάτι αυτό οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί, ώστε να μπορέσουν να μεταφέρουν και να καλλιεργήσουν τις γνώσεις αυτές στους μαθητές τους. Ένα τέτοιο εργαλείο θεωρήθηκε επίσης χρήσιμο καθώς προσφέρει στους χρήστες του σημαντικές πληροφορίες σε σχέση με την ΔΚΒΡ και την λειτουργία της καθώς δεν υπάρχει κάτι αντίστοιχο που να ενημερώνει με ευχάριστο και παιγνιώδη τρόπο τους εν δυνάμει χρήστες της ΔΚΒΡ για την λειτουργία της.

Επιπλέον, λόγω της ιδιαιτερότητας των τελευταίων δύο ετών λόγω της πανδημίας του Covid-19, η ΔΚΒΡ περιόρισε ή ανέστειλε κάποιες από τις λειτουργίες της για μεγάλο χρονικό διάστημα. Θεωρήθηκε λοιπόν ότι ένα τέτοιο εργαλείο μπορεί να προσφέρει στους εν δυνάμει χρήστες της γνώσεις και πληροφορίες από απόσταση. Σε καμία περίπτωση βέβαια η φυσική παρουσία του χρήστη σε ένα χώρο βιβλιοθήκης δεν υποκαθίσταται ή αντικαθίσταται από ένα επιμορφωτικό εργαλείο. Ωστόσο το εργαλείο αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει μία πρώτης τάξεως εισαγωγή ή προετοιμασία των εν δυνάμει χρηστών.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

1.2. Σκοπός, στόχοι, ερευνητικά ερωτήματα

1.2.1. Σκοπός

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι ο σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Το επιμορφωτικό υλικό σχεδιάστηκε με τη χρήση του προγράμματος H5P και απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με σκοπό την ενίσχυση του αισθήματος της φιλαναγνωσίας τους αλλά και την επιμόρφωσή τους σε θέματα σχετικά με την ΔΚΒΡ, ώστε να μπορέσουν και αυτοί με τη σειρά τους να μεταλαμπαδεύσουν τις γνώσεις που θα έχουν αποκτήσει στους μαθητές τους.

1.2.2. Στόχοι

Όπως προκύπτει και από τον σκοπό της έρευνας, στα πλαίσια της παρούσας ερευνητικής εργασίας σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ένα επιμορφωτικό υλικό για εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με επιμέρους στόχους τα παρακάτω:

- Να ελεγχθεί εάν το ΕΥ διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ,
- Να εξεταστεί εάν το ΕΥ έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης,

1.2.3. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν προκύψει από τους επιμέρους στόχους της έρευνας και για τα οποία η έρευνα έχει σχεδιαστεί να δώσει απαντήσεις είναι τα παρακάτω:

Ε.Ε. 1. Το εκπαιδευτικό υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Ε.Ε. 2. Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

1.3 Δομή της εργασίας

Η παρούσα εργασία αποτελείται από τα παρακάτω μέρη:

(1)Εισαγωγή, (2) Ανάγνωση-Φιλαναγνωσία, (3) Βιβλιοθήκες και Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου, (4) Θεωρητική προσέγγιση εννοιών ΕξΑΕ, (5) Εκπαίδευση ενηλίκων, (6) Σχεδιασμός, δημιουργία, περιγραφή ΕΥ, (7) Αποτίμηση ΕΥ, μεθοδολογία έρευνας, (8) Παρουσίαση, σχολιασμός των ευρημάτων, (9) Σύνοψη, συμπεράσματα, συνεισφορά, (10) Βιβλιογραφία. Περιέχει επίσης ένα παράρτημα (Παράρτημα Α) στο οποίο παρουσιάζεται το ερευνητικό ερωτηματολόγιο που κλήθηκαν να συμπληρώσουν οι αξιολογητές.

Αναλυτικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το θέμα της εργασίας αυτής και ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε, ο σκοπός, οι στόχοι, η δομή της εργασίας και τα ερευνητικά ερωτήματα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην ανάγνωση και την φιλαναγνωσία, καθώς και στους παράγοντες καλλιέργειας και ενίσχυσής της.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται παρουσιάζονται τα βιβλιογραφικά ευρήματα στο αντικείμενο των βιβλιοθηκών γενικά ενώ γίνεται και μία εκτενής και λεπτομερής περιγραφή της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρεθύμνου.

Στο τέταρτο κεφάλαιο πραγματοποιείται μία εννοιολογική οριοθέτηση των όρων «Ανοικτή Εκπαίδευση» και «Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση», ενώ αναφέρονται και οι βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της ΕξΑΕ.

Στο πέμπτο κεφάλαιο επιχειρείται η εννοιολογική οριοθέτηση της εκπαίδευσης ενηλίκων, της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των ενήλικων εκπαιδευόμενων αλλά και του ρόλου που διαδραματίζουν οι βιβλιοθήκες στην επιμόρφωση αυτή.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στον σχεδιασμό του ΕΥ και τις αρχές σχεδιασμού του, ενώ περιγράφονται τα στάδια δημιουργίας του υλικού και η δομή του. Επίσης, στην περιγραφή του ΕΥ, γίνεται μία προσπάθεια να αποτυπωθούν οι βασικές αρχές σχεδιασμού ΕΥ και πως αυτές εφαρμόζονται στο υπάρχον υλικό. Τέλος, αναφέρονται και τα προγράμματα ή/και εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν.

Στο έβδομο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία έρευνας αποτίμησης του υλικού.

Στο όγδοο μέρος της εργασίας παρουσιάζονται και σχολιάζονται τα ευρήματα της έρευνας.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Στο ένατο μέρος πραγματοποιείται μία σύνοψη της ΔΕ ενώ αναφέρονται επίσης τα συμπεράσματα και η συνεισφορά της εργασίας αυτής.

Στο δέκατο κεφάλαιο αναφέρονται οι βιβλιογραφικές παραπομπές της παρούσας διπλωματικής εργασίας ενώ στο τέλος υπάρχει και ένα Παράρτημα με το ερωτηματολόγιο της έρευνας του υλικού.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

2. Ανάγνωση – Φιλαναγνωσία

Εισαγωγή

Στην ενότητα αυτή θα γίνει μία προσπάθεια εννοιολογικής προσέγγισης των εννοιών “Ανάγνωση” και “Φιλαναγνωσία”. Επιπλέον, θα αναφερθούν οι κυριότεροι παράγοντες καλλιέργειας φιλαναγνωσίας και η σημασία της καλλιέργειάς της σε παιδιά δημοτικού σχολείου.

2.1. Ανάγνωση

Τα πιο σημαντικά πράγματα γύρω από την ανάγνωση είναι και τα πιο αυτονόητα. Η ανάγνωση είναι πράξη φυσική, εθελούσια και απολαυστική, γι’ αυτό ακριβώς και αναγκαία και αναπότρεπτη. Η ηδονή της ανάγνωσης απορρέει από τη μέθεξη του αναγνώστη στην ιστορία, από το απόλυτο βύθισμα του στον ενδιαφέροντα και συναρπαστικό κόσμο του βιβλίου. Η σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στον αναγνώστη και στο βιβλίο είναι πολυσχιδής και ιδιότυπη: ο αναγνώστης δεν επιδιώκει, μέσω της ανάγνωσης, μόνο τη γνώση, την απλή πληροφόρηση ή την ανάλαφρη ψυχαγωγία, αλλά και κάτι βαθύτερο και ουσιαστικότερο. Η εμπειρία της ανάγνωσης εμπεριέχει την καλλιέργεια της φαντασίας, την όξυνση της κρίσης, την ενθάρρυνση του συναισθήματος, την διαφυγή από τον κόσμο της πραγματικότητας, την φαντασιακή προβολή, και τη συνεπαγόμενη αισθητική συγκίνηση.

Η ανάγνωση στην παιδική ηλικία είναι μία αβίαστη παράδοση στη φαντασία και την επιθυμία, ένα παιχνίδι διαφυγής και διασκέδασης αλλά και ένα είδος διαβατήριας τελετής. Δεν είναι τυχαίο ότι όλοι οι μεγάλοι συγγραφείς θυμούνται με συγκίνηση και πάντοτε μνημονεύουν τα αγαπημένα, αλησμόνητα βιβλία των παιδικών τους χρόνων (Καλογήρου, Τ. 2007).

Όπως αναφέρει ο Παπαδάτος Γ. (2009) ένας από τους σύγχρονους θεωρητικούς, ο W. Iser (θεωρία της αισθητικής ανταπόκρισης), αναφέρει συγκεκριμένα ότι ο αναγνώστης μέσα από τις διάφορες προοπτικές που του προσφέρει το κείμενο και κάνοντας τους κατάλληλους συσχετισμούς θέτει το κείμενο σε κίνηση και συνάμα τον εαυτό του.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

2.2. Φιλαναγνωσία

Ο όρος φιλαναγνωσία χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη θετική σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στον αναγνώστη και στο γραπτό κείμενο, αλλά και στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες που στοχεύουν στην διαμόρφωση αυτής της σχέσης, για την οποία είναι απαραίτητο να αναπτυχθούν συγκεκριμένες γνωστικές δεξιότητες και αισθητικά κριτήρια (Markidis, 2011, στο Πατέρα, Τσιλιμένη, 2012). Επιπλέον, περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα σημασιών και αξιών, που συνδέονται με την σχέση που αναπτύσσει το παιδί με το βιβλίο και την ανάγνωση. (Λυμπερά, Σ., 2016) Η τάση, η συνήθεια ή το ενδιαφέρον του παιδιού να επιλέγει την ενασχόληση με το βιβλίο στα πλαίσια του ελεύθερου χρόνου του, είναι γνωστή με τον όρο *φιλαναγνωσία*. (Μαραγκουδάκη, 1994). Σύμφωνα με τον Καρακίτσιο (2011), η φιλαναγνωσία αποτελεί όρο πολύτροπο, αξιακό, περιγραφικό και συνάμα ευρύχωρο, ενώ επικεντρώνει το ενδιαφέρον στη θετική σχέση του παιδιού με το βιβλίο και στοχεύει στην ενδυνάμωση της σχέσης αυτής

Σκοπός της φιλαναγνωσίας είναι εν πρώτοις η εξοικείωση του παιδιού με το βιβλίο και μέσω αυτού η ανάπτυξη του γραμματισμού (εικονογραφικού, κειμενικού, πολιτισμικού). Σταδιακά ενισχύονται οι πιθανότητες για την εδραίωση μιας φιλικής σχέσης με το λογοτεχνικό βιβλίο. Η σχέση αυτή θέτει τα θεμέλια για την αισθητική απόλαυση, τη διερεύνηση της φαντασίας και της γλωσσικής τους έκφρασης, της ενδοσκόπησης και καλλιέργειας του συναισθηματικού κόσμου, της ανάπτυξης της κριτικής και δημιουργικής σκέψης. Τα παιδιά “δανείζονται” στοιχεία από το βιβλίο, δίνουν το δικό τους νόημα δημιουργώντας το “προσωπικό” τους άτυπο βιβλίο και “συνομιλούν” μεταξύ τους εφόσον διαβάζουν το ίδιο κείμενο (Παπαδάτος, 2009). Η φιλαναγνωσία ως στόχος είναι μία σύνθετη υπόθεση και εξαρτάται από κοινωνικούς, πολιτικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς και άλλους παράγοντες (Τσιλιμένη Τ., 2007). Είναι ένα σύνολο μιας διαπαιδαγώγησης και ενός πολιτισμικού περιβάλλοντος (Αποστολίδου Β., 1998 στο Τσιλιμένη Τ., 2007)

Όπως αναφέρει ο Βασίλης Ι. Οικονόμου στο “Οι βιβλιοθήκες και ο ρόλος τους” “Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε λοιπόν πως το διάβασμα δεν θα έρθει ως αποτέλεσμα νουθεσίας και επιβολής. Για να το πετύχουμε πρέπει να δημιουργήσουμε κατάλληλες προϋποθέσεις. Η αγάπη για το διάβασμα δεν είναι έμφυτη. Αποκτάται μέσω της παιδείας και δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα. Κάθε τι που προσφέρεται, αγαπιέται μόνο, όταν διεγείρει το ενδιαφέρον και

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

προκαλεί ευχαρίστηση. Η αγάπη για το διάβασμα είναι σημαντική, γιατί εμποδίζει την επιστροφή του αναλφαβητισμού κι ετοιμάζει τους μελλοντικούς φιλαναγνώστες οι οποίοι θα βοηθήσουν στην πολιτική εξέλιξη του κοινωνικού συνόλου. Η φιλαναγνωσία, ως πρακτική, δεν αποκτάται σε σύντομο χρονικό διάστημα.(Βασίλης Ι. Οικονόμου, 1998).

2.2.1. Καλλιέργεια Φιλαναγνωσίας

Η Άντα Κατσίκη Γκίβαλου, στην εναρκτήρια ομιλία της στην ημερίδα “Φιλαναγνωσία και Σχολείο” το 2007 αναφέρει ότι “Το βιβλίο, όχι το ένα και μοναδικό, με το οποίο το σύστημα της Παιδείας μας εκπαιδεύει εδώ και πολλά χρόνια τα παιδιά μας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης - και για αυτό είμαστε όλοι συνυπεύθυνοι - με δυσμενείς επιπτώσεις στην ικανότητα της κριτικής ανάπτυξης και επιστημονικής τους συγκρότησης, αλλά το εξωσχολικό βιβλίο, ιδιαίτερα το λογοτεχνικό, και η καλλιέργεια του ενδιαφέροντος των παιδιών γι’ αυτό, είναι από τα βασικά μελήματα της εκπαίδευσης και ιδιαίτερα της πρωτοβάθμιας”. Ο καταναγκαστικός χαρακτήρας της επαφής με τα βιβλία στο σχολικό περιβάλλον υπονομεύει την φιλαναγνωσία και την αναγνωστική απόλαυση, όπως αναφέρεται και από την Τζίνα Καλογήρου (2007). Ταυτόχρονα, η περιορισμένη διάσταση του όρου της φιλαναγνωσίας στην ελληνική πραγματικότητα, η απουσία θεσμοθετημένων πρακτικών φιλαναγνωσίας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, η σημαντική απουσία της Βιβλιοθήκης στο σύστημα αυτό και η διασύνδεση της με έξω-εκπαιδευτικές διαδικασίες, καθιστούν αναγκαία την επιπλέον ανάπτυξή του (Παπαδάτος, 2009).

Ο Γιάννης Παπαδάτος (2009) σημειώνει επίσης ότι η ουσιαστική απαίτηση για διάβασμα προϋποθέτει βαθύτερες μετασχηματιστικές διαδικασίες οι οποίες θα στοχεύουν στην δημιουργία νέων στάσεων ή στην αλλαγή των υπάρχουσών, ώστε ο αναγνώστης που θα γεννηθεί να είναι δημιουργικός, ενεργοποιημένος, δυναμικός, μόνιμος, λειτουργικός, οικολογικός, διαπολιτισμικός τελικά κριτικός αναγνώστης. Το βιβλίο θα είναι μέρος της καθημερινότητας, μια ωσμωτική συνήθεια η οποία θα αποκτάται σε καθημερινή βάση και το σημαντικότερο: δίχως προτροπή ή εξαναγκασμό. Περίπου ως βιολογική ανάγκη (P. Bourdieu στο Παπαδάτος, Γ., 2009). Επομένως, η δημιουργία νέων στάσεων θα είναι αποσπασματική αν δεν αντιμετωπιστεί μέσα από ένα γενικότερο πλαίσιο, δηλαδή από ένα σύστημα

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

φιλιαναγνωσίας λειτουργικό και με αλληλοεπιδρώντα στοιχεία, στο οποίο θα “συμμετέχουν” η πολιτεία, το σχολείο, η οικογένεια, οι βιβλιοθήκες του σχολείου και οι άλλες βιβλιοθήκες (ιδιωτικές, Δήμου, Εθνική, διαδικτυακές, κτλ.), το φυσικό και το γενικότερο πολιτισμικό περιβάλλον. Μέσα από συγκεκριμένες διαδικασίες το βιβλίο γίνεται πια αναγκαίο μέρος της καθημερινότητας. Οι μαθητές-αναγνώστες ικανοποιώντας βασικές τους ανάγκες, ατομικές, κοινωνικές, μορφωτικές κ.α. μέσα από την έρευνα καταλήγουν να επιζητούν το βιβλίο όχι μόνο στον ελεύθερο χρόνο τους, ευκαιριακά δηλαδή, αλλά σε κάθε στιγμή της σχολικής ζωής ή της κοινωνικής ζωής τους γενικότερα (Παπδάτος, Γ. 2009).

2.2.2 Παράγοντες καλλιέργειας φιλιαναγνωσίας

Σύμφωνα με τον Οικονόμου (1998), οι παράγοντες που ενισχύουν την φιλιαναγνωσία είναι οι παρακάτω:

- Οικογένεια: Τα παιδιά συνήθως μιμούνται τους γονείς τους και για το λόγο αυτό η αναγνωστική συμπεριφορά των γονέων καθορίζει και τη στάση του παιδιού απέναντι στο βιβλίο. Καθώς ο δρόμος προς το βιβλίο ξεκινά από την οικογένεια, η κατάλληλη συμπεριφορά των γονέων θα ξυπνήσει στην ψυχή του παιδιού τη χαρά του διαβάσματος και θα εμπεδώσει μία δια βίου, ήρεμη και σταθερή σχέση με το βιβλίο.
- Σχολείο: Η καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας αναμένεται να γίνεται στα πλαίσια του σχολικού χρόνου παρ’ ότι είναι μία πρακτική που υλοποιείται στα πλαίσια του ελεύθερου χρόνου. Το σχολείο αποτελεί ένα προνομιακό χώρο για την άσκηση δραστηριοτήτων ενίσχυσης της φιλιαναγνωσίας καθώς είναι η μόνη κοινωνική δομή όπου βρίσκονται συγκεντρωμένα, λόγω υποχρεωτικής φοίτησης, όλα τα παιδιά, φιλιαναγνώστες και μη (Μαραγκουδάκη, Ε., 1994).
- Μέσα μαζικής επικοινωνίας: Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας είναι παράγοντες με ισχυρή παρουσία στη ζωή του παιδιού και αποτελούν μία δύναμη που μπορεί να χρησιμοποιηθεί καλά ή άσχημα.

Σε μία πιο πρόσφατη δημοσίευση οι Γουλής και Γρόσδος (2011), αναφερόμενοι σε 10 μικρά μυστικά για ν’ αγαπήσουν τα μικρά παιδιά το διάβασμα (Δημήτρης Γουλής), αναφέρουν, μεταξύ άλλων ότι η καθιέρωση καθημερινής 10 λεπτής ανάγνωσης στο κρεβάτι πριν το παιδί κοιμηθεί

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

ή η αφιέρωση 15 λεπτών καθημερινά σε ανάγνωση σε ώρα που το ίδιο το παιδί επιλέγει, η εκμετάλλευση όποιας ευκαιρίας δίνεται στο γονέα και το παιδί για ανάγνωση (για παράδειγμα, συνταγές, πινακίδες, σήματα κυκλοφορίας, κλπ.), ο δανεισμός ή η αγορά βιβλίων που το ίδιο το παιδί επιλέγει, αλλά και η καθιέρωση επίσκεψης σε γειτονική βιβλιοθήκη είναι παράγοντες που βοηθούν στο να αγαπήσουν τα παιδιά τα βιβλία. Επιπλέον, η ενασχόληση με παιχνίδια για τα οποία είναι απαραίτητη η χρήση λέξεων όπως κρεμάλα αλλά και η δημιουργία μιας ατμόσφαιρας βιβλίου στο σπίτι όπου εάν το παιδί βλέπει τους μεγάλους να διαβάζουν πιθανόν να θελήσει να διαβάσει και εκείνο.

Αναφερόμενος σε λίγο μεγαλύτερα παιδιά ο Δημήτρης Γουλής (2011) αναφέρει ότι τα παιδιά που λένε ότι δεν τους αρέσει το διάβασμα, δεν έχουν βρει ακόμα το βιβλίο που θα τους εμπνεύσει, θα τους μαγέψει και θα τους κάνει να γελάσουν, ενώ ένα “βαρετό” βιβλίο είναι πολύ χειρότερο από ένα “τολμηρό”, καθώς επίσης και ότι δεν υπάρχουν καλά και κακά βιβλία. Όταν οι ενήλικες καταδικάζουν τα βιβλία που συναρπάζουν (κόμικς, ιστορίες τρόμου, αισθηματικά μυθιστορήματα σε συνέχειες, κλπ.) τα παιδιά ως βιβλία “χαμηλής ποιότητας”, μάλλον κόβουν κάθε επαφή του παιδιού με τα ενδιαφέροντα του. Για να αγαπήσει κανείς το διάβασμα πρέπει να ανακαλύψει την απόλαυση που του προσφέρει.

Επιπλέον, για να βρει ένα παιδί κάποιο αγαπημένο του βιβλίο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να ψάξει ανάμεσα σε πολλά βιβλία, χωρίς μεγάλη προσπάθεια και με άνεση χρόνου. Σε αυτό βοηθούν οι βιβλιοθήκες (είτε σχολικές, είτε παιδικές δημοτικές) αλλά και η έκρηξη που γνωρίζει τα τελευταία χρόνια η παιδική και νεανική λογοτεχνία. Υπάρχουν οι δημοτικές, σχολικές ή άλλες βιβλιοθήκες που προσφέρουν ελεύθερη πρόσβαση σε όλους, παρόλα αυτά τα βιβλία παραμένουν στα ράφια. Είναι σημαντική λοιπόν η ύπαρξη δραστηριοτήτων, οι οποίες μπορεί αποκτήσουν ακόμα και παιγνιώδη τρόπο, οι οποίες θα εμπλέξουν άμεσα τους εν δυνάμει αναγνώστες με τα βιβλία που βρίσκονται ανάμεσά τους. Τέλος, σημαντικός παράγοντας φιλαναγνωσίας είναι ο ίδιος ο άνθρωπος. Οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί, οι βιβλιοθηκάριοι, για να μπορέσουν να αποτελέσουν μία καλή γέφυρα επικοινωνίας ανάμεσα στο παιδί και τα βιβλία πρέπει να είναι δραστήριοι και ενημερωμένοι και να προωθούν δράσεις φιλαναγνωσίας. Βέβαια, επειδή πολλοί από τους εκπαιδευτικούς μπορεί να μην έχουν τις γνώσεις ή την εμπειρία για να οργανώσουν τέτοιες δράσεις, είναι σημαντικό να έχουν

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

πρόσβαση σε πληροφορίες και εργαλεία που θα τους βοηθήσουν να αναπτύξουν το ρόλο τους ώστε να αποτελέσουν και οι ίδιοι ένα παράδειγμα ενημερωμένου αναγνώστη.

Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό έγινε μία προσπάθεια εννοιολογικής προσέγγισης των όρων “Ανάγνωση” και “Φιλαναγνωσία”. Επιπλέον έγινε αναφορά στην καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας αλλά και στους παράγοντες που την επηρεάζουν σε σχέση με τα παιδιά σχολικής ηλικίας, και συγκεκριμένα παιδιά δημοτικού. Μπορεί λοιπόν κανείς να συμπεράνει την σημασία των όρων αυτών και την σημαντικότητά τους, ειδικά για τα παιδιά. Παρακάτω θα γίνει αναφορά στις Βιβλιοθήκες και τα είδη τους και παρουσίαση της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρεθύμνου (ΔΚΒΡ).

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

3. Βιβλιοθήκες και Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου

Εισαγωγή

Η παρούσα δεύτερη ενότητα έχει ως σκοπό να παρουσιάσει και να οριοθετήσει εννοιολογικά τους όρους “Βιβλιοθήκη”, το ρόλο και τα είδη των βιβλιοθηκών, ενώ θα γίνει και ειδική μνεία στις δημόσιες βιβλιοθήκες. Επιπλέον θα παρουσιαστεί και η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου.

3.1.Βιβλιοθήκες

Όπως αναφέρει ο Ουμπέρτο Έκο στο μυθιστόρημά του “Το όνομα του Ρόδου”, η βιβλιοθήκη είναι η “μαρτυρία της αλήθειας και του λάθους”, ενώ ο Χόρχε Λουίς Μπόρχες, αναφέρεται σε αυτήν ως “...ένα μυστήριο... μία κρυψώνα της γνώσης... πυραμίδα ενός παντογνώστη θεού...” (Βλάχου-Χαλκιοπούλου, 2004). Οι βιβλιοθήκες λοιπόν, αποτελούν επιχειρήσεις, μέχρι τώρα (2004) μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με ορισμένο κανονισμό λειτουργίας, ωράριο, είδος κοινού (πελάτες - αναγνώστες) που εξυπηρετούν και στόχους που επιδιώκουν. Πρωταρχικός τους στόχος είναι η διάθεση του προϊόντος τους. Είναι εύλογη η πίστη ότι μία βιβλιοθήκη συμπληρώνει ορθά το ρόλο της όταν τα ράφια της είναι ενεργά και τα τεκμήρια - βιβλία και άλλα- βρίσκονται τα περισσότερα στα χέρια των αναγνωστών. Επιπλέον, όπως αναφέρει η Genevieve, P. η βασική λειτουργία μιας βιβλιοθήκης είναι να μας βοηθά ν’ ανακαλύπτουμε βιβλία των οποίων την ύπαρξη δεν υποψιαζόμασταν καν και που τελικά διαπιστώνουμε ότι έχουν πολύ μεγάλη σημασία για εμάς (Genevieve, P., 1987 στο Μπρασέρ, Φ., 2005), ενώ παράλληλα, ο Peter Karstedt αναφέρει ότι η βιβλιοθήκη βοηθά το άτομο να ξεφύγει από τη γνώση του “εγώ” και να περάσει στη γνώση του “εμείς” (Βλάχου-Χαλκιοπούλου, Μ. 2004).

Το μεγάλο εύρος των ρολών και των λειτουργιών που καλούνται να επιτελέσουν οι βιβλιοθήκες, τις καθιστά φορείς πρωτοβουλιών και δράσεων που τις απεγκλωβίζουν από το παραδοσιακό τους τυπικό και τις αναβαθμίζουν ως προς την ουσιαστική τους προσφορά στους σημαντικούς τομείς του πολιτισμού και της εκπαίδευσης (Αράχωβα, Τ., Καπιδάκης, Σ., 2006).

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

3.1.1 Ιστορικά στοιχεία

Όπως αναφέρει η Σεμερτζάκη. Ε. (2006), οι πρώτες αναφορές σε βιβλιοθήκες εμφανίστηκαν στη Μεσοποταμία γύρω στο 3000 π.Χ. ενώ στον ευρύτερο ελληνικό χώρο, οι πρώτες ενδείξεις για εμφάνιση βιβλιοθηκών προκύπτουν από πήλινες πινακίδες της Μινωικής και της Μυκηναϊκής εποχής που βρέθηκαν σε ανασκαφές.

Ως έννοια, η βιβλιοθήκη γινόταν αντιληπτή ως συλλογή εγγράφων θρησκευτικού, εμπορικού, ιδιωτικού, κυβερνητικού, διοικητικού περιεχομένου στα ανάκτορα των βασιλέων, σε σφηνοειδή γραφή. (Σεμερτζάκη, 2006). Στον ελληνικό χώρο, ανασκαφές από το 1950 στην Κνωσό, έφεραν στο φως πήλινες πινακίδες και λίθινες επιγραφές γραμμένες στην Γραμμική Β', οι οποίες, μετά την αποκρυπτογράφηση και μελέτης τους φαίνεται να αναφέρουν θέματα οικονομικά και εμπορικά, κτήσης γης, θρησκευτικές προσφορές, απογραφές. Απουσίαζε όμως η λογοτεχνία. (Σεμερτζάκη, 2006). Η Σεμερτζάκη Ε. (2006) αναφέρει επίσης ότι σύμφωνα με τον Aulus Gellius, η Αθήνα είχε δημόσια βιβλιοθήκη γύρω στο 560 π.Χ. η οποία φαίνεται να λειτουργεί, σύμφωνα με τον Gellius, μέχρι το 480 π.Χ. όταν ο Ξέρξης κατέλαβε την Αθήνα και μετέφερε τη βιβλιοθήκη ως λάφυρο στην Περσία.

Ωστόσο, η πιο φημισμένη βιβλιοθήκη του αρχαίου ελληνικού κόσμου ήταν η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας η οποία ιδρύθηκε από τον Πτολεμαίο Β' τον Φιλάδελο και καταστράφηκε το 47 π.Χ. από πυρκαγιά. Στόχος της βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας ήταν να αποτελέσει παρακαταθήκη των ελληνικών έργων και εργαλείων έρευνας, αλλά και να συγκεντρώσει τη γραμματεία όλων των λαών (π.χ. Αιγύπτιοι, Βαβυλώνιοι) και όλων των εποχών, μεταφρασμένη στα ελληνικά.

3.1.2. Ρόλος των Βιβλιοθηκών

Η ύπαρξη και η λειτουργία των βιβλιοθηκών, είναι ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην πνευματική άνοδο της κοινωνίας. Προσπάθεια και στόχος κάθε προηγμένης κοινωνίας είναι και πρέπει να είναι η παροχή ίσων ευκαιριών για όλους και η άμβλυνση των διαφορών μεταξύ προνομιούχων ατόμων και μη. Ένας από τους φορείς που επιτυγχάνει τα παραπάνω, είναι η βιβλιοθήκη. Ελεύθερη για όλους, χωρίς κανένα περιορισμό

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

και κατάλληλη για κάθε ηλικία και επίπεδο (πνευματικό, οικονομικό, επαγγελματικό, κοινωνικό).

Οι βιβλιοθήκες αποτελούν χώρους όπου είναι συγκεντρωμένα τα πνευματικά τεκμήρια της πατρογονικής κληρονομιάς. Δίνουν τη δυνατότητα σε όλους, ανεξάρτητα από φύλο, επίπεδο μορφωτικό, ηλικία και φυσική κατάσταση, να έλθουν σε επαφή με τη γνώση και να ενημερωθούν για τον πλούτο του ανθρώπινου πνεύματος. (Οικονόμου Βασίλης, Ι., 1998).

3.1.3. Είδη Βιβλιοθηκών

Σύμφωνα με όσα αναφέρει η Βλάχου-Χαλκιοπούλου Μαίρη (2004) η οντότητα βιβλιοθήκη, σε συνάρτηση με την ιδιαίτερη κοινότητα ή το κοινωνικό σύνολο που εξυπηρετεί χωρίζεται σε πέντε είδη βιβλιοθηκών υπό ευρεία εξέταση:

- Εθνικές βιβλιοθήκες: Η εθνική βιβλιοθήκη σε μία χώρα αποτελεί το θεματοφυλάκιο της εκδοτικής και συγγραφικής παραγωγής της χώρας.
- Δημόσιες - λαϊκές βιβλιοθήκες: Συλλογή βιβλιακού και μη υλικού που συντηρείται κυρίως από την πολιτεία και έχει σκοπό να εξυπηρετήσει την κοινότητα των ανθρώπων όπου βρίσκεται, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου και πνευματικού επιπέδου.
- Ειδικές βιβλιοθήκες: Οι βιβλιοθήκες που οι συλλογές τους καλύπτουν μία ειδική επιστήμη, στεγάζονται συνήθως σε ειδικά ερευνητικά κέντρα, ειδικούς οργανισμούς ή εταιρείες και εξυπηρετούν κυρίως το προσωπικό αυτών των οργανισμών ή ειδικούς ερευνητές που προσφεύγουν εκεί για πληροφόρηση σε συγκεκριμένα θέματα.
- Σχολικές βιβλιοθήκες: Συγκεντρωμένη συλλογή βιβλιακού και μη υλικού εντός του σχολείου προς υποστήριξη των μαθησιακών αναγκών τόσο των μαθητών όσο και των εκπαιδευτικών του σχολείου.

Επιπλέον, σύμφωνα με την Unesco (Unesco: Διακήρυξη για τις Λαϊκές Βιβλιοθήκες, 1994) οι Βιβλιοθήκες μπορούν να διακριθούν στις ακόλουθες κατηγορίες: 1) Εθνικές Βιβλιοθήκες, 2) Μεγάλες Βιβλιοθήκες που δεν εντάσσονται σε άλλη κατηγορία και μπορεί να διεκπεραιώνουν δραστηριότητες εθνικής Βιβλιοθήκης για μια γεωγραφική περιοχή, 3) Λαϊκές Βιβλιοθήκες, 4) Βιβλιοθήκες Πανεπιστημίων και άλλων Ινστιτούτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

(Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες), 5) Σχολικές Βιβλιοθήκες (Κέντρα Πηγών Μάθησης), 6) Ειδικές Βιβλιοθήκες.

3.1.3.1. Δημόσιες Βιβλιοθήκες

Σύμφωνα με τη διακήρυξη των IFLA/Unesco για τη δημόσια βιβλιοθήκη, η εποικοδομητική συμμετοχή και η εδραίωση της δημοκρατίας εξαρτάται από το ικανοποιητικό επίπεδο της παιδείας καθώς και από την ελεύθερη και απεριόριστη πρόσβαση στη γνώση, τη διανοήση, τον πολιτισμό και την πληροφορία. Η δημόσια βιβλιοθήκη, η τοπική πύλη στη γνώση, παρέχει το βασικό πλαίσιο για τη δια βίου μάθηση, την ανεξάρτητη λήψη αποφάσεων και την πολιτιστική ανάπτυξη των ατόμων και των κοινωνικών ομάδων. Η συμβολή των δημόσιων βιβλιοθηκών στην πνευματική εγρήγορση ενός τόπου είναι σημαντική, λόγω της δυνατότητας που παρέχει σε κάθε ενδιαφερόμενο να έχει πρόσβαση στο υλικό της. (Ifla / Unesco Public Library Manifesto, 1994). Οι δημόσιες βιβλιοθήκες είναι μη - κερδοσκοπικοί οργανισμοί, αποτελούν παράγοντες διατήρησης, ανάπτυξης και ενίσχυσης της πολιτιστικής κληρονομιάς και έχουν ως στόχο να καλύψουν βασικές εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές και επικοινωνιακές λειτουργίες (Σηφάκη & Σηφάκης, 2007). Αποτελούν οργανισμούς ατομικής και κοινωνικής ωφέλειας, των οποίων η συμβολή θεωρείται ουσιαστική στην πολιτιστική και πνευματική αναβάθμιση της τοπικής κοινωνίας (Καραγιάννη, Μ., 2020).

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες επιτελούν πολλαπλούς σκοπούς και καλούνται να ανταποκριθούν σε ποικίλες ανάγκες. Δεν λειτουργούν ως μουσεία αλλά ως χώροι όπου παρέχεται η ευκαιρία στους πολίτες να επικοινωνήσουν με τη σκέψη όχι μόνο των παλαιότερων αλλά και των σύγχρονων. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος της βιβλιοθήκης στο να συνειδητοποιήσει μία ευαίσθητη κατηγορία πληθυσμού, τα παιδιά, τη σπουδαιότητα της σχέσης τους με τα βιβλία, σχέση που θα λειτουργήσει απελευθερωτικά στο γνωστικό επίπεδο και διαπλαστικά στο ηθικό-κοινωνικό. (Σίσκα, Μ. - Γιαννοπούλου, Ιωάννου Ν., Τζάννου Αικ., 1994)

Στην διακήρυξη της IFLA αναφέρεται επίσης οι 12 βασικές αποστολές που βρίσκονται στον πυρήνα των υπηρεσιών της δημόσιας βιβλιοθήκης και οι οποίες αφορούν στην πληροφόρηση, την βασική εκπαίδευση, την παιδεία και τον πολιτισμό. Οι αποστολές αυτές είναι οι εξής:

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

1. Να δημιουργεί και να ενισχύει τις συνήθειες της ανάγνωσης στα παιδιά ήδη από την πολύ μικρή ηλικία,
2. να υποστηρίζει τόσο την εξατομικευμένη όσο και την αυτοκαθοριζόμενη μάθηση καθώς και την επίσημη εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα,
3. να προσφέρει ευκαιρίες για προσωπική δημιουργική ανάπτυξη,
4. να διεγείρει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των παιδιών και των νέων,
5. να καλλιεργεί τη συναίσθηση της αξίας της πολιτισμικής κληρονομιάς, το θαυμασμό για τις καλές τέχνες, τα επιστημονικά επιτεύγματα και τις καινοτομίες,
6. να παρέχει πρόσβαση στις πολιτιστικές εκφράσεις όλων των παραστατικών τεχνών,
7. να ενθαρρύνει τον διαπολιτισμικό διάλογο και να αντιμετωπίζει ευνοϊκά την πολιτισμική ποικιλομορφία,
8. να στηρίζει την προφορική παράδοση,
9. να εξασφαλίζει πρόσβαση για τους πολίτες σε όλα τα είδη των τοπικών πληροφοριών της κοινότητας στην οποία ανήκουν,
10. να παρέχει επαρκείς υπηρεσίες πληροφόρησης στις τοπικές επιχειρήσεις, τις ενώσεις και τις ενδιαφερόμενες ομάδες,
11. να διευκολύνει την ανάπτυξη των βασικών δεξιοτήτων στην εκπαίδευση της πληροφορικής και τη χρήση των υπολογιστών,
12. να υποστηρίζει και να συμμετέχει σε δραστηριότητες και προγράμματα βασικής εκπαίδευσης για όλες τις ηλικιακές ομάδες, λαμβάνοντας η ίδια η βιβλιοθήκη πρωτοβουλίες για τέτοιες δραστηριότητες εάν κριθεί απαραίτητο.

Όπως φαίνεται από τις παραπάνω αποστολές που καλείται να εκπληρώσει μία δημόσια βιβλιοθήκη, η ενίσχυση της συνήθειας της ανάγνωσης σε μικρά παιδιά διαδραματίζει σημαντικό ρόλο.

Υπάρχουν τρία είδη δημόσιων βιβλιοθηκών στην Ελλάδα και αυτά είναι τα παρακάτω:

- Οι δημόσιες βιβλιοθήκες που υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

- Οι δημοτικές βιβλιοθήκες, που υπάγονται στον εκάστοτε Δήμο όπου βρίσκονται και χρηματοδοτούνται και από αυτόν, και
- Οι παιδικές βιβλιοθήκες οι οποίες επίσης υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (Parazoglou, A., Semertzaki, E., 2001). Οι παιδικές βιβλιοθήκες ανήκουν σε όλες τις πολιτισμένες χώρες στις δημόσιες βιβλιοθήκες και αποτελούν τμήματά τους (Οικονόμου Β., 1998). Αποτελούν ένα ευρύτερο χώρο, ένα ζωντανό περιβάλλον, που δίνει τη δυνατότητα πολλών δραστηριοτήτων στο παιδί, διάβασμα, παιχνίδι, μουσική και άλλα, και που το ψυχαγωγεί ενώ παράλληλα οξύνει τις νοητικές τους λειτουργίες, καλλιεργεί την αισθητική του αντίληψη και κριτική σκέψη, πλουτίζει το λεξιλόγιο του μαθαίνοντας το να χρησιμοποιεί σωστά τη γλώσσα του και επομένως να επικοινωνεί σωστά με το συνάνθρωπό του. Δηλαδή βοηθά στην εν γέννη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του (Μ. Σωτηροπούλου, 1993).

3.1.3.1.1. Δημόσιες Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τον Νόμο 3149/10.06.2003 ο σκοπός των δημόσιων βιβλιοθηκών είναι μορφωτικός, εκπαιδευτικός, πολιτιστικός και πληροφοριακός. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται:

α) με την απόκτηση βιβλίων και περιοδικών, εφημερίδων, οπτικοακουστικού, ηλεκτρονικού και κάθε είδους υλικού για χρήση του αναγνωστικού κοινού,

β) με την οργάνωση του υλικού κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι ευχερής η πρόσβαση του κοινού,

γ) με τη συγκρότηση και λειτουργία αναγνωστηρίων,

δ) με την υποκίνηση του ενδιαφέροντος και της αγάπης του κοινού προς το βιβλίο και εν γέννη την ενίσχυση της τοπικής πνευματικής κίνησης και ζωής, με εκδόσεις, εκδηλώσεις, σεμινάρια, συνέδρια και κάθε άλλο δυνατό τρόπο,

ε) με την παροχή υπηρεσιών πληροφόρησης στο κοινό.

Ανάλογες είναι οι πληροφορίες που αναφέρονται και στον ιστότοπο του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (πρόσβαση 28/3/2021), όπου αναφέρεται ότι ο σκοπός των Δημόσιων βιβλιοθηκών είναι μορφωτικός, εκπαιδευτικός και πληροφοριακός. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες (καθώς και οι Δημοτικές και Κοινοτικές) είναι από τους αρχαιότερους θεσμούς

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

στον τόπο μας και άρρηκτα συνδεδεμένες με την εξέλιξη του ελληνικού κράτους. Στις αρχές 19ου αιώνα, όταν ο ελληνισμός βρίσκεται στο στάδιο της πνευματικής και οικονομικής ανάπτυξής του, δημιουργούνται οι πρώτες, ανοιχτές στο κοινό, βιβλιοθήκες πολλές από τις οποίες έγιναν με την πρωτοβουλία και το μεράκι απλών ανθρώπων.

Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες είναι Ν.Π.Δ.Δ εποπτεύονται από το ΥΠΑΙΘ και σήμερα (2020) ανέρχονται σε 46 σε όλη την επικράτεια. Από αυτές οι 29 διαθέτουν Κινητές Βιβλιοθήκες, γνωστές ως "βιβλιοαυτοκίνητα", οι οποίες έχουν ως σκοπό να καλύψουν τις ανάγκες εκείνων των σχολείων στα οποία δεν υπάρχουν Σχολικές Βιβλιοθήκες. Οι 9 από τις 46 βιβλιοθήκες έχουν χαρακτηριστεί "ιστορικές", διότι ο χρόνος λειτουργίας τους υπερβαίνει τον αιώνα και διαθέτουν σημαντικές παλαιές συλλογές. Ακόμη, με βάση τα στοιχεία της Στατιστικής υπηρεσίας του Τομέα Πολιτισμού του ΥΠΑΙΘ, σήμερα (2020) υπολογίζεται ότι στη χώρα μας υπάρχουν 686 Δημοτικές και Κοινοτικές Βιβλιοθήκες.

3.2. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (ΔΚΒΡ)

Η ΔΚΒΡ είναι μία από τις μεγαλύτερες στην Ελλάδα και η μοναδική Δημόσια στην Κρήτη. Στεγάζεται σε ένα σύγχρονο κτίριο, όπου μεταφέρθηκε τα τελευταία χρόνια, στην περιοχή Κουμπέ του Ρεθύμνου, στην διεύθυνση Σταυριανού Μπιρή 6. Διοικείται από πενταμελές Εφορευτικό Συμβούλιο το οποίο ορίζεται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και το οποίο έχει τριετή θητεία. Η σύνθεση του σημερινού Εφορευτικού Συμβουλίου όπως αυτή ορίστηκε από το ΦΕΚ 281/ 17-05-2019, Τεύχος Υ.Ο.Δ.Δ., αριθμ. 71227/Γ4 (2021) είναι η εξής:

Τακτικά μέλη

- Τρούλης Μιχάλης
- Κουκουράκης Μανώλης
- Πετρακάκης Μιχαήλ
- Λιοδάκης Εμμανουήλ
- Κανδυλάκη Κατίνα

Αναπληρωματικά μέλη

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

- Σαριδάκη Ιωσηφίνα
- Τζεκάκη Μαρία
- Μιχελιδάκη Αιμιλία
- Βαρθαλίτου Πετρούλα

3.2.1. Ιστορική αναδρομή

Οι πρώτες πληροφορίες για ύπαρξη βιβλιοθηκών στο Ρέθυμνο, έστω και ιδιωτικών, εντοπίζονται στην περίοδο της Βενετοκρατίας, εποχή κατά την οποία υπήρξε μεγάλη άνθηση των τεχνών και των γραμμάτων στο Ρέθυμνο. Πρόκειται λοιπόν για τις βιβλιοθήκες των Ρεθυμνίων λογίων της Αναγέννησης, Αντώνιου Καλλέργη (1521-1555) και Φραγκίσκου Μπαρότση (1537-1604). Η βιβλιοθήκη του δευτέρου, εκτός από τα πρώτα δείγματα της τυπογραφίας, περιελάμβανε και μια από τις πλουσιότερες συλλογές χειρόγραφων κωδίκων, μέρος των οποίων φυλάσσεται σήμερα στη Μποντλειανή Βιβλιοθήκη της Οξφόρδης. Κατά την ίδια περίοδο φαίνεται πως και το μοναστήρι του Αρκαδίου διέθετε πλούσια βιβλιοθήκη, αν κρίνουμε από τα υπολείμματά της, που αναφέρει ο Γερμανός περιηγητής F. W. Sieber, ο οποίος επισκέφθηκε το νησί το 1817. Ο ίδιος περιηγητής μας πληροφορεί πως ο Ιωάννης Λαζαρόπουλος ο μετέπειτα Επίσκοπος Ρεθύμνης Ιωαννίκιος (1826-1838), "είχε μια βιβλιοθήκη από μερικές εκατοντάδες των πιο εκλεκτών έργων".

Η πρώτη σοβαρή προσπάθεια για τη δημιουργία και λειτουργία βιβλιοθήκης, όπως την εννοούμε σήμερα, έγινε από τον Φιλεκπαιδευτικό Σύλλογο Ρεθύμνης, που ιδρύθηκε το 1887 και διέγραψε μια υπερτριακονταετή τροχιά με σημαντική κοινωφελή δράση, στους τομείς της εκπαίδευσης και του πολιτισμού γενικότερα. Η Βιβλιοθήκη του Φ. Σ. Ρ. αριθμούσε περίπου 3000 τόμους, στους οποίους περιλαμβανόταν μέρος της βιβλιοθήκης του επισκόπου Ιωαννικίου, που προαναφέρθηκε, καθώς και περίπου 700 τόμοι που δώρισε στην "Κοινότητα της Πόλεως Ρεθύμνης" ο Ρεθυμνιώτης ευπατρίδης Εμμανουήλ Βυβιλάκης. Μετά τη διάλυση του Φ. Σ. Ρ., στο τέλος της δεκαετίας του 1910, τα βιβλία περιήλθαν στην κυριότητα της Βιβλιοθήκης του Δήμου Ρεθύμνης, η οποία στην πράξη ουδέποτε λειτούργησε, αφού τα βιβλία παρέμειναν αποθηκευμένα μέχρι το 1946, οπότε ιδρύθηκε η Πνευματική Εστία Ρεθύμνης.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Το σωματείο αυτό συστάθηκε για την προαγωγή του πολιτισμού και τη δημιουργία βιβλιοθήκης στο Ρέθυμνο. Ιδρυτές και μέλη του πρώτου Δ.Σ. ήταν οι: Πολύβιος Τσάκωνας, δικηγόρος (Πρόεδρος), Κώστας Αντωνάκης, δικηγόρος, Ιωάννης Δαλέντζας, λογοτέχνης, Δημήτριος Δαφέρμος, καθηγητής, Ευάγγελος Δρανδάκης, δικηγόρος, Νικ. Β. Δρανδάκης, καθηγητής, Βασίλειος Καλαϊτζάκης, εκδότης εφημερίδας, Κώστας Καλοκύρης, καθηγητής, Γεώργιος Τσουδερός, γιατρός και Εμμανουήλ Φραγκιαδάκης, γιατρός. Τα βιβλία της Δημοτικής Βιβλιοθήκης, δηλαδή του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου, όσα διασώζονταν μετά από την πολυετή αποθήκευση, αποτέλεσαν τον πυρήνα της βιβλιοθήκης της Πνευματικής Εστίας. Η βιβλιοθήκη στεγάστηκε σ' ένα δωμάτιο του ερειπωμένου κτιρίου του παλαιού Παρθεναγωγείου, που επισκευάστηκε για το σκοπό αυτό, δηλαδή στο ίδιο κτίριο που στεγάζεται μέχρι σήμερα η Βιβλιοθήκη του Ρεθύμνου. Παράλληλα έγιναν εκκλήσεις από τον τοπικό Τύπο για προσφορά βιβλίων και στάλθηκαν δεκάδες επιστολές σε ιδιώτες και οργανισμούς. Η ανταπόκριση του κοινού υπήρξε συγκινητική και είχε σαν αποτέλεσμα να αρχίσει η λειτουργία της βιβλιοθήκης με έναν ικανοποιητικό αριθμό βιβλίων. Επειδή η Πνευματική Εστία δεν είχε τις απαιτούμενες οικονομικές δυνατότητες να συντηρήσει τη βιβλιοθήκη, άρχισαν προσπάθειες για να αναλάβει το κράτος το βάρος των δαπανών λειτουργίας. Οι προσπάθειες αυτές καρποφόρησαν το 1953, οπότε έγινε Δημόσια και πέρασε στην ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας.

Από το 1953 μέχρι το 1966 η Δημόσια Βιβλιοθήκη του Ρεθύμνου λειτούργησε κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες, με έναν μόνο υπάλληλο, τον Μάρκο Γιουμπάκη, που κυριολεκτικά αφιέρωσε τη ζωή του στην πρόοδο και την ανάπτυξή της, επί τριάντα συνεχή χρόνια μέχρι τον πρόωρο θάνατό του το 1976. Το 1972 ορίστηκε ως Κεντρική και εξοπλίστηκε με δύο βιβλιοαυτοκίνητα (κινητές βιβλιοθήκες), τα οποία από τότε μέχρι και πρόσφατα έφεραν το βιβλίο ακόμη και στα πιο απόμακρα και απομονωμένα χωριά της Κρήτης πραγματοποιώντας επισκέψεις σε σχολεία όλων των τάξεων και βαθμίδων.

Ανασταλτικό στοιχείο στην παραπέρα εξέλιξη της βιβλιοθήκης αποτελούσε για πολλά χρόνια η έλλειψη κατάλληλης στέγης. Το κτήριο που την στεγάριζε, πίσω από την εκκλησία της Αγίας Βαρβάρας ήταν ακατάλληλο λόγω παλαιότητας, αλλά και απολύτως ανεπαρκές από την άποψη των χώρων. Πολύχρονες προσπάθειες επίλυσης του προβλήματος, έφεραν το προσδοκώμενο αποτέλεσμα και έτσι η ΔΚΒΡ στεγάζεται πλέον σε ένα ασφαλές περιβάλλον, σε ένα κτίριο που

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

πληροί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις και προδιαγραφές. Πιο συγκεκριμένα, στις 31/3/2017, ολοκληρώθηκε η μεταφορά του υλικού της ΔΚΒΡ στο νέο κτίριο, με ένα συμβολικό τρόπο. Μαθητές των σχολείων της πόλης σχημάτισαν μια ανθρώπινη αλυσίδα, από το παλιό κτίριο της βιβλιοθήκης στην Αγία Βαρβάρα μέχρι το νέο σύγχρονο κτίριο στην περιοχή του Κουμπέ, προκειμένου να μεταφέρουν το τελευταίο βιβλίο στις νέες εγκαταστάσεις, αυτό του Ρεθεμνιώτη συγγραφέα Παντελή Πρεβελάκη με τίτλο «το Χρονικό μιας πολιτείας».

3.2.2. Κανονισμός Λειτουργίας

Σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της (άρθρο 1) η ΔΚΒΡ βρίσκεται σε συμφωνία με τον Νόμο 3149/10.06.2003 για τις δημόσιες βιβλιοθήκες. Η αποστολή της αφορά στην διευκόλυνση και στην ενθάρρυνση της έρευνας, στην προώθηση της γνώσης, της πληροφορίας, της εκπαίδευσης και του πολιτισμού χωρίς πολιτικές, θρησκευτικές, φυλετικές ή άλλες διακρίσεις καθώς και στη συμβολή στην ανάπτυξη της περιοχής που την φιλοξενεί και της χώρας γενικότερα. Για την επίτευξη των στόχων της λειτουργεί ως τοπικό κέντρο πληροφόρησης, το οποίο εξασφαλίζει στους χρήστες πρόσβαση σε κάθε είδους γνώση και πληροφορία, ενισχύει την αναγνωσιμότητα και κάθε είδους σχετική μορφωτική και πολιτιστική δραστηριότητα, παρέχει ειδικές υπηρεσίες και υλικό σε όσους χρήστες δεν μπορούν για οποιοδήποτε λόγο να χρησιμοποιήσουν συνήθεις υπηρεσίες και το υπάρχον υλικό της Βιβλιοθήκης (ξενόγλωσσες μειονότητες, άτομα με ειδικές ανάγκες, άτομα που βρίσκονται σε νοσοκομείο, φυλακή, κλπ.).

3.2.3 Στελέχωση - προσωπικό

Η στελέχωση του προσωπικού της ΔΚΒΡ, καθορίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 8 του Ν 3149/2003 όπου περιγράφονται οι προβλεπόμενες οργανικές θέσεις. Οι οργανικές θέσεις που προβλέπονται στην ΔΚΒΡ είναι 12 συνολικά, ειδικοτήτων ΠΙΕ και ΤΕ Βιβλιοθηκονομίας, ΤΕ και ΔΕ Διοικητικών, ΤΕ Πληροφορικής, ΔΕ οδηγών, ΥΕ Καθαριότητας και ΥΕ Φυλάκων. Από τις 12 αυτές θέσεις, μόλις 4 καλύπτονται σε μόνιμη βάση ενώ κατά καιρούς, ορισμένες οργανικές θέσεις καλύπτονται από αποσπασμένους εκπαιδευτικούς. Το πρόβλημα της υποστελέχωσης της βιβλιοθήκης αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματά της καθώς

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

ο περιορισμένος αριθμός υπαλλήλων έχει ως συνέπεια και τον περιορισμό των ωρών λειτουργίας της.

3.2.4 Ωράριο λειτουργίας

Η βιβλιοθήκη λειτουργεί καθημερινά, Δευτέρα έως Παρασκευή και ώρες, Δευτέρα και Πέμπτη 08:00-14:30 και 18:00-20:30 και Τρίτη, Τετάρτη, Παρασκευή 08:00-14:30. Η έλλειψη επαρκούς εξειδικευμένου προσωπικού διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στις περιορισμένες ώρες λειτουργίας της ΔΚΒΡ, και ιδιαίτερα κατά τις απογευματινές ώρες οπότε και είναι πιο εύκολη η πρόσβαση από μαθητές και εργαζομένους. Γι' αυτό το λόγο λειτουργεί μόνο δύο απογεύματα την εβδομάδα και όχι Σάββατα. Η έλλειψη προσωπικού είναι γενικότερα ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η βιβλιοθήκη.

3.2.5 Υπηρεσίες βιβλιοθήκης

Η ΔΚΒΡ είναι δανειστική και το υλικό της δανείζονται όλοι οι χρήστες μέλη της ΔΚΒΡ. Διαθέτει επίσης, πλούσιο έντυπο και οπτικοακουστικό υλικό το οποίο είναι διαθέσιμο στο αναγνωστικό κοινό της. Στην ΔΚΒΡ λειτουργεί επίσης και Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης (ΔΚΠ) το οποίο έχει σαν στόχο έχει σαν στόχο τη δημιουργία περιβάλλοντος το οποίο θα βοηθάει το κοινό και ιδιαίτερα τους νέους και τις οικονομικά ασθενέστερες τάξεις στην εξοικείωσή τους με τη νέες τεχνολογίες και γενικότερα με την "Κοινωνία της Πληροφορίας". Απευθύνεται σε όλους τους κατοίκους του νομού αλλά και τους επισκέπτες του. Στοχεύει μεταξύ άλλων στην εξοικείωση των πολιτών με τη Βιβλιοθήκη και τις υπηρεσίες πληροφόρησης και τις νέες τεχνολογίες, στην "Δια Βίου Εκπαίδευση", την σύνθεση της τοπικής κοινωνίας με άλλα Κέντρα Πληροφόρησης (ΚΠ). Η ΔΚΒΡ διαθέτει επίσης δύο βιβλιο- αυτοκίνητα (κινητές βιβλιοθήκες). Τα τελευταία χρόνια, από το 2000 έως και το 2010 οπότε και σταμάτησαν τα δρομολογία τους, κάλυπταν τις ανάγκες των μαθητών Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης απομακρυσμένων περιοχών των Νομών Χανίων, Ρεθύμνου και Ηρακλείου και δημιούργησαν 250 δανειστικά κέντρα σε αντίστοιχα σχολεία.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Επιπλέον, στους χώρους της ΔΚΒΡ, επιτρέπεται η παραμονή και μελέτη κατά τις ώρες λειτουργίας της (όχι όμως την περίοδο που ισχύουν οι περιορισμοί για τον περιορισμό διασποράς του Covid-19) ενώ στους επισκέπτες της προσφέρεται δυνατότητα ελεύθερης και δωρεάν πρόσβασης στο διαδίκτυο από τους υπολογιστές της αλλά και η χρήση του ηλεκτρονικού εξοπλισμού της. Επιπλέον, στην ΔΚΒΡ λειτουργεί πλήρως εξοπλισμένος χώρος, για την υποστήριξη Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες. Ο τεχνολογικός και ψηφιακός εξοπλισμός περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, υπολογιστές για άτομα με κινητικά προβλήματα και προβλήματα όρασης, εναλλακτικά πληκτρολόγια, οθόνες και εκτυπωτές Braille, μεγεθυντές κειμένου, οπτικούς σαρωτές που μετατρέπουν δακτυλογραφημένο κείμενο σε προφορικό λόγο και διατίθεται για δωρεάν χρήση με την καθοδήγηση και βοήθεια του προσωπικού της Βιβλιοθήκης.

3.2.6 Χρήστες της βιβλιοθήκης

Η ΔΚΒΡ είναι ανοιχτή προς το κοινό και όποιος το επιθυμεί μπορεί να την επισκεφθεί για μελέτη εντός του χώρου της. Για να μπορέσει όμως κάποιος να κάνει χρήση του δικαιώματος του δανεισμού υλικού θα πρέπει να εγγραφεί ως μέλος της. Για να γίνει αυτό χρειάζεται απλώς η επίδειξη της αστυνομικής ταυτότητας και να είναι μόνιμος κάτοικος του Νομού Ρεθύμνου. Ως μέλη της ΔΚΒΡ μπορούν να εγγραφούν ενήλικες αλλά και παιδιά, εφόσον έχουν την έγκριση των γονιών τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι γονείς καλούνται να συνοδεύσουν τα παιδιά τους στην πρώτη τους συνάντηση-εγγραφή στην ΔΚΒΡ αλλά είναι και υπεύθυνοι για την επιστροφή και την καλή κατάσταση του προς δανεισμό υλικού. Αναφορικά με τον αριθμό των εγγεγραμμένων χρηστών, είναι περίπου 17.500, με ενεργούς χρήστες περίπου 3500. Από αυτούς, το 60% περίπου είναι γυναίκες και το 40% άνδρες ενώ σε αναλογία παιδιών ενηλίκων το ποσοστό είναι περίπου 60% παιδιά, 40% ενήλικες.

3.2.7 Κατάλογοι - Συλλογές

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

3.2.7.1 Κατάλογος ΔΚΒΡ (ΟΡΑC)

Ο ηλεκτρονικός κατάλογος (ΟΡΑC) της ΔΚΒΡ είναι προσβάσιμος από οπουδήποτε αρκεί να υπάρχει σύνδεση στο διαδίκτυο και σε αυτόν έχουν καταχωρηθεί περίπου 92.000 αντίτυπα υλικού τα οποία αντιστοιχούν περίπου σε 68.000 διαφορετικούς τίτλους. Μέσω του ηλεκτρονικού καταλόγου μπορεί κανείς να αναζητήσει με διάφορους τρόπους για το υλικό που τον ενδιαφέρει και να ελέγξει την διαθεσιμότητα ή μη του υλικού. Πιο συγκεκριμένα, από τον κατάλογο της ΔΚΒΡ οι χρήστες μπορούν να πραγματοποιήσουν απλές ή σύνθετες αναζητήσεις, με βάση λέξεις κλειδιά, τον τίτλο του βιβλίου, τον συγγραφέα, το θέμα, κ.α. Στο Η5Ρ που θα δημιουργηθεί στα πλαίσια της εργασίας αυτής θα γίνει μία περισσότερο λεπτομερής παρουσίαση του ΟΡΑC της ΔΚΒΡ με σκοπό την γνωριμία και εξοικείωση των χρηστών με αυτόν.

3.2.7.2 Ψηφιακή συλλογή

Η ψηφιακή συλλογή της ΔΚΒΡ περιλαμβάνει βιβλία, περιοδικά και κυρίως τοπικές εφημερίδες του περασμένου αιώνα. Κριτήρια επιλογής για την ψηφιοποίηση των τεκμηρίων ήταν η μοναδικότητα, η σπανιότητα και η ιδιαίτερη εκπαιδευτική, ερευνητική και πληροφοριακή τους αξία. Προτεραιότητα επίσης δόθηκε στο υλικό της τοπικής εκδοτικής παραγωγής. Τα ψηφιοποιημένα τεκμήρια της ΔΚΒΡ μπορούν να βρεθούν στο Ψηφιακό Αποθετήριο Ανέμη του Πανεπιστημίου Κρήτης (<https://anemi.lib.uoc.gr/?lang=el>) και στη συλλογή Ροδάμανthus.

3.2.7.3 Έντυπη συλλογή

Η κύρια συλλογή της ΔΚΒΡ αποτελείται από 175.000 αντίτυπα βιβλίων εκ των οποίων περίπου τα 92.000 είναι καταγεγραμμένα στον ηλεκτρονικό της κατάλογο και αντιστοιχούν περίπου σε 68.000 διαφορετικούς τίτλους, 1500 τίτλοι περιοδικών, εκ των οποίων οι 266 είναι καταχωρημένοι στον ηλεκτρονικό κατάλογο και αντιστοιχούν περίπου σε 4.000 τόμους, αρχείο τοπικών & αθηναϊκών εφημερίδων, αρχαικό υλικό για την πόλη του Ρεθύμνου και 5.500 παλαιότυπα από το 15ο ως το 19ο αιώνα. Η συλλογή της ΔΚΒΡ εμπλουτίζεται κάθε

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

χρόνο με νέους τίτλους βιβλίων οι οποίοι προέρχονται είτε από αγορές είτε από δωρεές. Ιδιαίτερη σημασία δίδεται και στο παιδικό βιβλίο καθώς η ΔΚΒΡ διαθέτει μία ξεχωριστή αίθουσα με την «Παιδική Συλλογή» και η οποία εμπλουτίζεται συνεχώς.

Ιδιαίτερα σχολαστική είναι η κάλυψη των θεμάτων του τομέα της Ιστορίας (από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα: πολιτική, εκκλησιαστική, συνταγματική, κοινωνική, οικονομική, στρατιωτική, ελληνική και παγκόσμια ιστορία), της πολιτιστικής έκφρασης (λογοτεχνία, γλώσσα, καλές και εφαρμοσμένες τέχνες, θέατρο, κλπ.) και της σκέψης και καθημερινής ζωής (φιλοσοφία, θρησκεία, λαογραφία, κοινωνικές επιστήμες, οικονομία, πολιτική). Η έμφαση στους τομείς αυτούς αντανακλά και τον χαρακτήρα της ΔΚΒΡ χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι δεν αντιπροσωπεύονται εξίσου καλά και άλλα θέματα. Έτσι, υπάρχουν επίσης βιβλία για τις φυσικές επιστήμες, την τεχνολογία, την ιατρική, τη φροντίδα των παιδιών, την καλλιέργεια της γης, την φροντίδα των ζώων, τον τουρισμό κ.α.

Εκτός από την κύρια συλλογή της ΔΚΒΡ, σημαντικές επίσης είναι και οι παρακάτω συλλογές: **ΚΡΗΤΙΚΗ – ΡΕΘΥΜΝΙΩΤΙΚΗ:** Στην συλλογή αυτή περιλαμβάνονται περίπου 5.500 βιβλία και έντυπα, που είτε το περιεχόμενό τους αναφέρεται στην Κρήτη, είτε ο συγγραφέας τους είναι Κρητικός, είτε έχουν εκδοθεί στην Κρήτη.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ: Περιλαμβάνονται περισσότεροι από 9.000 τίτλοι παιδικών βιβλίων. Η συλλογή περιλαμβάνει εικονογραφημένα βιβλία για παιδιά από 6 μηνών έως 15 ετών, κόμικς, παιδικά και εφηβικά μυθιστορήματα, παιδικό θέατρο και μεγάλο αριθμό εγκυκλοπαιδικών βιβλίων που απευθύνονται σε αναγνώστες σχολικής ηλικίας. Επίσης, στην παιδική συλλογή υπάρχουν και ξενόγλωσσα παιδικά βιβλία, κυρίως στην αγγλική και γαλλική γλώσσα. Τέλος, διαθέτει και πολλά παιδικά παιχνίδια, επιτραπέζια αλλά και για μικρότερες ηλικίες, τα οποία τα παιδιά μπορούν να παίζουν στον χώρο της βιβλιοθήκης. Δυστυχώς το τελευταίο διάστημα αυτό δεν είναι εφικτό εξαιτίας των περιορισμών λόγω Covid-19, ωστόσο, όταν αρθούν οι περιορισμοί αυτοί, τα παιδιά θα μπορούν να τα απολαύσουν.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΣΥΛΛΟΓΗ: Στη Βιβλιοθήκη υπάρχει μεγάλος αριθμός ξενόγλωσσων βιβλίων, κυρίως μυθιστορημάτων σε πολλές γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, βουλγαρικά, σερβικά, ρώσικα κ.α.).

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

3.2.8 Στατιστικά χρήσης - δανεισμοί

Τα τελευταία χρόνια λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που επικρατούσαν λόγω της πανδημίας, η ΔΚΒΡ υπολειπουργούσε για κάποια χρονικά διαστήματα. Όμως, ακόμα και την περίοδο που ήταν κλειστή για το κοινό για την αποφυγή διασποράς Covid-19, οι χρήστες μπορούσαν να εξυπηρετηθούν κατόπιν ραντεβού και επικοινωνίας μέσω email ή τηλεφώνου. Οι δανεισμοί που πραγματοποιούνται σε ετήσια βάση τα τελευταία χρόνια είναι περίπου 29.000-30.000 ενώ τα έτη πριν το 2020 ήταν αρκετά παραπάνω. Ωστόσο, όπως αναφέρει και η προϊσταμένη της ΔΚΒΡ, το γεγονός ότι η βιβλιοθήκη μεταφέρθηκε λίγο εκτός του κέντρου της πόλης, δυσκολεύει ίσως κάποιους χρήστες στην πρόσβαση.

Αξιόλογη και σημαντική είναι επίσης η δράση με την ανταλλακτική βιβλιοθήκη που έχει διοργανώσει η ΔΚΒΡ. Στον εξωτερικό χώρο, μπροστά από την είσοδο της, υπάρχει ένα σταντ με βιβλία από το οποίο μπορεί όποιος θέλει να πάρει ένα βιβλίο και να αφήσει ένα άλλο, όποιο εκείνος επιθυμεί. Είναι μία δράση που ξεκίνησε το 2020 και συνεχίζεται, και μάλιστα έχει προσελκύσει πολύ κόσμο, ωστόσο δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά.

3.2.9 Εκδηλώσεις

Στην ΔΚΒΡ έχουν πραγματοποιηθεί πολλές και ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις όλα τα προηγούμενα έτη. Δυστυχώς, την τρέχουσα χρονιά δεν έχει πραγματοποιηθεί και ούτε προβλέπεται να πραγματοποιηθεί κάποια εκδήλωση δεδομένων των μέτρων που ισχύουν για τον περιορισμό εξάπλωσης του Covid 19. Στην ιστοσελίδα της ΔΚΒΡ στην ενότητα “Εκδηλώσεις”, αλλά και στην σελίδα της ΔΚΒΡ στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης Facebook, γίνεται αναφορά στο μεγαλύτερο μέρος των εκδηλώσεων που έχουν πραγματοποιηθεί από το 2016 και έπειτα, με αναφορά σε αυτές και πλούσιο φωτογραφικό υλικό. Οι εκδηλώσεις αυτές απευθύνονται σε παιδιά και ενήλικες, έχουν πλούσια θεματολογία έχουν ως σκοπό μεταξύ άλλων την ενίσχυση της φιλαναγνωσίας, την εξωστρέφεια και ενίσχυση της εικόνας της ΔΚΒΡ. Επιπλέον, δράσεις που αφορούν τα παιδιά, προάγουν την μαθησιακή και πνευματική ανάπτυξη των παιδιών.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

3.2.9.1 Καλοκαιρινή εκστρατεία ανάγνωσης και δημιουργικότητας

Άξια αναφοράς, καθώς σχετίζεται με το θέμα της παρούσας ΔΕ είναι και η συμμετοχή της ΔΚΒΡ στην Καλοκαιρινή Εκστρατεία Ανάγνωσης και Δημιουργικότητας, μία δράση που διοργανώνεται σε ετήσια βάση τα τελευταία χρόνια έως και το 2019, από την ΕΒΕ Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος και το ΔΕΒ. Για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα εντός του Καλοκαιριού, οι 125 βιβλιοθήκες του ΔΕΒ της ΕΒΕ, λαμβάνουν μέρος σε ένα πανελλήνιο παιχνίδι με τη συμμετοχή παιδιών και γονέων που αναδεικνύει δεινούς εξερευνητές και ταυτόχρονα δημιουργεί νέες δυνατότητες συνεργασίας και επικοινωνίας μεταξύ των βιβλιοθηκών, ως κέντρα γνώσης και δημιουργικότητας σε κάθε κοινότητα. Κάθε μέρα οι βιβλιοθήκες έχουν μια θεματική αποστολή εξερεύνησης που φέρνουν εις πέρας με τη βοήθεια κοινής βιβλιογραφίας και δημιουργικών εργαστηρίων. Κάθε βιβλιοθήκη όμως επιλέγει διαφορετικό μέσο εξερεύνησης: τη ζωγραφική, το θέατρο, τη φωτογραφία, την ραπτική κ.ά. Οι δράσεις της Καλοκαιρινής εκστρατείας ανάγνωσης και δημιουργικότητας υλοποιούνται με τη συμμετοχή και τη συνεργασία εκατοντάδων βιβλιοθηκονόμων, εκπαιδευτικών και εθελοντών σε 125 ελληνικές πόλεις. Η ΔΚΒΡ συμμετείχε με επιτυχία στις δράσεις αυτές από το 2016 έως και το 2019. Στις δράσεις που διοργανώθηκαν τις χρονιές αυτές συμμετείχαν πολλά παιδιά, διαφόρων ηλικιών, γονείς, εκπαιδευτικοί και εθελοντές. Στην ιστοσελίδα της ΔΚΒΡ αλλά και στην σελίδα της στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης Facebook, υπάρχει αναλυτική αναφορά στις δράσεις αυτές καθώς και πλούσιο φωτογραφικό υλικό.

Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύθηκαν θέματα που αφορούν τις βιβλιοθήκες και τα είδη τους γενικά καθώς επίσης έγινε εκτενής αναφορά στην ΔΚΒΡ από την ίδρυση της έως και σήμερα. Αναφέρθηκαν πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία της, τις συλλογές και τους χρήστες της αλλά και εκδηλώσεις και εκστρατείες ανάγνωσης στις οποίες έχει λάβει μέρος. Στο επόμενο κεφάλαιο θα γίνει μία προσπάθεια εννοιολογικής οριοθέτησης της ΕξΑΕ αναλύοντας τις θεωρητικές προσεγγίσεις των εννοιών της.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

4. ΕξΑΕ - Θεωρητική προσέγγιση εννοιών ΕξΑΕ

Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει μία προσπάθεια εννοιολογικής οριοθέτησης των εννοιών “Ανοικτή Εκπαίδευση” και “Εξ’ αποστάσεως Εκπαίδευση” και θα παρουσιαστούν οι και οι βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της ΕξΑΕ. Οι έννοιες “ανοικτή εκπαίδευση” και “εξ’ αποστάσεως εκπαίδευση” συχνά ταυτίζονται ως μία εννοιολογικά. Πολλοί θεωρούν ότι πρόκειται για έννοιες ταυτόσημες. Ωστόσο κρίνεται αναγκαίο να διευκρινιστεί ότι οι έννοιες αυτές όχι μόνο δεν είναι ταυτόσημες αλλά αφορούν μεν την εκπαίδευση και οι δύο αλλά η μία αφορά περισσότερο σε μία φιλοσοφία μάθησης σε ένα ανοικτό και ευέλικτο σύστημα εκπαίδευσης στο οποίο η μάθηση θεωρείται αναφαίρετο δικαίωμα όλων των ανθρώπων (“ανοικτή εκπαίδευση”), ενώ η άλλη (“εξ’ αποστάσεως εκπαίδευση”) αναφέρεται περισσότερο σε μία μορφή ή μία μεθοδολογία εκπαίδευσης ή που διέπεται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Παρακάτω θα γίνει μία προσπάθεια εννοιολογικής οριοθέτησης των δύο εννοιών με βάση την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία. Από την οριοθέτηση αυτή προκύπτει μεταξύ άλλων ότι πρόκειται για έννοιες διαφορετικές όμως αλληλοσυμπληρούμενες και έννοιες που μπορεί να συνυπάρχουν ή να λειτουργούν και αυτόνομα.

4.1 Ανοικτή Εκπαίδευση

Η ανοικτότητα στην εκπαιδευτική διαδικασία θα μπορούσε να πει κάποιος ότι δεν σχετίζεται με ένα συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σύστημα. Έχει να κάνει με την ελεύθερη και ίση πρόσβαση όλων, ανεξαρτήτως ηλικίας, οικονομικού ή μορφωτικού επιπέδου, σε δομές εκπαίδευσης σε χρόνο που ο ίδιος ο εκπαιδευόμενος θα μπορεί να επιλέξει και με τον ρυθμό που ο ίδιος θα ορίσει.

Η ανοικτή εκπαίδευση εκφράζει μία φιλοσοφική διάθεση σύμφωνα με την οποία είναι δικαίωμα του κάθε υποκειμένου να σπουδάσει ελεύθερα και χωρίς τους περιορισμούς του συμβατικού τρόπου σπουδών κατά τη διάρκεια της μαθητικής, εργασιακής, ή συνταξιοδοτικής του ζωής. (Κουστουράκης, 2000).

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Ο όρος ανοικτή εκπαίδευση συναντάται πολλές φορές σε σχέση με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και συχνά οι δύο όροι θεωρούνται ταυτόσημοι, πράγμα που δεν ισχύει (Τζέμου, 2013). Η ανοικτή εκπαίδευση είναι ένας όρος που προσαρμόζεται δύσκολα στη διοίκηση της εκπαίδευσης, διότι στην πραγματικότητα η ανοικτή εκπαίδευση είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί τόσο με την πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία όσο και με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Κόκκος, 1999). Τα ανοικτά συστήματα εκπαίδευσης καλούνται να ξεπεράσουν τους περιορισμούς που θέτουν τα παραδοσιακά συστήματα, υιοθετώντας την αντίληψη ότι η «μόρφωση είναι δικαίωμα όλων». Σύμφωνα με αυτήν την αντίληψη, η ανοικτή εκπαίδευση στοχεύει στη δημιουργία εκπαιδευτικών ευκαιριών σε όλους. Βέβαια, για να διασφαλίζεται η ελεύθερη πρόσβαση όλων των πολιτών στο εκπαιδευτικό σύστημα η κοινωνία είναι απαραίτητο να προσφέρει όσο γίνεται περισσότερες εκπαιδευτικές ευκαιρίες σε μεγαλύτερο φάσμα ενδιαφερομένων. Επίσης, ο εκπαιδευόμενος μπορεί να προσδιορίζει ο ίδιος τον τόπο, το χρόνο και το ρυθμό μελέτης του, διαμορφώνοντας προοδευτικά τη μορφωτική του φυσιογνωμία από πλευράς επιπέδου σπουδών και γνωστικού αντικείμενου, αφού προσφέρονται αυτοτελείς κύκλοι σπουδών (Λιοναράκης-Λυκουργιώτης, 1998, 1999).

Ο Lewis (1986) αναφέρει ότι ένα ανοικτό μαθησιακό σύστημα είναι ένα σύστημα στο οποίο οι περιορισμοί που υπάρχουν για τους μαθητές αναθεωρούνται συνεχώς και αναιρούνται όταν αυτό είναι δυνατό. Η έμφαση δίνεται στο άνοιγμα των ευκαιριών ξεπερνώντας εμπόδια προερχόμενα από γεωγραφική απομόνωση, προσωπικές ή εργασιακές υποχρεώσεις ή άλλους παράγοντες που συχνά εμποδίζουν τους ανθρώπους να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση που έχουν πραγματικά ανάγκη όπως η συμβατική διάρθρωση των μαθημάτων.

Κατά τον Race τα βασικά χαρακτηριστικά ενός εκπαιδευτικού προγράμματος, που σχετίζονται με την ανοικτότητα είναι τα εξής (Race, 1998):

- **Ρυθμός.** Οι διδασκόμενοι στην ανοικτή εκπαίδευση ελέγχουν το ρυθμό μελέτης και έχουν την ευθύνη να κάνουν τις σωστές επιλογές σε σχέση με τη μάθηση.
- **Τόπος.** Στην ανοικτή εκπαίδευση οι διδασκόμενοι έχουν την ελευθερία να επιλέξουν τον τόπο μελέτης.
- **Χρόνος.** Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να επιλέξουν πότε θα μελετήσουν.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

- **Διαδικασίες.** Οι εκπαιδευόμενοι στην ανοικτή εκπαίδευση επιλέγουν πως θα μάθουν. Έχουν την ελευθερία να επιλέξουν τον τρόπο και τις στρατηγικές της

Σύμφωνα με τους (Λιοναράκη & Λυκουργιώτη, 1998:35) η Ανοικτή Εκπαίδευση:

- Είναι ένα ιδεώδες, μια φιλοσοφική προσέγγιση σύμφωνα με την οποία η μόρφωση είναι δικαίωμα όλων των ανθρώπων και θα πρέπει να μπορούν να την απολαμβάνουν σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους.
- Απευθύνεται σε ένα μεγάλο φάσμα ενδιαφερομένων (ηλικίες, στρώματα, επαγγέλματα, απομακρυσμένες και δυσπρόσιτες περιοχές κ.λ.π.).
- Παρέχει ευελιξία στον εκπαιδευόμενο σχετικά με τον χώρο, τον χρόνο και τον ρυθμό της μελέτης του.
- Παρέχει ελεύθερη πρόσβαση στους ενδιαφερόμενους [χωρίς εισαγωγικές εξετάσεις].

Ένα από πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της Ανοικτής Εκπαίδευσης είναι η δυνατότητα που προσφέρει στον εκπαιδευόμενο να διαμορφώνει ο ίδιος τη μορφωτική του φυσιογνωμία μέσα από το «αρθρωτό σύστημα» (Λυκουργιώτης, 1998: 81-94), ενώ, σύμφωνα με τον Ματραλή (1998: 42-46) σε ένα ανοικτό σύστημα εκπαίδευσης η έμφαση δίνεται στον μαθητοκεντρικό χαρακτήρα των σπουδών, ο οποίος διασφαλίζεται με την άμεση επικοινωνία του διδάσκοντα με μικρά σε αριθμό τμήματα φοιτητών, δια ζώσης συναντήσεις και αξιοποίηση τεχνολογικών μέσων με στόχο την αλληλεπίδραση. Επιπλέον, όπως αναφέρουν οι Fraser & Deane (1997), ο ρόλος των ανοικτών συστημάτων εκπαίδευσης συνίσταται στο να εξασφαλίζουν την πρόσβαση των εκπαιδευόμενων σε μαθητοκεντρικά περιβάλλοντα μάθησης τόσο σε διοικητικό -τεχνολογικό όσο και σε επίπεδο εκπαιδευτικών διαδικασιών.

Συνοψίζοντας, τα τέσσερα επίπεδα της ανοικτής εκπαίδευσης, όπως αυτά ορίζονται από τους Σοφός/Kron, 2010, είναι τα παρακάτω:

1. Επίπεδο οργάνωσης της μάθησης
  - α. Ανοικτότητα της πρόσβασης
  - β. Ανοικτότητα οργανωτικής διαχείρισης
  - γ. Ανοικτότητα χώρου και χρόνου

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

- δ. Διδακτική ανοικτότητα και ευελιξία
- 2. Επίπεδο διαμόρφωσης προσωπικών και αναπτυξιακών μορφωτικών πορειών:
  - α. Ανοικτότητα περιεχομένου
  - β. Ανοικτότητα οργάνωσης και μεθόδου
  - γ. Ανοικτότητα ρυθμού εργασίας
  - δ. Προσωπική ανοικτότητα
- 3. Επίπεδο κοινωνικής επικοινωνίας και συνεργασίας
  - α. Ανοικτότητα ρόλων
  - β. Κοινωνική ανοικτότητα
- 4. Επίπεδο Μέσων και τεχνολογιών
  - α. Ανοικτότητα των αισθητηρίων
  - β. Ανοικτότητα χρήσης των μέσων
  - γ. Ανοικτότητα επιλογής του υλικού

Συμπερασματικά, η ανοικτή εκπαίδευση δεν αποτελεί ένα ακόμα σύστημα εκπαίδευσης. Αφορά μία φιλοσοφική προσέγγιση, μία έννοια ελευθερίας θα μπορούσε να πει κάποιος που προσφέρεται στον εκπαιδευόμενο να επιλέξει ο ίδιος τον χρόνο, το επίπεδο, το αντικείμενο και τον ρυθμό ανάλογα με τις δικές του προσωπικές και ιδιαίτερες ανάγκες, χωρίς πίεση ή άλλους περιορισμούς από εξωτερικούς παράγοντες.

4.2 ΕξΑΕ

Ο όρος «εξ αποστάσεως εκπαίδευση» άρχισε να χρησιμοποιείται την δεκαετία του 1980, καθώς μέχρι τότε κυριάρχησε ο όρος «σπουδές δια αλληλογραφίας». Κατά τον Λιοναράκη, (2005) «Εξ' αποστάσεως εκπαίδευση είναι η εκπαίδευση που διδάσκει κι ενεργοποιεί το μαθητή πώς να μαθαίνει μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μία ευρετική πορεία αυτομάθησης».

Όπως αναφέρει ο Κουστουράκης (2000), ο Holmberg σημειώνει: «Η διδασκαλία και η μάθηση στην εκπαίδευση από απόσταση βασίζονται σε δύο στοιχεία: μία προπαρασκευασμένη σειρά μαθημάτων που αποτελούν συνήθως ένα πρόγραμμα αυτο-μόρφωσης και μία όχι συνεχή

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

επικοινωνία μεταξύ του φοιτητή και του εκπαιδευτή του. Η βαρύτητα που δίνεται στην εκπαίδευση από απόσταση από τα διάφορα ιδρύματα, που την προσφέρουν, όπως και οι τρόποι που αυτή οργανώνεται και υποστηρίζεται από αυτά, ποικίλουν.

Κατά καιρούς έχουν δοθεί πολλοί ορισμοί στην Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση. Σύμφωνα με τον Holmberg (1977), όπως αναφέρεται στον Μουζάκη (2006), «η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση περιλαμβάνει διάφορες μορφές σπουδών, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, οι οποίες διεξάγονται χωρίς την άμεση και συνεχή επίβλεψη εκπαιδευτών και στηρίζονται στην οργάνωση, καθοδήγηση και διδασκαλία που παρέχεται από κάποιο εκπαιδευτικό οργανισμό». Επιπλέον, σύμφωνα με τον Rudolf Manfred Delling (1986, όπως αναφέρεται στο Μουζάκη, 2006) «Η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί μια καλά σχεδιασμένη και οργανωμένη δραστηριότητα που αφορά στην επιλογή, στην προετοιμασία και στην παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού καθώς και στην καθοδήγηση και στην υποστήριξη του εκπαιδευόμενου μέσα από την αξιοποίηση τεχνολογικών μέσων», υποστηρίζει.

Κατά τον Keegan (2001) η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί μία μορφή εκπαίδευσης που χαρακτηρίζεται από τα εξής βασικά χαρακτηριστικά:

2. Την ύπαρξη φυσικής απόστασης του σπουδαστή από τον εκπαιδευτή, σχεδόν σε μόνιμη βάση και σε όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, στοιχείο που τη διακρίνει από τη συμβατική εκπαίδευση που διενεργείται σε κάποια αίθουσα διδασκαλίας.
3. Τον κεντρικό ρόλο που έχει ο εκπαιδευτικός οργανισμός που σχεδιάζει, οργανώνει, προετοιμάζει, σχετικό διδακτικό υλικό, αλλά παράλληλα αναλαμβάνει και την υποστήριξη των σπουδαστών, στοιχείο που διαφοροποιεί την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση από άλλα προγράμματα αυτοδιδασκαλίας και αμιγώς προσωπικής μελέτης.
4. Τη διαφοροποίηση από προσπάθειες προσωπικής μελέτης ή αυτοδιδασκαλίας, αφού προϋποθέτει την ύπαρξη ενός εκπαιδευτικού οργανισμού που σχεδιάζει και υλοποιεί το εκπαιδευτικό υλικό, παρέχει δε υποστήριξη στον σπουδαστή.
5. Τη χρήση τεχνικών μέσων— έντυπων, οπτικοακουστικών ή ηλεκτρονικών— ως φορέων μεταφοράς του εκπαιδευτικού περιεχομένου, αλλά και σύνδεσης μεταξύ διδάσκοντα και σπουδαστή.
6. Τη δυνατότητα αμφίδρομης επικοινωνίας, προκειμένου να επωφελούνται οι σπουδαστές από τον τεχνολογικά υποστηριζόμενο διάλογο, δηλαδή έναν τρόπο χρήσης της τεχνολογίας

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

που είναι συγκριτικά διαφορετικός από τη δια ζώσης εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς σε αυτήν η τεχνολογία σχετίζεται με άλλες λειτουργίες.

7. Την απουσία σε μεγάλο βαθμό της λειτουργίας της μαθησιακής ομάδας, και τη χρήση εξατομικευμένων μορφών διδασκαλίας οι οποίες, όμως, δεν αποκλείουν τη δυνατότητα ομαδικών συναντήσεων, είτε πρόσωπο με πρόσωπο, είτε με τη χρήση της τεχνολογίας

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (εξΑΕ) σύμφωνα με τον Αναστασιάδη (2004) αποτελεί μια θεσμοθετημένη μορφή εκπαίδευσης όπου η ομάδα των εκπαιδευομένων είναι χωρισμένη από τον εκπαιδευτικό και τα διαλογικά συστήματα τηλεπικοινωνιών χρησιμοποιούνται για να συνδέσουν εκπαιδευόμενους, διδακτικό υλικό και εκπαιδευτές ενώ φαίνεται να παίζει έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο, δεδομένου ότι υπηρετεί το ιδεώδες της «ανοικτής εκπαίδευσης» για την παροχή ευκαιριών μόρφωσης και διά βίου μάθησης σε όλους, ανεξάρτητα από κοινωνικούς, οικονομικούς και γεωγραφικούς περιορισμούς. Δίνει μάλιστα τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να διαμορφώνει ο ίδιος την μορφωτική του φυσιογνωμία και να προσδιορίζει τον τόπο, το χρόνο και το ρυθμό μελέτης του (Λιοναράκης & Λυκουργιώτης, 1998).

Η Αεξαε ως φιλοσοφία έχει ως διακηρυγμένο στόχο την κατάργηση των περιορισμών που δημιουργεί η παραδοσιακή εκπαίδευση που στηρίζεται στην πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία και προτάσσει ένα διαφορετικό εκπαιδευτικό περιβάλλον στο πλαίσιο του οποίου έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής όλοι όσοι συνειδητά επιλέγουν να παρακολουθήσουν τα προγράμματα σπουδών που προσφέρει (Αναστασιάδης, 2005).

Ο όρος «εξ αποστάσεως εκπαίδευση» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στη δεκαετία του 1970 και εισημοποιήθηκε το 1982 από το Διεθνές Συμβούλιο για την Ανοιχτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (Λιοναράκης, 2006). Στις μέρες μας το ενδιαφέρον εστιάζεται στην αντίληψη, στάση και θεώρηση της ΕξΑΕ ως μια «ανοιχτής», συνεχούς και προσβάσιμης διαδικασίας, που απαντά στις μαθησιακές ανάγκες κάθε τύπου και μορφής για όλους τους πολίτες (Λιοναράκης, 2001).

Η ΕξΑΕ έκανε τα πρώτα της βήματα στην Ελλάδα με την ίδρυση του ΕΑΠ (1992), σε μια περίοδο κατά την οποία η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν άγνωστη στην εκπαιδευτική κοινότητα, και δεν αναγνωρίζονταν ως κοινωνική ή εκπαιδευτική αναγκαιότητα. Στη διεθνή βιβλιογραφία εκείνης της περιόδου η έννοια της ΕξΑΕ ήταν ταυτισμένη με τις

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

ασύγχρονες τεχνολογίες μετάδοσης (πλατφόρμες e-learning) και την ανάπτυξη πολυμέσων και λογισμικών στο διαδίκτυο. (Wegerif, 1998; Carswell & Venkatesh, 2002; Rovai, 2002, Steeples, Jones & Goodyear, 2002, στο Αναστασιάδης Π., 2007).

4.2.1 Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις ΕξΑΕ

Οι πιο σημαντικές θεωρίες της ΕξΑΕ σύμφωνα με τον Keegan (1986) μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- Θεωρία "Ανεξαρτησίας και αυτονομίας", με κυριότερους εκπροσώπους τον Charles Wedemeyer και τον Michael Moore.
- Θεωρία της "βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας", με κυριότερο εκπρόσωπο τον Otto Peters Berlin.
- Θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας με κυριότερο εκπρόσωπο τον Börje Holmberg.

Επιπλέον, έχει διατυπωθεί "Η Θεωρία της Ισοδυναμίας (Equivalency theory)" από τον Michael Simonson (Simonson, 1999), "Η Θεωρία της Συνεργατικής Ελευθερίας" (Theory of Cooperative Freedom) (Paulsen 2003, όπως αναφέρεται στο Paulsen 2014), και "Η Θεωρία της Πολυμορφικής Εκπαίδευσης" (Lionarakis, 1998).

4.2.1.1 Θεωρία της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας

Η θεωρία της ανεξαρτησίας και αυτονομίας, μία από τις πιο γνωστές θεωρίες στην Εξ' αποστάσεως εκπαίδευση με τον Charles Wedemeyer ως έναν από τους κύριους εκπροσώπους τους, αναφέρεται σε σπουδές ανεξάρτητες, με την έννοια ότι το άτομο έχει τον δικό του προσωπικό ρυθμό να μαθαίνει και ορίζει επίσης ότι όλοι θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, ανεξάρτητα από την κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική, γεωγραφική και προσωπική κατάσταση στην οποία βρίσκονται.

Ο Wedemeyer, 1981 πρότεινε έξι χαρακτηριστικά των συστημάτων ανεξάρτητων σπουδών συνδέοντας τις έννοιες της αυτοκατευθυνόμενης και αυτορυθμιζόμενης μάθησης:

- Ο διδάσκων και ο διδασκόμενος βρίσκονται σε διαφορετικό χώρο και χρόνο.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

- Η διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης διεκπεραιώνονται κυρίως μέσω του έντυπου υλικού ή με κάποιο άλλο μέσο.
- Η διδασκαλία είναι εξατομικευμένη.
- Η μάθηση είναι το αποτέλεσμα της δραστηριότητας του διδασκόμενου.
- Ο διδασκόμενος μαθαίνει στο περιβάλλον του.
- Η ελευθερία του διδασκόμενου αρχίζει και να σταματάει οποιαδήποτε στιγμή το θελήσει και ο διδασκόμενος έχει την ευθύνη για το ρυθμό της προόδου του.

Ο Michael Moore (1977), άλλος ένας από τους κύριους εκπροσώπους της θεωρίας αυτής διακρίνει τα προγράμματα της Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευσης σε αυτόνομα, με επίκεντρο τον διδασκόμενο, και μη αυτόνομα, με επίκεντρο τον διδάσκοντα. Ο διαχωρισμός αυτός γίνεται με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

3. Αυτονομία στη στοχοθεσία: Ποιοι προσδιορίζουν τους μαθησιακούς στόχους;

(Διδάσκοντες ή διδασκόμενοι)

4. Αυτονομία στην επιλογή του τρόπου μελέτης: Ποιοι αποφασίζουν για την επιλογή και τη χρήση των πηγών διδακτικού υλικού, την οργάνωση της ύλης και των μέσων;
(Διδάσκοντες ή διδασκόμενοι)

5. Αυτονομία στην Αξιολόγηση: Ποιοι αποφασίζουν για τη μέθοδο αξιολόγησης και τα κριτήρια που θα χρησιμοποιηθούν; (Διδάσκοντες ή διδασκόμενοι).

Σύμφωνα με τη θεωρία της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας, ένα κατάλληλα δομημένο εκπαιδευτικό υλικό και η εξασφάλιση της επικοινωνίας του εκπαιδευόμενου με τον εκπαιδευτή, είναι τα στοιχεία εκείνα τα οποία στηρίζουν τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του, στο χώρο, το χρόνο και με το ρυθμό που αυτός επιλέγει, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς οποιουδήποτε θέλει να σπουδάσει (Μουζάκης, 2006).

4.2.1.2 Θεωρία της Βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας

Η άλλη θεωρία της Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευσης, αυτή της Βιομηχανοποίησης της Διδασκαλίας έχει κύριο θεωρητικό εκπρόσωπο τον Otto Peters. Όπως λοιπόν υποστηρίζει ο Peters (Keegan, 1994), η διδασκαλία και η μάθηση ούτε αρχίζουν με την έναρξη μιας διάλεξης

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

η ενός σεμιναρίου, ούτε τελειώνουν με το τέλος τους, αλλά υπάρχουν πολλές αλληλοσυνδεόμενες φάσεις πριν και μετά, που περιλαμβάνουν σχεδιασμό, ανάπτυξη, διανομή, παρουσίαση, συμβουλευτική και αξιολόγηση, στο πλαίσιο ενός καταμερισμού εργασίας. Ο ίδιος δεν βλέπει τη θεωρία του σε αντιπαράθεση με τις άλλες δύο θεωρίες, ούτε και επιδιώκει να «απανθρωποποιήσει» την όλη εκπαιδευτική διαδικασία αλλά, όπως εξηγεί, αυτή η θεωρία περιλαμβάνει και το «μέρος του παγόβουνου που δεν φαίνεται» (Peters, 2010). Στις αρχές της δεκαετίας του '70 ο Peters καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να προσεγγιστεί και να αναλυθεί με όρους και έννοιες της βιομηχανικής παραγωγής αγαθών, μιας και οι δύο χώροι μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά και επιδιώξεις, αφού θεμελιώδεις έννοιες της βιομηχανοποίησης όπως, καταμερισμός εργασίας, γραμμή παραγωγής, εκμηχανισμός, μαζική παραγωγή κ.ά. αποτελούν χαρακτηριστικά των συστημάτων της εκπαίδευσης από απόσταση.

4.2.1.3 Θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας

Τρίτη γνωστή και σημαντική θεωρία της ΕξΑΕ είναι η θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας με κυριότερο εκπρόσωπο τον Bødje Holmberg. Σύμφωνα λοιπόν με τον ίδιο, η αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας στην εκπαίδευση από απόσταση συναρτάται σε μεγάλο βαθμό από τέσσερις παράγοντες. Την επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένου, την υποστήριξη που παρέχεται από το διδάσκοντα προς στους διδασκόμενους, τη συμμετοχή των εκπαιδευόμενων στη λήψη αποφάσεων και το φιλικό ύφος. Επιπλέον, ο Holmberg επικεντρώνεται και στη σημασία του εκπαιδευτικού υλικού στην εκπαίδευση από απόσταση εισάγοντας την έννοια της «κατευθυνόμενης διδακτικής συζήτησης». Παρόλο που η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι ένα σύστημα αυτομελέτης, δεν πρόκειται για ελεύθερο διάβασμα του εκπαιδευόμενου, αλλά για την αξιοποίηση ενός προγράμματος που σχεδιάστηκε γι' αυτό και έχει τα στοιχεία τόσο της αλληλεπίδρασης με το εκπαιδευτικό υλικό, όσο και της επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή και το φορέα εκπαίδευσης (Μουζάκης, 2006, Σοφός, 2015).

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

4.2.2 Παιδαγωγική της ΕξΑΕ

Η διαμόρφωση του παιδαγωγικού πλαισίου της ΕξΑΕ, από τις αρχές της εμφάνισης της μέχρι και σήμερα έχει αλλάξει και έχει εξελιχθεί, δεδομένου ότι η διαμόρφωσή του αυτή σχετίζεται και επηρεάζεται από τις θεωρίες μάθησης αλλά και από τα τεχνολογικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται κάθε φορά. Καθώς εξελίσσεται η τεχνολογία και τα εργαλεία, αλλάζουν και οι δυνατότητες που προσφέρουν αυτά όταν χρησιμοποιούνται.

Οι Anderson και Drone (2011) αναφερόμενοι στην παιδαγωγική διάστασης της ΕξΑΕ, μιλούν για 3 γενιές παιδαγωγικής της ΕξΑΕ:

- α) γνωστική-συμπεριφοριστική (cognitive-behaviourist),
- β) του κοινωνικού επικοδομητισμού (social constructivism)
- γ) κονεκτιβιστική παιδαγωγική (connectivist pedagogy)

Οι τρεις αυτές γενιές παιδαγωγικής της ΕξΑΕ έχουν κοινό στοιχείο τον εκπαιδευτικό, τον εκπαιδευόμενο και το περιεχόμενο όπου η ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ τους αυξάνεται από τον κρίσιμο ρόλο της αλληλεπίδρασης. Η θεωρία της «γνωστικής – συμπεριφοριστικής παιδαγωγικής» ξεκινά με τις έννοιες της μάθησης που ορίζονται ως νέες συμπεριφορές ή αλλαγές στις συμπεριφορές που αποκτώνται ως αποτέλεσμα των μαθησιακών ερεθισμάτων που λαμβάνει ο εκπαιδευόμενος και εστιάζει στη διδασκαλία και όχι στη μάθηση. Η θεωρία του «κοινωνικού επικοδομητισμού» αναπτύχθηκε σε μεγάλο βαθμό από τον Piaget και εστιάζει περισσότερο στη μάθηση. Η παιδαγωγική που εφαρμόζεται σήμερα πηγάζει από το έργο των Vygotsky και Dewey εστιάζοντας στον ενεργό ρόλο αυτού που μαθαίνει και την αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικού - εκπαιδευόμενου και εκπαιδευόμενου (Anderson & Dron, 2011).

Η Τρίτη γενιά παιδαγωγικής ΕξΑΕ αναπτύχθηκε στην εποχή της δικτύωσης και της πληροφόρησης και είναι γνωστή ως κονεκτιβισμός (connectivism) (Castells, 1996). Βασίζεται στην τεχνολογία και στις δια δικτυωμένες συνδέσεις μεταξύ εκπαιδευόμενων και ψηφιακού περιεχομένου. Ο ρόλος του μαθητή δεν είναι να απομνημονεύει ή να κατανοεί τις άφθονες πληροφορίες που του προσφέρονται αλλά να μπορεί να εφαρμόζει τη γνώση που παίρνει από αυτές όταν και όπου χρειάζεται (Anderson & Dron, 2011).

Μερικά χρόνια αργότερα οι ίδιοι ερευνητές Anderson και Dron (2016) προσθέτουν μία τέταρτη γενιά, την ολιστική γενιά της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης (holistic generation). Σε

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

αυτήν ενσωματώνουν στοιχεία από τις προηγούμενες γενιές αλλά προσθέτουν και κάποια επιπλέον. Αυτά είναι: η Μαθησιακή αναλυτική και εξατομίκευση (Learning analytics), οι Συλλογικές τεχνολογίες (Collective technologies), η Βαθιά μάθηση και η Τεχνητή νοημοσύνη (Deep learning and artificial intelligence), τα Αναλυτικά εργαλεία και οι υπηρεσίες (Disaggregated tools and services), η ποικιλία συσκευών Κινητής μάθησης (Mobility and device diversity), το Διαδίκτυο των πραγμάτων και η πληροφορική (Internet of Things), η Εικονική και Επαυξημένη πραγματικότητα (Virtual and augmented reality) και η Τρισδιάστατη εκτύπωση (3D printing).

Σύνοψη

Στο παραπάνω κεφάλαιο έγινε μία προσπάθεια εννοιολογικής οριοθέτησης των όρων της Ανοικτής Εκπαίδευσης και Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Παρουσιάστηκαν προσεγγίσεις σημαντικών θεωρητικών του πεδίου. Ολοκληρώνοντας το κεφάλαιο αυτό αναφέρεται συμπερασματικά ότι οι δύο έννοιες («Ανοικτή Εκπαίδευση» και «Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση») δεν είναι ταυτόσημες αλλά αφορούν μεν την εκπαίδευση και οι δύο αλλά η μία αφορά περισσότερο σε μία φιλοσοφία μάθησης σε ένα ανοικτό και ευέλικτο σύστημα εκπαίδευσης στο οποίο η μάθηση θεωρείται αναφαίρετο δικαίωμα όλων των ανθρώπων («ανοικτή εκπαίδευση»), ενώ η άλλη («εξ' αποστάσεως εκπαίδευση») αναφέρεται περισσότερο σε μία μορφή ή μία μεθοδολογία εκπαίδευσης ή που διέπεται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Επιπλέον, η ΕξΑΕ βασίζεται σε συγκεκριμένες παιδαγωγικές αρχές και στηρίζεται στα τεχνικά μέσα επικοινωνίας και μεταφοράς πληροφοριών, ενώ τα τελευταία χρόνια, το περιβάλλον της ΕξΑΕ επηρεάστηκε καθοριστικά από την ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη. Στο επόμενο κεφάλαιο, θα γίνει αναφορά σε μία συγκεκριμένη ομάδα εκπαιδευόμενων, τους ενήλικες, τις θεωρίες της εκπαίδευσης των ενηλίκων αλλά και το πως σχετίζεται η ΕξΑΕ με αυτές.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

5. Εκπαίδευση ενηλίκων

Εισαγωγή

Ένας πολύ σημαντικός τομέας της εκπαίδευσης είναι και η εκπαίδευση ενηλίκων. Η εκπαίδευση ενηλίκων είναι το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης ενηλίκων, στα πλαίσια της οποίας αναλύονται εμπειρίες, αναπτύσσονται δεξιότητες και γνώσεις και πραγματοποιούνται δραστηριότητες (Brookfield St., 1986, όπως αναφέρεται στο Κόκκος, Α., 1998). Στο παρακάτω κεφάλαιο θα γίνει αναφορά σε αρχές και θεωρίες της εκπαίδευσης ενηλίκων καθώς επίσης και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων. Επιπλέον θα γίνει αναφορά στην Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων αλλά και στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την αναγκαιότητα της. Τέλος γίνεται μία αναφορά στον ρόλο που διαδραματίζουν οι βιβλιοθήκες στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

5.1 Θεωρίες εκπαίδευσης ενηλίκων

Ο όρος εκπαίδευση ενηλίκων χρησιμοποιείται προκειμένου να περιγράψει εκπαιδευτικές δραστηριότητες και διαδικασίες που απευθύνονται σε ενήλικες. Σύμφωνα με τον επίσημο ορισμό της UNESCO, η εκπαίδευση ενηλίκων προσδιορίζεται σε σχέση με ένα αρχικό κύκλο σπουδών, στον οποίο έρχεται ως συνέχεια, συμπλήρωση ή αναπλήρωση αυτού. Αφορά σε οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, σκοπός των οποίων είναι άλλοτε η βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης των ατόμων και άλλοτε η ολοκλήρωση της προσωπικής ανάπτυξης.

Έχουν αναπτυχθεί πολλές θεωρίες για τους τρόπους με τους οποίους μαθαίνουν οι άνθρωποι, ανεξάρτητα από την ηλικία τους. Μία μερίδα μελετητών θεωρεί ότι οι καθοριστικοί παράγοντες που συντελούν στη μάθηση βρίσκονται μέσα στο ίδιο το άτομο ενώ άλλοι πιστεύουν ότι είναι περισσότερο σημαντικός ο ρόλος των εξωτερικών επιδράσεων που δέχεται το άτομο. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν μελετητές που θεωρούν ότι η μάθηση του ατόμου προέρχεται από την αλληλεπίδρασή του με το περιβάλλον.

Σύμφωνα με τον Χατζηθεοχάρους (2010), ο ενήλικας εκπαιδευόμενος μαθαίνει όταν:

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

- ❖ Η εκπαίδευση έχει άμεση σχέση με την καθημερινότητά του, με τις ανάγκες και τις εμπειρίες του
- ❖ αντιλαμβάνεται, κατανοεί και αποδέχεται τους στόχους του εκπαιδευτικού προγράμματος
- ❖ ενεργεί και εμπλέκεται στην διαδικασία εκπαίδευσης
- ❖ νιώθει ενταγμένος σε μία ομάδα
- ❖ διερευνώνται τα εμπόδια που συναντά στη μάθηση και ανακαλύπτονται τρόποι για την υπέρβασή τους
- ❖ λαμβάνονται υπόψη οι προσωπικοί τρόποι και ρυθμοί μάθησης, και
- ❖ το μάθημα διεξάγεται μέσα σε κλίμα που ευνοεί την συμμετοχή (ουσιαστική επικοινωνία, κλίμα σεβασμού και συνεργατικό πνεύμα)

Σύμφωνα με τον Κόκκο, Α., (1998), ο τρόπος με τον οποίο μαθαίνουν οι ενήλικες διέπεται από πέντε αλληλοσυνδεόμενες βασικές αρχές οι οποίες είναι οι παρακάτω:

Πρώτη αρχή: “Η σκέψη συνδέεται με τη δράση”. Η μάθηση συντελείται αποτελεσματικά στο μέτρο που διαγράφεται πλήρως ο “κύκλος”, ο οποίος περιέχει τόσο συστηματική σκέψη και θεωρητική εμβάθυνση. Στο πρώτο στάδιο του κύκλου αυτού, το άτομο, βασιζόμενο στις γνώσεις και εμπειρίες τους, και έχοντας να αντιμετωπίσει νέα προβλήματα, προετοιμάζεται να πάρει αποφάσεις, επιθυμεί να δράσει, να εφαρμόσει στην πράξη όσα έχει μάθει. Στο δεύτερο στάδιο, το άτομο δρα, αντιμετωπίζει πραγματικές καταστάσεις, αποκτά νέες εμπειρίες. Στο τρίτο στάδιο, οι αποκτηθείσες εμπειρίες εξετάζονται προσεκτικά μέσα από ποικίλες οπτικές γωνίες, επεξεργάζονται τα αποτελέσματα της δράσης, κατανοείται η σημασία τους και εξάγονται συμπεράσματα, ενώ στο τέταρτο στάδιο, οι παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα υπόκεινται σε συστηματική νοητική επεξεργασία.

Δεύτερη αρχή: “Επίκεντρο της εκπαιδευτικής διεργασίας είναι οι διδασκόμενοι”. Η δεύτερη αρχή ανάγει στο επίκεντρο της διεργασίας μάθησης τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις μαθησιακές δυνατότητες των διδασκομένων. Ένας ενήλικας δεν μαθαίνει παρά όσα χρειάζεται να μάθει στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή που βρίσκεται. Συνεπώς, η αποτελεσματική υποκίνηση για μάθηση δεν μπορεί παρά να έχει την αφετηρία της στις σχέσεις ανάμεσα στο

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

διδασκόμενο και στο αντικείμενο της μάθησης. Είναι λοιπόν αναγκαίο η εκπαιδευτική διεργασία να προσαρμόζεται στις ανάγκες και στα ενδιαφέροντα του ενήλικα.

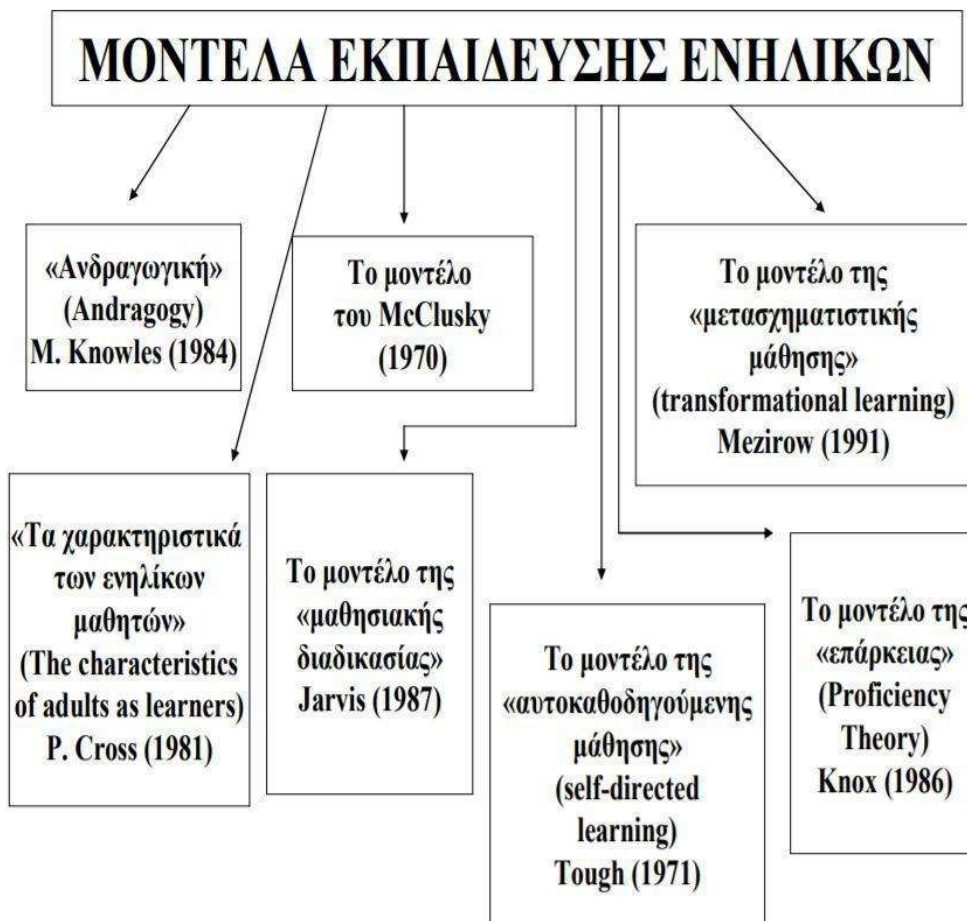
Τρίτη αρχή: “Ευρετική πορεία προς τη γνώση”. Η τρίτη αρχή συνιστάται στην ενεργητική συμμετοχή των διδασκόμενων στην πορεία της μάθησης μέσα από την αξιοποίηση των εμπειριών και γνώσεων που έχουν αποκτήσει. Η ευρετική πορεία προς τη γνώση πραγματοποιείται μέσα από την αλληλεπίδραση των διδασκόμενων με την προς μάθηση «ύλη», πράγμα που επιτυγχάνεται όταν οι εμπειρίες και οι γνώσεις τους συνδέονται με το περιεχόμενό της.

Τέταρτη αρχή: “Κριτικός τρόπος σκέψης”. Η τέταρτη αρχή πρεσβεύει ότι ο κριτικός τρόπος σκέψης ευνοεί το μαθησιακό κλίμα και οδηγεί σε σύνθετες διερευνήσεις. Απαιτεί από τους ενδιαφερόμενους διαρκή εγρήγορση. Ωστόσο, η εγρήγορση απέναντι στο καινούριο, όσο και απέναντι στο “αυτονόητο” δεν παύει να αποτελεί ένα επίπονο αλλά δημιουργικό εγχείρημα, που οδηγεί στη βαθύτερη κατανόηση των ζητημάτων που απασχολούν το άτομο.

Πέμπτη αρχή: “Αμφίδρομες σχέσεις διδασκόντων - διδασκόμενων. Η πέμπτη αρχή θεωρεί ότι η αλληλεπίδραση διδασκόντων - διδασκόμενων αποτελεί ουσιώδες ανατροφοδοτικό στοιχείο ολόκληρου του κύκλου της μάθησης. Οι αμφίδρομες αυτές σχέσεις για να μπορέσουν να αναπτυχθούν χρειάζονται ένα κατάλληλο κλίμα “μάθησης” που απορρέει από την εφαρμογή των αρχών μάθησης.

5.2 Μοντέλα Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Όπως αναφέρει ο Κοντάκος Α., (2006), τα μοντέλα της εκπαίδευσης ενηλίκων αποτυπώνονται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 1: Μοντέλα Εκπαίδευσης Ενηλίκων

5.2.1 Το μοντέλο της Ανδραγωγικής (Andragogy) (M. Knowels, 1984)

Το ανδραγωγικό μοντέλο του Knowles (1984) (andragogy), το οποίο είναι από τα πιο δημοφιλή μοντέλα εκπαίδευσης ενηλίκων περιλαμβάνει έξι βασικά σημεία ως προς τα οποία η ανδραγωγική διαφοροποιείται από την παιδαγωγική ως επιστήμη της αγωγής που αφορά κυρίως στις μικρότερες ηλικίες. Συγκεκριμένα οι ενήλικες διαφέρουν από τους ανήλικους ως προς: την ανάγκη να γνωρίζουν, την αυτοαντίληψη, τις εμπειρίες, το μαθησιακό προσανατολισμό, τη μαθησιακή ετοιμότητα και τέλος, ως προς τα κίνητρα.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Η θεωρία της Ανδραγωγικής στηρίζεται σε έξι παραδοχές (Knowles, 1998 όπως αναφέρεται στο Κόκκος, 2005):

- Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έχουν την ανάγκη να γνωρίζουν γιατί πρέπει να μάθουν κάτι προτού εμπλακούν στη διαδικασία της μάθησης.
- Οι ενήλικοι έχουν την ανάγκη να αυτοκαθορίζονται, δηλαδή να παίρνουν οι ίδιοι τις αποφάσεις που αφορούν τη ζωή τους.
- Οι ενήλικοι συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία έχοντας μαζί τους ένα απόθεμα εμπειριών -μια πολύτιμη πηγή μάθησης- γεγονός που τους διαφοροποιεί από τους ανήλικους εκπαιδευόμενους.
- Οι ενήλικοι επιθυμούν την απόκτηση γνώσεων σχετικών με τις καταστάσεις που βιώνουν, ώστε να μπορούν να τις αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά. Οι ενήλικοι επιδιώκουν να αποκτήσουν γνώσεις συγκεκριμένες και όχι έννοιες αφηρημένες και ακαδημαϊκές.
- Τα κίνητρα μάθησης των ενηλίκων είναι εσωτερικά και όχι εξωτερικά

5.2.2 Τα Χαρακτηριστικά των Ενήλικων Μαθητών (The characteristics of adults as learners, P. Cross, 1981)

Ο στόχος του μοντέλου αυτού είναι διττός:

A. Να “διασαφηνίσει τις διαφορές ανάμεσα στους ενήλικους και τα παιδιά ως εκπαιδευόμενους και μαθητές, και

B. Να κάνει προτάσεις για το πως η διδασκαλία των ενηλίκων θα πρέπει να διαφοροποιείται από την διδασκαλία των παιδιών (Cross, 1981, όπως αναφέρεται στον Κοντάκο, 2006).

Το μοντέλο της Cross, έχει ως στόχο να προσδιορίσει τα σημεία ως προς τα οποία διαφέρουν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι από τα παιδιά, και να λειτουργήσει ως ένα εναλλακτικό μοντέλο διδασκαλίας για ενήλικες. Τα σημεία αυτά ορίζονται σε δύο ομάδες μεταβλητών από την Cross. Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει μεταβλητές που αφορούν στα “προσωπικά χαρακτηριστικά” (βιολογικά, κοινωνικοπολιτιστικά, ψυχολογικά). Η δεύτερη ομάδα η οποία περιγράφει τις συνθήκες μάθησης περιλαμβάνει μεταβλητές που συνθέτουν τα “περιστασιακά χαρακτηριστικά” (διάρκεια εκπαίδευσης και ο βαθμός δέσμευσης, δηλαδή αν θα είναι

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

προαιρετική ή υποχρεωτική). Μία από τις αδυναμίες του μοντέλου αυτού που έχουν επισημανθεί είναι το γεγονός ότι δεν αναφέρει ρητά τις μεθόδους με τις οποίες μαθαίνουν οι ενήλικες και δεν εξετάζει αν τελικά οι ενήλικες μαθαίνουν με διαφορετικό τρόπο, απλώς το υπαινίσσεται.

5.2.3 Η Θεωρία του ενεργειακού περιθωρίου (McClusky, 1974, όπως αναφέρεται στον Κοντάκο, 2006).

Το μοντέλο αυτό επικεντρώνει στη σχέση διαθέσιμης ενέργειας και προθυμίας των ενηλίκων ατόμων να προβαίνουν στον εμπλουτισμό των εκπαιδευτικών τους εμπειριών. Ο ίδιος αντιλαμβάνεται το μοντέλο του ως ένα ευρύτερο ερμηνευτικό πλαίσιο, που θα μπορούσε να συνεισφέρει όχι μόνο στην κατανόηση των αναπτυξιακών αλλαγών του ενήλικα αλλά και των ίδιων των απαιτήσεων ή υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτές -και στις οποίες το άτομο καλείται να ανταπεξέλθει. Αυτό το αλληλεξαρτώμενο σύνολο αλλαγών και απαιτήσεων συνιστά τους παράγοντες που συνθέτουν την αναλογία βάρους/διαθέσιμης ενέργειας. Η διαχείριση αυτής της αναλογίας απαιτεί προσαρμογές, στις οποίες το ενήλικο καλείται να προχωρήσει, ώστε να πετύχει τα επόμενα στάδια της ανάπτυξής του.

5.2.4 Η Θεωρία της επάρκειας (Proficiency Theory)(Knox, 1986).

Το μοντέλο του Knox (Κοντάκος, 2006) αναδεικνύει την ανάγκη της συνεχούς προσαρμογής των προσωπικών, κοινωνικών και επαγγελματικών προσόντων (της επάρκειας ή ικανότητας) του υποκειμένου στις εσωτερικές και εξωτερικές απαιτήσεις της ζωής του ως το σημαντικότερο παράγοντα παρακίνησης για τη συμμετοχή του σε εκπαιδευτικά προγράμματα. Σύμφωνα με τον Knox (όπως αναφέρεται στον Κοντάκο, 2006) ως επάρκεια (proficiency) γίνεται αντιληπτή η «ικανότητα» του [ατόμου] να παρουσιάζει ικανοποιητική απόδοση σε μια δεδομένη στιγμή» (Knox, 1980: 383, όπως αναφέρεται στον Κοντάκο, 2006). Επάρκεια δεν σημαίνει μια μονοδιάστατη ικανότητα αλλά ένα συνδυασμό στάσεων, γνώσεων και δεξιοτήτων οι οποίες διαπιστώνονται μέσω της απόδοσης. Παρατηρεί κανείς ότι το μοντέλο αυτό προσδίδει ιδιαίτερη αξία στην έννοια της απόδοσης (performance), η οποία συνιστά και

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

την απόδειξη του επιπέδου της επάρκειας και αυτό περιορίζει την εφαρμογή του μοντέλου. Επίσης, η έννοια της επάρκειας παραμένει ασαφής ως προς τον καθορισμό του ελάχιστου ή του μέγιστου επιπέδου επάρκειας ενώ ένα άλλο σημείο που παρουσιάζει ασάφεια είναι το πώς οι διάφορες μεταβλητές επηρεάζουν την απόδοση και γενικότερα την λειτουργία του μοντέλου, όπως οι διαδικασίες μάθησης και οι μέθοδοι διδασκαλίας, σε συνδυασμό με την παρακίνηση. Πιθανόν για όλους τους παραπάνω λόγους δεν έχουν γίνει εμπειρικές έρευνες αναφορικά με αυτό το μοντέλο.

5.2.5 Το μοντέλο της μαθησιακής διεργασίας (learning process) (Jarvis, 1985, όπως αναφέρεται στο Κοντάκος, 2006)

Όπως αναφέρει ο Κοντάκος (2006) το μοντέλο του Jarvis αντιλαμβάνεται με συστημική διάθεση τη μάθηση των ενηλίκων ως ένα σύνθετο φαινόμενο, το οποίο πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τόσο τον εκπαιδευόμενο, όσο και το κοινωνικοπολιτιστικό πλαίσιο εντός του οποίου συντελείται η εκπαίδευση. Το πλαίσιο αυτό αποτελείται από την εξαντικειμενοποιημένη κουλτούρα και από και τους φορείς μετάδοσής της. Αυτοί, όπως και το άτομο, ως βιολογική όσο και ψυχολογική οντότητα, αλληλεπιδρούν στη διαδικασία μάθησης. Το άτομο θα πρέπει να συνεχίσει να μαθαίνει, οικοδομώντας την νέα γνώση πάνω στην ήδη υπάρχουσα. Όμως, θεωρεί ότι λόγω της δυναμικότητας της κουλτούρας και της δικής του πρότερης εμπειρίας το άτομο μπορεί να προσλάβει και να αφομοιώσει επιλεκτικά μόνο κάποια τμήματά της.

Αυτό που συνιστά την ιδιαιτερότητα της εκπαίδευσης ενηλίκων είναι ότι ο εκπαιδευτικός και ο ενήλικας εκπαιδευόμενος έχουν έναν όγκο εμπειριών, καθώς και διαμορφωμένους τρόπους ανάλυσης και ερμηνείας του πολιτισμικού τους πλαισίου. Η μαθησιακή διαδικασία ακολουθεί κυκλική πορεία. Η διαδικασία περιλαμβάνει την πρόσληψη και την αξιολόγηση από τα άτομα των διαφόρων τμημάτων που συνθέτουν την εξαντικειμενοποιημένη κουλτούρα (curriculum), όπου μετά την επιλεκτική ενσωμάτωσή τους στο ήδη υπάρχον γνωστικό υπόβαθρο, τα άτομα μέσα από τις αλληλεπιδράσεις και την επικοινωνία αρχίζουν να εξωτερικεύουν την νεοαποκτηθείσα γνώση.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Εξετάζοντας το μοντέλο του Jarvis, διαπιστώνει κανείς ότι επικεντρώνεται, κυρίως, στην μαθησιακή διεργασία αυτή καθαυτή ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι το μοντέλο τοποθετεί τη μάθηση μέσα στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, καθώς η μάθηση δεν είναι μια μεμονωμένη ατομική διαδικασία, αλλά συντελείται κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις και έχει διαδραστικό χαρακτήρα.

5.2.6 Η Θεωρία της Μετασχηματιστικής Μάθησης (Transformational Learning, Merizow, 1991)

Βασική αρχή, πάνω στην οποία στηρίζεται το μοντέλο της μετασχηματιστικής μάθησης, είναι ο μετασχηματισμός των οπτικών, δηλαδή, του τρόπου με τον οποίο οι ενήλικες ερμηνεύουν, νοηματοδοτούν και αναδομούν τις εμπειρίες της ζωής τους. Σύμφωνα με τον Mezirow (1996), όπως αναφέρεται στον Κοντάκο (2006), η μάθηση είναι μια δραστηριότητα κατασκευής νοήματος, η οποία διακρίνεται σε δύο επιμέρους κατηγορίες. Η πρώτη περιλαμβάνει τα νοηματικά σχήματα (meaning schemes) που αποτελούνται από «συγκεκριμένες αντιλήψεις, αισθήματα, στάσεις και αξιολογικές κρίσεις» (1996:163) και η δεύτερη αποτελείται από τις νοηματικές οπτικές που είναι «ευρείες γενικευμένες προδιαθέσεις προσανατολισμού» (1996:163). Όταν το άτομο, ως αποτέλεσμα μιας μαθησιακής διαδικασίας, τροποποιεί τις οπτικές του, αυτό αποτελεί ταυτόχρονα απόδειξη ότι έχει χειραφετηθεί από αντιλήψεις, στάσεις, συναισθήματα και αξίες, οι οποίες επιδρούσαν περιοριστικά στην ανάπτυξή του. Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι ο μετασχηματισμός των οπτικών είναι μια χειραφετική διαδικασία, η οποία οδηγεί σε μετασχηματιστική μάθηση.

Ένα άλλο σημείο, στο οποίο ο Mezirow (1990) (όπως αναφέρεται στο Κοντάκος, 2006) και άλλοι ερευνητές αποδίδουν σημασία, είναι η εμπειρία. Η διαδικασία της μετασχηματιστικής μάθησης είναι στενά συνδεδεμένη με την εμπειρία, καθώς τα άτομα πρέπει και έχουν ανάγκη να κατανοήσουν τις εμπειρίες τους, προκειμένου να αποκτήσουν επίγνωση της ζωής τους. Από τη στιγμή που ο Mezirow (1981) υποστηρίζει ότι η μάθηση επέρχεται ως αποτέλεσμα του αναστοχασμού της εμπειρίας, ο εκπαιδευόμενος πρέπει να επανεξετάσει με κριτικό τρόπο τις αυτονόητες προϋποθέσεις και τις αντιλήψεις, οι οποίες και αποτελούν το πλαίσιο ερμηνείας των εμπειριών του. Με τον τρόπο αυτό τίθεται σε λειτουργία η διαδικασία μετασχηματισμού.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

5.2.7 Το μοντέλο της «αυτοκαθοδηγούμενης μάθησης» (self-directed learning) Tough (1971)

Ο Tough κατέληξε εκείνος σε οκτώ κύρια σημεία της αυτο-κατευθυνόμενης μάθησης των ενήλικων εκπαιδευομένων, τα οποία είναι αντίστοιχα με αυτά της θεωρίας του Knowles (Κόκκος, 2005, Tennant, 1997, Cross, 1981, όπως αναφέρεται στο Κόκκος, 2010).

Τα σημεία αυτά είναι:

- ❖ Γνώση και ικανότητα εφαρμογής των βασικών διεργασιών σχεδιασμού, συντονισμού και αξιολόγησης των μαθησιακών δραστηριοτήτων.
- ❖ Ικανότητα εντοπισμού των προσωπικών μαθησιακών στόχων.
- ❖ Ικανότητα επιλογής της κατάλληλης στρατηγικής σχεδιασμού και ειδίκευση στο σχεδιασμό.
- ❖ Ικανότητα κατεύθυνσης του προσωπικού σχεδιασμού προς την κατάλληλη πορεία δράσης.
- ❖ Ικανότητα λήψης απόφασης για το πλαίσιο και τη διαχείριση του χρόνου της μαθησιακής διεργασίας.
- ❖ Ικανότητα απόκτησης γνώσεων ή δεξιοτήτων για την αξιοποίηση των πηγών.
- ❖ Ικανότητα εντοπισμού και αντιμετώπισης προσωπικών ή περιβαλλοντικών εμποδίων της μάθησης.
- ❖ Ικανότητα ανανέωσης της κινητοποίησης (Tennant, 1997: 10, όπως αναφέρεται στο Κόκκος, 2010).

Ο Tough, ωστόσο, θεωρεί ότι, για να επιτευχθεί η αυτο-κατευθυνόμενη μάθηση και η αλλαγή των ενήλικων εκπαιδευομένων, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αλλάξουν πρώτα οι εκπαιδευτές δια μέσου της δική τους εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευτές, σύμφωνα με τον Tough, σε ορισμένες περιπτώσεις πρέπει να λειτουργούν ως εκπαιδευόμενοι, ώστε να προωθούν την ισοτιμία στη διεργασία της μάθησης (στο Edwards, Sieminski & Zeldin, 1993: 40, όπως αναφέρεται στο Κόκκος, 2010). Παράλληλα, χρειάζεται να προσφέρουν στους ενήλικους εκπαιδευομένους

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

περισσότερες επιλογές ως προς τους τρόπους μάθησης και μεγαλύτερη ελευθερία στην επιλογή του περιεχομένου της μάθησης.

Το γενικό συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε ξανά και ξανά είναι ότι οι ενήλικες μπορούν να μαθαίνουν αποτελεσματικά αν ο τρόπος με τον οποίο καλούνται να μάθουν συνδέεται με τις ιδιαίτερες ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους τότε όχι μόνο μαθαίνουν τόσο καλά όσο τα παιδιά, αλλά συχνά τα ξεπερνούν (...). Οι ενήλικες μαθαίνουν καλύτερα, όταν δεν καλούνται να αποστηθίσουν, αλλά συμμετέχουν στη διδακτική πράξη που ακολουθεί τον δικό τους βηματισμό και χρησιμοποιούν διδακτικό υλικό που σχετίζεται με την καθημερινή τους ζωή και συνδέεται με τις εμπειρίες τους (Rogers, J. 1997).

5.3 Χαρακτηριστικά ενήλικων εκπαιδευόμενων

Στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων περιλαμβάνονται:

- α) η ανάγκη τους να γνωρίζουν γιατί πρέπει να μάθουν κάτι,
  - β) η ανάγκη τους να αντιμετωπίζονται από τους εκπαιδευτές ως ικανοί για αυτοκατευθυνόμενη μάθηση, και
  - γ) η ανάγκη τους να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους ως πηγές μάθησης (Κόκκος, 2005).
- Σύμφωνα με τον Κόκκο (2005, 86-93), οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι:

Έρχονται στην εκπαίδευση με συγκεκριμένους στόχους

Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι φαίνεται ότι έρχονται στην εκπαίδευση με συγκεκριμένους στόχους. Οι περισσότεροι ενήλικες, σε αντίθεση με τους ανήλικους μαθητές, για τους οποίους η εκπαίδευση θεωρείται δεδομένη και συνυφασμένη με το στάδιο και την ηλικία στην οποία βρίσκονται, αποφασίζουν να εισέλθουν στην εκπαίδευση για συγκεκριμένους λόγους και επειδή προκύπτει μία συγκεκριμένη ανάγκη. Πιθανοί, λοιπόν, στόχοι για την εκπαίδευσή τους είναι:

- Επαγγελματικοί
- Εκπλήρωση κοινωνικών ρόλων (π.χ. τάξεις για νέους γονείς)
- Προσωπική ανάπτυξη (π.χ. επιμορφωτικά μαθήματα)
- Απόκτηση κύρους

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Έχουν ευρύ φάσμα εμπειριών.

Είναι αναμενόμενο ότι η ιδιότητά τους ως ενηλίκων προϋποθέτει ότι κουβαλούν μαζί τους και περισσότερες εμπειρίες, κάτι το οποίο κατά την Polson (1993) αποτελεί ταυτόχρονα όφελος, αλλά και εμπόδιο στην εκπαιδευτική διεργασία. Θετικό είναι ότι οι προηγούμενες τους εμπειρίες μπορούν να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διεργασία και «γίνονται αφετηρία για τη νέα μάθηση» (Κόκκος, 2005, 88). Πρόκληση, από την άλλη, συνιστά το γεγονός ότι βάσει αυτών των εμπειριών ο ενήλικας εκπαιδευόμενος έχει ήδη διαμορφώσει τις στάσεις, αξίες και πιστεύω, που εάν είναι άκαμπτα, πιθανόν να μην αποδέχεται εύκολα τις νέες γνώσεις και εμπειρίες που προσφέρει η εκπαίδευση (Polson, 1993).

Έχουν αποκρυσταλλώσει τους αποδοτικότερους για τους ίδιους τρόπους μάθησης.

Ακριβώς επειδή οι ενήλικες βρίσκονται σε μία συνεχή διεργασία μάθησης (τυπική, μη-τυπική ή άτυπη), έχουν πλέον καταλήξει στους αποδοτικότερους για τους ίδιους τρόπους μάθησης. Σύμφωνα με τον Rogers (1999,105), ο εκπαιδευτής «χρειάζεται να βρει μεθόδους που θα δώσουν σε κάθε συμμετέχοντα πλήρες πεδίο για την εξάσκηση των δικών του ιδιαίτερων μαθησιακών μεθόδων και, κατά το δυνατόν, να μην επιβάλλει τη δική του μέθοδο».

Έχουν τάση για ενεργητική συμμετοχή.

Προσδοκούν να συμμετέχουν ενεργά στη διεργασία μάθησής τους. Αναζητούν να αντιμετωπίζονται ως ώριμα και υπεύθυνα άτομα και, πιθανόν, να απαιτούν ένα άλλο είδος σχέσης με τον εκπαιδευτή από αυτό που συναντά κανείς συνήθως στην εκπαίδευση των ανηλίκων. Ταυτόχρονα, και επειδή ενδεχομένως να έρχονται με συγκεκριμένους στόχους και ανάγκες στην εκπαίδευση, οι ενήλικες είναι πιο πιθανόν να προκαλούν ή και να αμφισβητούν το εκπαιδευτικό περιεχόμενο, αλλά και τις μεθόδους μάθησης που χρησιμοποιούνται.

Αντιμετωπίζουν εμπόδια στη μάθηση.

Ο Κόκκος (2005) κατατάσσει τα εμπόδια στη μάθηση στις ακόλουθες τρεις κατηγορίες:

- Εμπόδια που οφείλονται στην κακή οργάνωση της εκπαιδευτικής δραστηριότητας.
- Εμπόδια που απορρέουν από τις κοινωνικές υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των εκπαιδευομένων.

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

• Εσωτερικά εμπόδια, τα οποία περιλαμβάνουν εμπόδια που σχετίζονται με τις προϋπάρχουσες γνώσεις και αξίες, καθώς και εμπόδια που απορρέουν από ψυχολογικούς παράγοντες.

Αναπτύσσουν μηχανισμούς άμυνας και παραίτησης.

Αυτό, ενδεχομένως, να παρουσιαστεί, όταν εσωτερικά εμπόδια εμποδίζουν τον ενήλικα εκπαιδευόμενο από το να συμμεριστεί νέες απόψεις και να επαναπροσδιορίσει τις προηγούμενες του γνώσεις, αξίες και συνήθειες.

Σύμφωνα με τον Alan Rogers (1998:92, όπως αναφέρεται στο Κόκκος, 2010), μία άλλη ταξινόμηση των χαρακτηριστικών των ενηλίκων φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Χαρακτηριστικά Ενηλίκων σύμφωνα με τον Alan Rogers (1998, 92)

1	Οι συμμετέχοντες είναι εξ ορισμού ενήλικες.
2	Βρίσκονται σε εξελισσόμενη διεργασία ανάπτυξης, όχι στο ξεκίνημα της διεργασίας.
3	Φέρνουν μαζί τους ένα σύνολο εμπειριών και αξιών.
4	Έρχονται στην εκπαίδευση με δεδομένες προθέσεις.
5	Έρχονται με προσδοκίες, όσον αφορά στη μαθησιακή διεργασία.
6	Έχουν ανταγωνιστικά ενδιαφέροντα.
7	Έχουν διαμορφώσει ήδη τα δικά τους μοντέλα μάθησης.

Πίνακας 1: Χαρακτηριστικά ενηλίκων εκπαιδευόμενων

5.4 ΕξΑΕ και Εκπαίδευση ενηλίκων

Σύμφωνα με τον Davies (1977), η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αυξάνει τις ευκαιρίες για εκπαίδευση σε όσους για, διάφορους λόγους, αδυνατούν να επωφεληθούν από το συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης. Επιπλέον, ο Γκάτζουλας, Ν. (2015) αναφέρει ότι οι συνεχώς μεταβαλλόμενες εργασιακές απαιτήσεις της εποχής, ειδικά την εποχή της κρίσης, σε

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

συνδυασμό με τη συνεχή ανανέωση του προσωπικού των εταιρειών, οδηγούν στη διαφοροποίηση των επιμορφωτικών αναγκών επαγγελματικής ανάπτυξης των εργαζομένων. Παράλληλα διαμορφώνεται ένα νέο πλαίσιο των εργαζομένων για την επαγγελματική τους ικανοποίηση, η οποία μπαίνει κάτω από ένα εντελώς νέο πρίσμα, με τα νέα εργασιακά δεδομένα. Η επιμόρφωση φαίνεται ότι συμβάλλει τόσο στην αύξηση της παραγωγικότητας των οργανισμών, στη βελτίωση της ποιότητας προϊόντων υπηρεσιών, αλλά συνδέεται και με την αύξηση της επαγγελματικής ικανοποίησης των εργαζομένων (Χατζηπαντελή, 1999:123).

Σε ένα εξΑΕ σύστημα οι διαδικασίες διδακτικής και μάθησης «διαφοροποιούνται και αναπροσαρμόζονται» προκειμένου να υποστηριχθεί αποτελεσματικότερα ο διδασκόμενος (Λιοναράκης, 2001). Επιπλέον, σύμφωνα με τους Kanwar & Taplin (2001, οπ. ανάφ. στη Δαβάκη, 2008:55) & Mayo (2002, οπ. ανάφ. στη Δαβάκη, 2008:52-53), σημαντικά οφέλη που μπορούν να προκύψουν από ένα εξΑΕ πρόγραμμα είναι: απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, προσαρμογή στις εργασιακές αλλαγές, βελτίωση ποιότητας ζωής (προαγωγή, μισθός, εξέλιξη), προσωπική ενδυνάμωση.

Όπως αναφέρει και ο Αναστασιάδης (2005) είναι πολλά τα εμπόδια που θα συναντήσει ένας ενήλικας στην προσπάθεια του να υλοποιήσει ένα ΕξαΕ πρόγραμμα (οικογενειακά, οικονομικά και επαγγελματικά προβλήματα, έλλειψη χρόνου, φόβος της αποτυχίας κ.λπ.). Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου η συνεχόμενη αύξηση των αναγκών για επιμόρφωση και εξειδίκευση, σε συνδυασμό με τις απαιτήσεις της καθημερινότητας και την έλλειψη χρόνου, οδήγησε ολοένα και περισσότερους ενήλικες προς τα εξ αποστάσεως επιμορφωτικά προγράμματα αφού είναι ευέλικτα χωρικά και χρονικά, παρέχοντας ευελιξία στο ρυθμό και στον τρόπο μελέτης.

5.5 Επιμόρφωση εκπαιδευτικών

Η εκπαίδευση διαδραματίζει τον πλέον σημαντικό ρόλο στο σύγχρονο διεθνές οικονομικό και κοινωνικό γίγνεσθαι. Ιδιαίτερα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και των νέων τεχνολογιών, η γνώση αποτελεί τον κυριότερο παραγωγικό συντελεστή της νέας οικονομίας (Anastasiades, 2002). Οι εκπαιδευτικοί είναι η καρδιά της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Όσο μεγαλύτερη

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

σπουδαιότητα δίνεται στην εκπαίδευση συνολικά - είτε ως μέσο μετάδοσης πολιτισμού, είτε ως μέσο εξασφάλισης της κοινωνικής συνοχής και δικαιοσύνης, είτε ως μέσο ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, πράγμα ιδιαίτερα σημαντικό για τις σύγχρονες οικονομίες που βασίζονται στην τεχνολογία- τόσο μεγαλύτερη είναι η προτεραιότητα που πρέπει να δίνεται στα θέματα που αφορούν τους εκπαιδευτικούς που είναι υπεύθυνοι για την εκπαίδευση (OECD, 1989).

Οι εκπαιδευτικές τεχνολογίες, τα εκπαιδευτικά πολυμέσα, η ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελούν τους προπομπούς της νέας εποχής στο χώρο της εκπαίδευσης (Harley, 2001). Η εισαγωγή των προηγμένων τεχνολογιών διαδικτύου στην εκπαίδευση, δεν απαιτεί μόνο χρηματικούς πόρους, μηχανήματα και εξοπλισμό.

Η μάθηση δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται σαν προϊόν, το οποίο μεταφέρεται διαμέσου της διδακτικής πράξης από μία πηγή σε μία άλλη ή από μία περιοχή σε μία άλλη ή ακόμα από μία εμπειρική – φιλοσοφική διάσταση σε μία άλλη (Λιοναράκης, 2003). Σημαντική προϋπόθεση για την επιτυχία του εγχειρήματος αποτελεί η εκπόνηση διδακτικών και παιδαγωγικών προσεγγίσεων (Φλουρής, 1989) που θα ανταποκρίνονται στο νέο εκπαιδευτικό περιβάλλον, σε συνδυασμό με τη συνεχή επιμόρφωση και ενθάρρυνση του σημαντικότερου πόλου της εκπαιδευτικής διαδικασίας, του εκπαιδευτικού λειτουργού στα πλαίσια ανάδειξης μια σχολικής κοινότητας χρήσης των νέων τεχνολογιών (Κυνίγος, 2001, όπως αναφέρεται στο Αναστασιάδης, 2016).

Διαπιστώνει κανείς πως παρά το γεγονός ότι η ανάγκη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών είναι επιτακτική και διαχρονική ως μία δια βίου διαδικασία που συμβάλλει τόσο στην επιστημονική του επάρκεια όσο και στην αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου, οι προσπάθειες για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, που έχουν γίνει κατά καιρούς παρουσιάζουν αδυναμίες και ελλείψεις. Όπως αναφέρει ο Σαΐτης, (2005), η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, στις πιο πολλές περιπτώσεις, είναι προσωπική επιλογή του εκπαιδευτικού.

Η εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση δίνει την ευκαιρία σε όλους τους εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να παρακολουθήσουν επιμορφωτικά προγράμματα να ενταχθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία και μάλιστα οποιαδήποτε χρονική στιγμή επιλέξουν. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχουν περιορισμοί στον αριθμό των εκπαιδευτικών που μπορούν να επιμορφωθούν και έτσι, μπορούν να επιμορφωθούν άμεσα και τάχιστα όλοι οι εκπαιδευτικοί.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Επίσης, μπορούν να συμμετέχουν σε επιμορφωτικά προγράμματα για την ανανέωση και τον εμπλουτισμό των γνώσεων τους όσο συχνά οι ίδιοι το επιθυμούν (Ματραλής,1998).

Η νομοθεσία του 1566/1985 αλλά και η αλλαγή της ονομασίας του Υπουργείου Παιδείας σε «Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων» γίνεται η αρχή μιας νέας εποχής στον τομέα της εκπαίδευσης. Με το άρθρο 28 του νόμου 1566/1985 ορίζονται οι στόχοι της επιμόρφωσης για την υποστήριξη των νεοδιορισθέντων εκπαιδευτικών, για την ομαλή ένταξη τους στην σχολική καθημερινότητα αλλά και για τους υφιστάμενους εκπαιδευτικούς σε παιδαγωγικά και διοικητικά θέματα, ενώ χαρακτηρίζεται ως «εισαγωγική», «ετήσια» και «περιοδική», υπογραμμίζοντας ότι η επιμόρφωση δεν είναι μια διαδικασία που μπορεί να ολοκληρωθεί σε μια φορά, αλλά ένα σύνολο δράσεων που θα πρέπει να εφαρμόζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Σύμφωνα με τον Μαυρογιώργο (1999), η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών περιλαμβάνει, «το σύνολο των δραστηριοτήτων και διαδικασιών που συνδέονται με τη σύλληψη, το σχεδιασμό και την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων, που έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τον εμπλουτισμό τη βελτίωση, την αναβάθμιση και την περαιτέρω ανάπτυξη των ακαδημαϊκών-θεωρητικών ή πρακτικών, επαγγελματικών και προσωπικών ενδιαφερόντων, ικανοτήτων, γνώσεων και δεξιοτήτων, κατά τη διάρκεια της θητείας τους».

5.5.1 Αναγκαιότητα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών

Τα σημεία εκείνα που κάνουν αναγκαία την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών θα μπορούσε να πει κανείς ότι είναι τα παρακάτω:

- Κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους οι εκπαιδευτικοί ιδιαίτερος της Β/θμιας Εκπαίδευσης καλούνται να κατανοήσουν, να υποδεχτούν και να εφαρμόσουν αλληπάλληλες αλλαγές στα αναλυτικά προγράμματα, τα σχολικά βιβλία, τις εξετάσεις, τη διδακτική μεθοδολογία, τη χρήση τεχνολογίας στη διδασκαλία, τον επαγγελματικό προσανατολισμό, την ενισχυτική διδασκαλία, την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την αγωγή υγείας. Η ίδια μάλιστα επιμόρφωση είναι και αντικείμενο αλληπάλληλων αλλαγών. Το θεσμικό πλαίσιο της επαγγελματικής εργασίας των εκπαιδευτικών και οι συνθήκες εργασίας τους συνεχώς αλλάζουν (Μαυρογιώργος, 1999).

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

- Η επιμόρφωση των στελεχών της εκπαίδευσης σε σχέση με το αίτημα για αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος, για σχετική αυτονομία της σχολικής μονάδας και με το πέρασμα από τη γραφειοκρατία στο δημόσιο management. Σήμερα απαιτούνται στελέχη που θα μπορούν να υπερβούν τη γραφειοκρατική αντίληψη, να υποστηρίζουν την εισαγωγή καινοτομιών, να απεγκλωβίζουν τον εκπαιδευτικό από την υπαλληλική νοοτροπία και να διευκολύνουν την επαγγελματική του εξέλιξη (Ανδρέου, 2005).
- Η βασική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών δεν είναι δυνατόν από μόνη της να καλύψει όλο το φάσμα των θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων, των ενδιαφερόντων, των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων που χρειάζονται οι εκπαιδευτικοί στη διάρκεια της θητείας τους, για την άσκηση του παιδαγωγικού και διδακτικού έργου τους (Παμουκτσόγλου, 2001).

Εάν λάβει κανείς υπόψη, τις ραγδαίες επιστημονικές εξελίξεις, τις ταχύτατες κοινωνικές μεταβολές αλλά και τις ευθύνες που απορρέουν από την επαγγελματική τους θέση αντιλαμβάνεται κανείς ότι για τα στελέχη εκπαίδευσης, αποκτά ιδιαίτερη σημασία η συνεχή επιμόρφωση – υποστήριξη του ρόλου τους (Κωστίκα, 2004, όπ. αναφ. στο Κοτρίδης, 2015). Παράλληλα η επιμόρφωση των στελεχών εκπαίδευσης τους δίνει τη δυνατότητα, να επεκτείνουν το ρόλο τους, να ανταποκριθούν στο πολύπλοκο και σύγχρονο σχολικό περιβάλλον και να αναπτύξουν πρωτοβουλίες για την καλύτερη άσκηση του ρόλου τους (Παπαναούμ, 2005).

Οι φορείς επιμόρφωσης είναι σημαντικό να εφαρμόσουν αυτοδύναμα ή και συμπληρωματικά προγράμματα που στηρίζονται στη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, για να δοθεί η δυνατότητα η επιμόρφωση των στελεχών εκπαίδευσης να είναι προσβάσιμη σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα (Ανδρέου, 2004).

Αναφορικά με τις πολλές δυσκολίες που καλείται να αντιμετωπίσει ένας εκπαιδευτικός σήμερα, στην επιμόρφωση του μεταξύ άλλων, αποτελεί και το γεγονός ότι υπάρχουν διάσπαρτες σχολικές μονάδες στην ελληνική επικράτεια λόγω και του γεωγραφικού ανάγλυφου. Υπάρχουν ολιγοθέσια Δημοτικά Σχολεία και Νηπιαγωγεία, σχολικές μονάδες σε απομακρυσμένες ή/και δυσπρόσιτες περιοχές κάτι που καθιστά πρακτικά πολύ δύσκολη έως

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

και αδύνατη την προσέλευση των στελεχών εκπαίδευσης αυτών των σχολικών μονάδων, σε επιμορφωτικά κέντρα. Λύση σε αυτό το πρόβλημα, σύμφωνα με τον Ανδρέου (2004) θα μπορούσε να δώσει η υιοθέτηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, τα οποία αναπτύσσονται και εξελίσσονται παράλληλα και μέσα από την άσκηση των διοικητικών καθηκόντων» των στελεχών εκπαίδευσης. Προγραμμάτων δηλαδή, που θα είναι σχεδιασμένα με βάση τις αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και θα περιλαμβάνουν και θεωρητική και πρακτική κατάρτιση.

5.5.2 Ρόλος των βιβλιοθηκών στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Ο Μπαγάκης, Γ. (2010) αναφέρει ότι η επιμόρφωση αποτελεί πάγιο αίτημα των εκπαιδευτικών, που σφράγισε εξ αρχής το νεοελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Μάλιστα, τα τελευταία χρόνια, πρωτοφανούς ύψους κονδύλια, του ΚΠΣ αρχικά και του ΕΣΠΑ στη συνέχεια, έχουν διατεθεί για την επιμόρφωση, όχι όμως πάντα με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο. Επιπλέον, οι σύγχρονες αντιλήψεις θεωρούν τη διδασκαλία μια διαδικασία όπου, με τις κατάλληλες ενέργειες του διδάσκοντος και τη δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων και συνθηκών, δίνεται η δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να παράγει και αυτός τη γνώση και όχι μόνο να τη δεχτεί (Κορομπίλη Στ., 2015).

Όπως αναφέρουν οι Γκούφας, Κ. Βασιλείου, Δ. (2010), ο ρόλος της βιβλιοθήκης στον προγραμματισμό και στη διεξαγωγή των σεμιναρίων ενδοσχολικής επιμόρφωσης είναι πολύ σημαντικός. Οι υπηρεσίες Βιβλιοθήκης δεν αποτελούν αυτοσκοπό. Εξυπηρετούν τις εκάστοτε ανάγκες πληροφόρησης του ευρύτερου περιβάλλοντος στο οποίο ανήκουν. Αν δεχτούμε ότι η βιβλιοθήκη είναι (ή πρέπει να είναι) ένας ζωντανός οργανισμός θα πρέπει να δεχτούμε επίσης ότι, είτε άμεσα είτε με λανθάνοντα τρόπο, η βιβλιοθήκη επηρεάζεται και (πιθανόν) επηρεάζει το περιβάλλον σύστημα στο οποίο «ζει» και αναπτύσσεται (Μπαγάκης Γ., 2010). Επίσης, μια από τις βασικές δραστηριότητες της Βιβλιοθήκης είναι η ενημέρωση των διδασκόντων σε θέματα νέων τεχνολογιών και πηγών πληροφόρησης. Οι ενημερωμένοι διδάσκοντες μπορούν να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές στην ανάπτυξη της πληροφοριακής παιδείας (Μπαγάκης, Γ., 2010).

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Καθώς η πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες συνεχώς και αυξάνεται, είναι ανάγκη να ενισχυθεί η επιμόρφωση στην χρήση της τεχνολογίας ώστε να αποκτήσει και η χρήση αυτή μεγαλύτερο νόημα. Πολλοί βιβλιοθηκονόμοι συνειδητοποιούν την σημασία της παροχής επαρκούς επιμόρφωσης στους χρήστες τους και προσφέρουν επιμορφωτικά προγράμματα σε διαφορετικά αντικείμενα και διαφορετικά επίπεδα με στόχο να καλύψουν τις ανάγκες των χρηστών τους (Russel, S. 2009).

Όπως αναφέρει ο Mose, Peter (2020), με δεδομένο ότι οι βιβλιοθήκες παρέχουν υπηρεσίες και πηγές που έχουν ως σκοπό την πληροφόρηση του πληθυσμού σε διαφορετικά επίπεδα γνώσεων, αποτελούν τον πυρήνα στην εκμάθηση της φιλαναγνωσίας και της μάθησης στον πληθυσμό. Επιπλέον, οι Virkus Sirje and Metsar Silvi (2004) αναφέρουν ότι το νέο μαθητοκεντρικό παράδειγμα και οι νέες διδακτικές προσεγγίσεις δημιουργούν την ανάγκη επαναπροσέγγισης των ρόλων και των ευθυνών των βιβλιοθηκονόμων στην εκπαιδευτική και πληροφοριακή διαδικασία.

Σύνοψη

Μιλώντας κανείς για ανοικτή εκπαίδευση όπου όλοι έχουν πρόσβαση, ανεξάρτητα από ηλικιακά κριτήρια (μεταξύ άλλων), η εκπαίδευση ενηλίκων θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένας τομέας της εκπαίδευσης που υποστηρίζει την ανοικτότητα αυτήν στην πρόσβαση στην εκπαίδευση. Στο κεφάλαιο που μόλις ολοκληρώθηκε έγινε μία προσπάθεια εννοιολογικής οριοθέτησης της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Έγινε αναφορά στις αρχές και θεωρίες της εκπαίδευσης ενηλίκων καθώς επίσης και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων. Επιπλέον αναφέρθηκαν ζητήματα σχετικά με την Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων αλλά και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την αναγκαιότητα της. Τέλος αναφέρθηκε η σημασία και ο ρόλος που διαδραματίζουν οι βιβλιοθήκες στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

6. Σχεδιασμός ΕΥ

Εισαγωγή

Το εκπαιδευτικό υλικό αποτελεί σημαντικό μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ωστόσο, το ΕΥ που χρησιμοποιείται στην ΕξΑΕ δεν μπορεί να δημιουργηθεί με τις ίδιες αρχές, ούτε να έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με αυτά του ΕΥ που χρησιμοποιείται στην συμβατική εκπαίδευση. Στο κεφάλαιο που ακολουθεί θα γίνει αναφορά στον σχεδιασμό Εκπαιδευτικού Υλικού στην Εξ' αποστάσεως εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα θα παρουσιαστούν οι αρχές της πολυμεσικής μάθησης και οι βασικές αρχές που διέπουν τον σχεδιασμό του ΕΥ αλλά και τα στάδια του σχεδιασμού του.

6.1 Αρχές σχεδιασμού ΕΥ

6.1.1 Αρχές πολυμεσικής μάθησης

Σύμφωνα με τον Mayer (2017), οι αρχές της πολυμεσικής μάθησης είναι οι παρακάτω:

1. Πολυμεσική αρχή. Ο συνδυασμός κειμένου και σχετικής εικόνας θεωρείται ότι βοηθά σημαντικά τους μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα και να επεξεργαστούν αποτελεσματικότερα τις παρουσιαζόμενες πληροφορίες σε αντίθεση με τις πληροφορίες που παρουσιάζονται μόνο εικονικά ή λεκτικά (Mayer, 2001). Σημαντικό ρόλο στην πρόσληψη και ερμηνεία της εικόνας παίζει ο βαθμός συμβατότητας της εικόνας με το κείμενο. Ο συνδυασμός εικόνας και κειμένου συνθέτει την πολυμεσική μάθηση, όπου η εικόνα μπορεί να παίζει ρόλο διακοσμητικό, αναπαραστατικό, ερμηνευτικό και οργανωτικό (Carney & Levin, 2002).
2. Αρχή της Χωρικής Συνάφειας: Το συναφές σε μια εικόνα κείμενο εμφανίζεται κοντά της. Οι μαθητές αντιλαμβάνονται καλύτερα το μήνυμα όταν οι λέξεις που αντιστοιχούν με τις συγκεκριμένες εικόνες παρουσιάζονται κοντά η μία με την άλλη (Mayer, 2001).
3. Αρχή της Χρονικής Συνάφειας Αρχή της Χρονικής Συνάφειας: Οι λέξεις παρουσιάζονται ταυτόχρονα με τις εικόνες. Οι μαθητές μαθαίνουν καλύτερα όταν οι

λέξεις που αντιστοιχούν με συγκεκριμένες εικόνες παρουσιάζονται ταυτόχρονα και όχι διαδοχικά (Mayer, 2001).

4. Αρχή της συνοχής Αρχή της Συνοχής: Απαλλαγή του Ε.Υ. από περιττές λεκτικές και οπτικές πληροφορίες. Οι μαθητές μαθαίνουν καλύτερα όταν άσχετες με το γνωστικό αντικείμενο πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) αποκλείονται αντί να συμπεριληφθούν (Mayer, 2017).
5. Αρχή της Τροπικότητας: Χρήση της αφήγησης. Είναι προτιμότερη η χρήση της αφήγησης σε σχέση με την παράθεση γραπτών κειμένων (Mayer, 2017).
6. Αρχή του πλεονασμού. Η χρήση πολλαπλών μέσων για την παρουσίαση του περιεχομένου επιβαρύνει το εκπαιδευτικό υλικό
7. Αρχή της Προσωποποίησης. Η φιλικότητα του ΕΥ ενισχύεται από τη χρήση της αφήγησης, του δεύτερου προσώπου και φιλικής γλώσσας. Η φιλικότητα του ΕΥ ενισχύεται από τη χρήση γραφικών στοιχείων καθοδήγησης, τη διαμόρφωση προσωπικού στυλ και τη χρήση διαδραστικών δραστηριοτήτων.
8. Αρχή της κατάτμησης. Οι μαθητές αποθηκεύουν και διατηρούν την πληροφορία στη μνήμη τους, αν το Ε.Υ. έχει συνοπτική και συγκεκριμένη οπτική και ακουστική πληροφόρηση (Mayer & Moreno, 2003).
9. Αρχή της σηματοδότησης. Παροχή των κατάλληλων νύξεων, οι οποίες κατευθύνουν την προσοχή του μαθητή στην ουσιαστικότερη επεξεργασία των πληροφοριών (Mayer, 2001).
10. Αρχή της προπαίδευσης. Στόχος της αρχής της προπαίδευσης αποτελεί η εκμάθηση των απαραίτητων γνώσεων και δεξιοτήτων για τη μελέτη του βασικού μέρους του Ε.Υ.
11. Αρχή της Φωνής. Στις αφηγήσεις πολυμεσικών μαθημάτων οι φωνές που χρησιμοποιούνται θα πρέπει να είναι ευγενικές και φιλικές. (Mayer, 2005).
12. Αρχή της εικόνας. Η ύπαρξη της εικόνας του αφηγητή στο Ε.Υ. δεν βοηθάει απαραίτητα τους μαθητεύμενους (Mayer, 2005).

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

6.2 Αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού

Όπως αναφέρει ο Λιοναράκης (2006) τα τελευταία χρόνια η σύγχρονη τεχνολογία συμβαδίζει με την ανάπτυξη της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης. Και όχι απλά συμβαδίζει αλλά αναπτύσσεται παράλληλα. Είναι πολύ πιθανό εάν η χρήση της τεχνολογίας δεν είχε αναπτυχθεί τόσο πολύ αυτές τις δεκαετίες, η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση να είχε πολύ διαφορετική οντότητα και πολύ διαφορετική εφαρμογή. Ωστόσο, δεν μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα ψηφιακό εκπαιδευτικό περιβάλλον και να ισχυριστούμε ότι ανταποκρίνεται στις πραγματικές συνθήκες μιας αίθουσας διδασκαλίας. Τα ερωτηματικά που τίθενται για τις γενεές της εξέλιξης των τεχνολογιών ή η κατάτμηση του κάθε συστήματος για μάθηση με ηλεκτρονικά μέσα (e-learning) μπορεί να οδηγήσουν σε κατευθύνσεις διαφορετικές από την ζητούμενη εκπαιδευτική ποιότητα. Σε μία τέτοια περίπτωση οι επιστημονικές συζητήσεις θα επικεντρωθούν στα εργαλεία μεταφοράς της πληροφορίας και όχι στον ποιοτικό σχεδιασμό του εκπαιδευτικού υλικού και τις διαδικασίες αποτελεσματικής μάθησης. Τότε όμως, η ίδια η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση θα κινδυνεύσει να εκφυλιστεί και να χάσει το νόημα της (Λιοναράκης, 2005, όπως αναφέρεται στο Λιοναράκης, 2006). Ο ίδιος αναφέρει επίσης ότι ο βομβαρδισμός της χρήσης της πληροφορικής στην εκπαίδευση με έννοιες και όρους πρωτόγνωρους για τα εκπαιδευτικά δρώμενα δημιούργησε ένα φόβο και μία σύγχυση χωρίς προηγούμενο.

Έχει παρατηρηθεί ότι, κατά τη σχεδίαση ενός διαδικτυακού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος πολλές φορές το ενδιαφέρον αντί να εστιάζεται στις παιδαγωγικές αρχές και στην επίτευξη των μαθησιακών στόχων, εστιάζεται στα τεχνολογικά μέσα γι' αυτό και απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή κατά το στάδιο του σχεδιασμού του εκπαιδευτικού υλικού (Caplan & Graham, 2008).

Στην συμβατική εκπαίδευση υπάρχει η σχέση φυσικής αλληλεπίδρασης εκπαιδευτή - εκπαιδευόμενου κάτι όμως που απουσιάζει από την ΕξΑΕ. Η απουσία της σχέσης αυτής πρέπει να αντικατασταθεί με τεχνητό τρόπο και το ρόλο αυτό αναλαμβάνει (ως ένα σημείο) το εκπαιδευτικό υλικό. Τα σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία δημιουργούν ένα περιβάλλον Προηγμένων Μαθησιακών Τεχνολογιών το οποίο με τη χρήση του διαδικτύου έχει σαν στόχο την ενίσχυση της σχέσης αλληλεπίδρασης εκπαιδευτή, εκπαιδευόμενου, εκπαιδευτικού υλικού και μαθησιακών εργαλείων, δίνοντας έμφαση στην δημιουργία περιβαλλόντων μάθησης στο

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

διαδίκτυο και προσφέροντας νέες προοπτικές εξέλιξης της ΕξΑΕ (Μικροπουλος, 2000· Wenger, 2010).

Όπως αναφέρει ο Anastasiades (2002) «Ο σχεδιασμός ενός διαδικτυακού περιβάλλοντος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή, καθώς οι βασικές αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θα πρέπει να αποτελέσουν το πλαίσιο στο οποίο θα αναπτύξουμε το εκπαιδευτικό μας υλικό, θα σχεδιάσουμε τη διδακτική μας στρατηγική και θα επιλέξουμε το συνδυασμό των τεχνολογικών μέσων που θα υποστηρίξουν την επίτευξη των μαθησιακών στόχων που έχουμε θέσει».

Σύμφωνα με τον Κόκκο κ.α. (1998, οπ. αναφ. στην Παναγιωτίδου, 2014) τέσσερα είναι τα στάδια που πρέπει να περιλαμβάνει ο σχεδιασμός ενός ποιοτικού εκπαιδευτικού υλικού προκειμένου να εξυπηρετεί την αυτοεκπαίδευση και την αυτοδιδασκαλία. Αυτά είναι:

1. Το στάδιο της διερεύνησης κατά το οποίο τεκμηριώνονται και καθορίζονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι
2. Το στάδιο του σχεδιασμού κατά το οποίο καθορίζεται το αναλυτικό περιεχόμενο, η μορφή του υλικού κ.α.
3. Το τρίτο στάδιο κατά το οποίο γίνεται η συγγραφή και παραγωγή του εκπαιδευτικού υλικού
4. Το τέταρτο στάδιο που αφορά την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού με σκοπό την βελτιώσή του και την κυρίως την βελτιωμένη επανέκδοσή του.

Επιπλέον, σύμφωνα με την ADEC (American Distance Education Consortium) ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος θα πρέπει να βασίζεται στις εξής αρχές (ADEC, 1999, οπ. αναφ. στο Αναστασιάδης, 2006) :

- Το περιβάλλον της εξ αποστάσεως μάθησης θα πρέπει να έχει ξεκάθαρους μαθησιακούς στόχους και να στοχεύει σε σαφώς καθορισμένα προσδοκώμενα αποτελέσματα, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων στα πλαίσια μια ανοιχτής, ευέλικτης, μαθητοκεντρικής προσέγγισης.
- Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να ενθαρρύνεται έτσι ώστε να λαμβάνει ενεργά μέρος σε όλη την πορεία μάθησης, συνδυάζοντας τη μάθηση:

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

- μέσα από την πράξη (learning by doing),
- με αναστοχασμό (learning by reflection),
- μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων (case – based learning),
- μέσα από την εξερεύνηση (learning by exploring).

Επιπλέον, οι Σπανακά, Λιοναράκης (2017), προσπαθώντας να συνοψίσουν αυτά που κρίνουν σημαντικό να γνωρίζει όποιος αποφασίσει να σχεδιάσει και να αναπτύξει μαθησιακό υλικό ειδικά για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αλλά και γενικότερα, κατέληξαν στις παρακάτω επτά αρχές:

1η Αρχή: Διδακτικοί Στόχοι και Μαθησιακά Αποτελέσματα. Το πρώτο βήμα είναι να προσδιοριστούν με σαφήνεια οι διδακτικοί στόχοι (teaching objectives) έχοντας προσδιορίσει το προφίλ των σπουδαστών, στους οποίους απευθύνεται το υλικό. Είναι σημαντικό λοιπόν να οριστεί:

- α. τι είναι σκόπιμο ότι πρέπει να τους διδάξουμε για να μάθουν,
- β. τι δεξιότητες επιθυμούμε να αναπτύξουν, και
- γ. τι στάσεις θα διαμορφώσουν μέσα από την οριζόντια ανάπτυξη των επιστημονικών πεδίων

Στο σημείο αυτό είναι που συνδέονται και οι διδακτικοί στόχοι με τα μαθησιακά αποτελέσματα (learning outcomes). Στην ουσία η υλοποίηση των διδακτικών στόχων είναι εκείνη που θα οδηγήσει στα μαθησιακά αποτελέσματα, τα οποία εξίσου θα πρέπει να είναι στοχευμένα, σαφή και ρεαλιστικά ως προς την επίτευξή τους.

2η Αρχή: Ο προφορικός λόγος. Ο γραπτός λόγος θα πρέπει να είναι σε μορφή προφορικού λόγου. Αυτό σημαίνει ότι ο γραπτός λόγος όλων των οδηγιών, επεξηγήσεων, ερμηνειών και σχολιασμών θα πρέπει να είναι στη μορφή προφορικού λόγου, σαν μία μορφή διαλόγου με τους χρήστες, με στόχο την σαφήνεια και την κατανοησιμότητα.

3η Αρχή: Ανακαλυπτική Μάθηση. Οι σύγχρονες αρχές της παιδαγωγικής βασίζονται στην ανακαλυπτική μάθηση, δηλαδή, στη μάθηση όπου οι σπουδαστές ανακαλύπτουν τη γνώση βήμα προς βήμα με τη βοήθεια του μαθησιακού υλικού και του Καθηγητή-Συμβούλου. Άρα, ένα εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό υλικό δεν χρειάζεται να είναι βασισμένο σε ένα γραμμικό και καθοδηγούμενο πλαίσιο ενεργειών.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

4η Αρχή: Τι είμαι ικανός να κάνω με αυτά που έμαθα; Όλα τα στοιχεία και οι επιδιώξεις ενός συγγραφέα εκπαιδευτικού υλικού εστιάζονται στην κατεύθυνση ανάπτυξης συγκεκριμένων δεξιοτήτων από πλευράς των χρηστών, ανάλογα με το γνωστικό αντικείμενο σπουδών. Θα πρέπει, δηλαδή, οι εκπαιδευόμενοι να γνωρίζουν σε κάθε τους ενέργεια, τι δεξιότητες θα αναπτύξουν και τι γνώσεις θα αποκτήσουν. Χρειάζεται να τους είναι ξεκάθαρα τα βήματα που θα πρέπει να ακολουθήσουν για την επίτευξη των δεξιοτήτων που έχουν οριστεί εξ αρχής.

5η Αρχή: Τα αυτονόητα. Σε όλες τις σημειώσεις και οδηγίες που συγγράφει κάνεις σε οποιασδήποτε μορφής εκπαιδευτικό υλικό εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θα πρέπει να ορίζονται τα αυτονόητα. Δηλαδή, αυτά που θεωρούνται ως δεδομένο ότι γνωρίζουν οι εκπαιδευόμενοι, τα οποία όμως τελικά δεν ισχύει ότι όντως τα γνωρίζουν.

6η Αρχή: Γιατί αυτό και όχι το άλλο; Ο τρόπος διατύπωσης των επιλογών και προτάσεων μελέτης πηγών πρέπει να είναι αιτιολογημένος και να εξηγεί “γιατί αυτό και όχι το άλλο”, καθώς και τους λόγους επιλογής των συγκεκριμένων πηγών, τη σύνδεση και τις γέφυρες των προηγούμενων με τα επόμενα στοιχεία του υλικού. Όλο αυτό συνιστά μία λογική ροή που αποτελεί αναγκαία συνθήκη κάθε εκπαιδευτικού υλικού εξ αποστάσεως διδασκαλίας και μάθησης.

7η Αρχή: Οι Εικόνες στις Έννοιες. Τέλος, πέρα από τον -ομοιάζοντα ως προφορικό- λόγο, θα πρέπει να υπάρχουν και εικόνες (οπτική απεικόνιση), που να οπτικοποιούν τις αφηρημένες έννοιες, διότι χωρίς εικόνες (ή και βίντεο, φωτογραφίες, infographic και γενικότερα οπτικό και εποπτικό υλικό κάθε μορφής) είναι δύσκολο να υπάρξει κατανόηση των (αφηρημένων) αυτών εννοιών.

6.3 Χαρακτηριστικά ΕΥ σύμφωνα με τον Holmberg

Όσον αφορά στην δημιουργία ΕΥ ο Holmberg (1983) αναφέρει τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που θα πρέπει αυτό να έχει και τα οποία είναι τα παρακάτω:

- α) Παρουσιάσεις του υλικού μελέτης εύκολα προσβάσιμες, με
  - Γλώσσα καθαρή, κάπως συνομιλητική,
  - Ευανάγνωστο τρόπο γραφής
  - Μέτρια πυκνότητα πληροφοριών.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

β) Σαφείς και αιτιολογημένες συμβουλές και προτάσεις στον εκπαιδευόμενο για το τι πρέπει να κάνει, να αποφύγει, να προσέξει και να εξετάσει.

γ) Προσκλήσεις για ανταλλαγή απόψεων, ερωτήσεις, κρίσεις για το τι πρέπει να γίνει αποδεκτό και τι να απορριφθεί.

δ) Προσπάθειες να εμπλακεί ο μαθητής συναισθηματικά, έτσι ώστε να ενδιαφερθεί ο ίδιος προσωπικά για το θέμα και τα προβλήματά του.

ε) Προσωπικό ύφος, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών.

στ) Οριοθέτηση της αλλαγής θέματος μέσω ρητών δηλώσεων, τυπογραφικών μέσων ή, σε καταγεγραμμένη, προφορική επικοινωνία, μέσω αλλαγής ομιλητή (π.χ. εναλλαγή άντρα και γυναίκας) ή μέσω παύσεων.

6.4 Χαρακτηριστικά ΕΥ σύμφωνα με την Mena

Από την άλλη πλευρά, η Mena (1992), προσδιορίζει κάποιες αρχές και κριτήρια σύμφωνα με τα οποία θα πρέπει να πραγματοποιείται η δημιουργία ΕΥ ώστε ο εκπαιδευόμενος να μπορεί να αποτελεί ενεργό συμμετόχο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Σύμφωνα με τις αρχές αυτές το υλικό θα πρέπει:

- Να ενσωματώνει και να αναφέρεται σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών.
- Να μην αποκλείει πληροφορίες, αλλά να τις παρέχει ως κάτι που μπορεί να συζητηθεί και να αναλυθεί από τους συμμετέχοντες και όχι σαν αναμφισβήτητη αλήθεια.
- Να θεωρεί τον εκπαιδευόμενο μέρος μιας ομάδας που μοιράζεται ανάγκες και προσδοκίες.
- Να επιτρέπει την συμπερίληψη της άποψης των συμμετεχόντων στη δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού.
- Να προτείνει μονοπάτια επικοινωνίας που ενσωματώνουν τη συνεισφορά των συμμετεχόντων, κοινωνικοποιώντας τους με τρόπο που όλοι να μπορούν να εμπλουτίζονται με ανατροφοδότηση από τους άλλους.
- Να δίνει περισσότερη σημασία σε δραστηριότητες που δεν αναπαράγουν ήδη επεξεργασμένες ιδέες.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

- Να θεωρεί την αξιολόγηση ως μέσο αμοιβαίας επαλήθευσης της επίλυσης των προβλημάτων στο πλαίσιο του προγράμματος.

Τονίζει επίσης ότι το ΕΥ δεν θα πρέπει να αποτελείται μόνο από πληροφορίες και δραστηριότητες για την καλύτερη κατανόηση του. Ιδανικά θα πρέπει να δομηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχουν τρεις διαφορετικές ζώνες:

- Ζώνη πληροφοριών: όπου τα πληροφοριακά δεδομένα παρέχονται για να διευρύνουν την κατανόηση των περιγραφέντων προβλημάτων και να συμβάλουν στις λύσεις τους.
- Ζώνη στοχασμού: όταν ο συμμετέχων καλείται να προβληματιστεί, ατομικά ή σε επίπεδο ομάδας, να τον βοηθήσει να συσχετίσει τις πληροφορίες με την πραγματικότητά του ή να εμβαθύνει τη γνώση μιας συγκεκριμένης πτυχής αυτής
- Ζώνη ανταλλαγής και συζήτησης: που προβάλλει την αντιπαράθεση των ιδεών μέσα στη σχετική ομάδα, οδηγώντας στην αντιπαράθεση των πεποιθήσεων ενός συμμετέχοντος με αυτές των άλλων, παράγοντας με αυτόν τον τρόπο συνεργατική γνώση.

Με βάση τις παραπάνω αναφερθείσες αρχές έγινε και ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού υλικού για τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, που έχει σαν στόχο την επιμόρφωσή τους σε θέματα ενίσχυσης της φιλαναγνωσίας και την καλύτερη γνωριμία τους με την ΔΚΒΡ.

Παρακάτω αναφέρονται τα στάδια της δημιουργίας του ΕΥ.

6.5 Δημιουργία ΕΥ

Για την υλοποίηση του ΕΥ χρησιμοποιήθηκαν τα παρακάτω τεχνολογικά εργαλεία δημιουργίας ψηφιακού πολυμεσικού υλικού:

A) H5P που αποτέλεσε και το βασικό μέσο για την δημιουργία του ΕΥ. Πρόκειται για ένα δωρεάν, online εργαλείο δημιουργίας διαδραστικού περιεχομένου, ανοικτού κώδικα (open source). Το εργαλείο αυτό δίνει τη δυνατότητα στο χρήστη να δημιουργήσει διάφορες διαδραστικές ασκήσεις, μεταξύ αυτών και διαδραστικό βίντεο (που έχει χρησιμοποιηθεί στο ΕΥ). Το υλικό που δημιουργείται μπορεί έπειτα να ενσωματωθεί (embed) σε μία πλατφόρμα διαχείρισης μάθησης (LMS).

B) Chamilo. Πρόκειται για μία πλατφόρμα διαχείρισης μάθησης (LMS) στην οποία ενσωματώθηκε το υλικό που δημιουργήθηκε στο H5P. Στην πλατφόρμα αυτή δόθηκε

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

πρόσβαση μέσω του εργαστηρίου ΕΔΙΒΕΑ του ΠΤΔΕ. Σε αυτήν την πλατφόρμα, υπάρχει δυνατότητα επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ των εκπαιδευόμενων, αλλά και μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενων.

Γ) Padlet. Πρόκειται για ένα Web 2.0 εργαλείο που επιτρέπει στους χρήστες του να αναρτούν πληροφορίες σε ένα ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων.

Δ) Xbox Game Bar για καταγραφή στιγμιότυπων οθόνης και δημιουργία βίντεο με καταγραφή οθόνης.

Ε) Youtube για ανάρτηση βίντεο και ενσωμάτωση στο H5P.

6.6 Δομή ΕΥ

6.6.1. Είσοδος στο περιβάλλον του μαθήματος

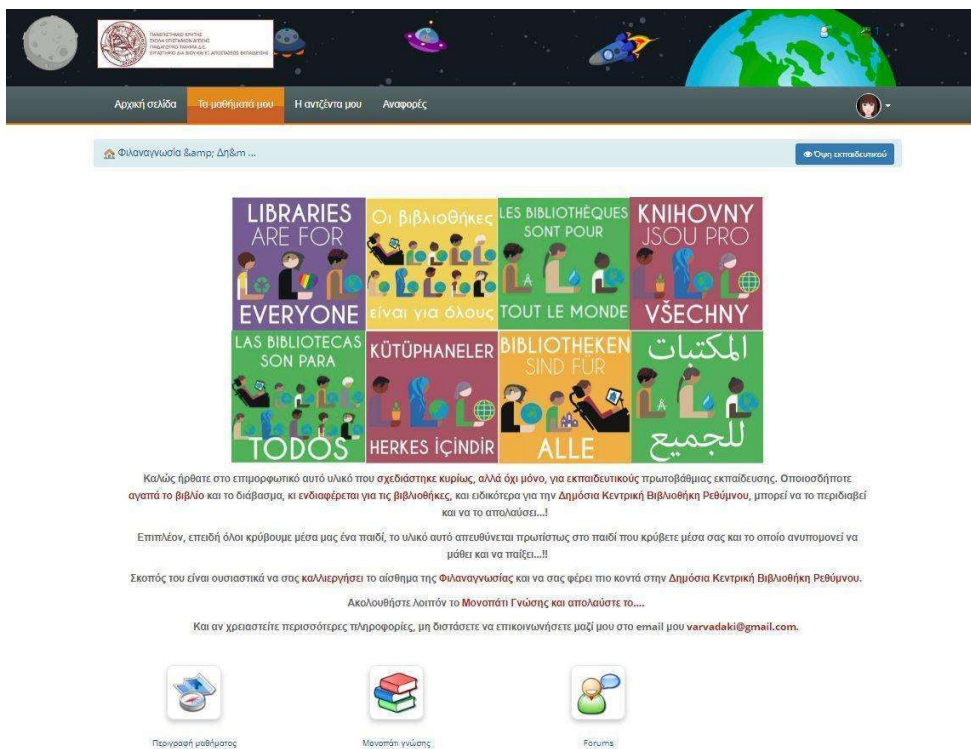
Αναζητώντας το ΕΥ στο MyEdivea ο εκπαιδευόμενος βλέπει την παρακάτω εικόνα (Εικόνα 2) ως αρχική εικόνα του μαθήματος «Φιλαναγνωσία και Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου.

Εικόνα 2: Αρχική οθόνη ΕΥ

Καθώς εισέρχεται στο περιβάλλον του ΕΥ ο εκπαιδευόμενος βλέπει την παρακάτω οθόνη.

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

Εικόνα 3: Είσοδος στο μάθημα

Ο εκπαιδευόμενος διαβάζει ένα μικρό εισαγωγικό κείμενο – καλωσόρισμα που τον ενημερώνει για το ΕΥ, τον σκοπό του και πως θα ξεκινήσει την περιήγηση του σε αυτό. Επιπλέον, του παρέχονται στοιχεία επικοινωνίας με τον συντάκτη του υλικού. Στην οθόνη αυτή ο εκπαιδευόμενος βλέπει επίσης τα παρακάτω εικονίδια:

Μονοπάτι γνώσης

Πατώντας επάνω ο εκπαιδευόμενος εισέρχεται στο ΕΥ

Περιγραφή μαθήματος

Ο εκπαιδευόμενος ενημερώνεται για το μάθημα στο οποίο πρόκειται να συμμετέχει, για τον σκοπό και τους στόχους του μαθήματος και για το χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσής του. Επιπλέον, μέσω του πεδίου αυτού έχει πρόσβαση σε βιβλιογραφία αλλά και υλικό για περισσότερη μελέτη.

Forums

Ο εκπαιδευόμενος έχει πρόσβαση στο forum επικοινωνίας, ένα εργαλείο που παρέχει χώρο αλληλεπίδρασης μεταξύ των εκπαιδευομένων αλλά και μεταξύ εκπαιδευόμενου και εκπαιδευτή μέσω σχολιασμών και αναρτήσεων δραστηριοτήτων.

Πατώντας επάνω στο Μονοπάτι γνώσης ο εκπαιδευόμενος μεταφέρεται στην παρακάτω εικόνα όπου αναφέρονται οι δύο διδακτικές ενότητες που καλείται να παρακολουθήσει.

6.6.3. Περιεχόμενα μαθήματος

Πατώντας στο εικονίδιο «Μονοπάτι Γνώσης», ο εκπαιδευόμενος οδηγείται στα περιεχόμενα του Ε.Υ. του και οι σύνδεσμοι για τις δύο διδακτικές ενότητες όπως φαίνεται στην εικόνα παρακάτω (Εικόνα 4):

Φιλαναγνωσία & Δη&μ ... / Μονοπάτια γνώσης

Τίτλος	Πρόοδος	Λετ
Διδακτική ενότητα 1: Φιλαναγνωσία και Βιβλιοθήκες	100%	
Διδακτική ενότητα 2: Βιβλιοθήκες και Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου	100%	

Εικόνα 4: Δομή μαθήματος/ Διδακτικές ενότητες

Οι διδακτικές ενότητες είναι οι παρακάτω δύο

Διδακτική ενότητα 1: Φιλαναγνωσία και Βιβλιοθήκες

Διδακτική ενότητα 2: Βιβλιοθήκες και Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου

Και στις δύο ΔΕ. υπάρχει μία υπο - ενότητα με Εισαγωγικά Στοιχεία και η κύρια ενότητα όπως φαίνεται στις παρακάτω εικόνες.

Διδακτική ενότητα 1: Φιλαναγνωσί...

- Εισαγωγικά στοιχεία
- Εισαγωγικά στοιχεία
- Φιλαναγνωσία και Βιβλιοθήκες

Διδακτική ενότητα 2: Βιβλιοθήκες ...

- Εισαγωγικά στοιχεία
- Εισαγωγικά στοιχεία
- Ενότητα 2: Βιβλιοθήκες και Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου

Εικόνες 5 & 6: Διδακτικές ενότητες 1 & 2 αντίστοιχα

Τα εισαγωγικά στοιχεία και στις δύο ΔΕ. είναι δομημένα ως εξής:

- > Σκοπός
- > Προσδοκώμενα αποτελέσματα
- > Έννοιες κλειδιά
- > Χρόνος μελέτης
- > Δομή 1ης Διδακτικής Ενότητας

Όπως φαίνεται από την εικόνα στα αριστερά, στα εισαγωγικά στοιχεία αναφέρονται πληροφορίες σχετικά με τον σκοπό της ΔΕ., τα προσδοκώμενα αποτελέσματά της (σε επίπεδο γνώσεων, στάσεων, δεξιοτήτων), έννοιες κλειδιά, τον χρόνο μελέτης που απαιτείται για την ολοκλήρωσή της αλλά και την δομή της. Ο εκπαιδευόμενος πατώντας πάνω σε κάθε ένα από τα μέρη των εισαγωγικών στοιχείων, μπορεί να δει περισσότερες πληροφορίες.

Εικόνα 7: Δομή εισαγωγικών στοιχείων

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

Αναφορικά με το κύριο μέρος του Ε.Υ., ξεκινά και στις δύο περιπτώσεις με το εξώφυλλο στο οποίο αναφέρονται πληροφορίες για το Ε.Υ. και τον δημιουργό του όπως φαίνεται στις παρακάτω εικόνες.

Εικόνα 8: Αρχική οθόνη 1^{ης} διδακτικής ενότητας

Εικόνα 9: Αρχική οθόνη 2^{ης} διδακτικής ενότητας

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

Μετά το εξώφυλλο ακολουθεί και στις δύο περιπτώσεις μία διαφάνεια με τα περιεχόμενα της κάθε ΔΕ., όπου το τίτλος του κάθε κεφαλαίου των περιεχομένων είναι υπερσύνδεσμος που οδηγεί στο εν λόγω κεφάλαιο, ενώ αυτό αναφέρεται και γραπτώς για διευκόλυνση του χρήστη. Οι παρακάτω δύο εικόνες παρουσιάζουν τον πίνακα των περιεχομένων σε κάθε ΔΕ.

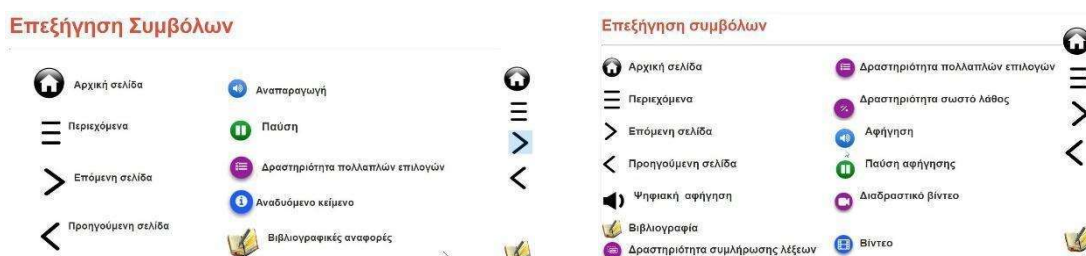
Εικόνες 10 & 11: Οθόνη περιεχομένων διδακτικών εννοιών 1 & 2 αντίστοιχα

Ο χρήστης πατώντας επάνω στα περιεχόμενα οδηγείται στο αντίστοιχο κεφάλαιο ή επιλέγει να

προχωρήσει με τα κουμπιά «Επόμενη Διαφάνεια» , ή «Προηγούμενη Διαφάνεια»

Έπειτα, μετά τον πίνακα των περιεχομένων, παρουσιάζεται μία διαφάνεια με την επεξήγηση των συμβόλων που θα συναντήσει ο χρήστης καθώς θα μελετά κάθε μία από τις ΔΕ του ΕΥ όπως απεικονίζεται παρακάτω.

Εικόνες 12 & 13: Οθόνες επεξήγησης συμβόλων διδακτικών εννοιών 1 & 2 αντίστοιχα

Σε κάθε μία από τις διαφάνειες αυτές υπάρχει το εικονίδιο που εμφανίζεται στις δύο ΔΕ και δίπλα μία λεκτική επεξήγηση του τι σημαίνει για διευκόλυνση του εκπαιδευόμενου.

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

Έπειτα, σε κάθε μία από τις δύο ΔΕ υπάρχει μία διαφάνεια «Καλωσόρισμα» στην οποία εμφανίζεται ο χαρακτήρας (avatar) που έχει δημιουργηθεί για τις ανάγκες του ΕΥ, ο οποίος μιλά με φιλικό τόνο και πάντα σε δεύτερο πρόσωπο, απευθυνόμενο απευθείας στον εκπαιδευόμενο.

Καλωσόρισμα

Αγαπητοί και αγαπητές!

Καλώς ήρθατε στο επιμορφωτικό αυτό υλικό για την Φιλαναγνωσία και τις Βιβλιοθήκες.

Επειδή όλοι κρύβουμε μέσα μας ένα παιδί, το υλικό αυτό απευθύνεται πρωτίστως στο παιδί που κρύβετε μέσα σας και το οποίο ανυπομονεί να μάθει και να παίξει...!!

Καλωσόρισμα

Καλωσήρθες στην δεύτερη ενότητα του επιμορφωτικού υλικού. Σκοπός της ενότητας αυτής είναι να εμπλουτίσει τις γνώσεις σου για τις Δημόσιες βιβλιοθήκες και ειδικότερα, για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου.

Εικόνες 14 & 15: Οθόνες Καλωσορίσματος διδακτικών ενοτήτων 1 & 2 αντίστοιχα

Μετά και από αυτές τις αρχικές - εισαγωγικές διαφάνειες ακολουθεί το κύριο μέρος του ΕΥ ενώ στο τέλος και των δύο διδακτικών ενοτήτων υπάρχουν από μία διαφάνεια με μία σύνοψη όλων όσων είχαν προηγηθεί

Σύνοψη

Στην πρώτη αυτή διδακτική ενότητα ενημερώθηκες για θέματα που αφορούν:

- Την Φιλαναγνωσία, τους σκοπούς της Φιλαναγνωσίας αλλά και τα ζητήματα που την υπονομεύουν
- Τις Βιβλιοθήκες
- Τα Είδη των Βιβλιοθηκών

Σύνοψη

Στην ενότητα που μόλις ολοκλήρωσες, ενημερώθηκες για:

Τις βιβλιοθήκες και τις δημόσιες βιβλιοθήκες και την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου και την λειτουργία της

- Συγκεκριμένα ενημερώθηκες για ζητήματα που αφορούν
- Την τοποθεσία της και τρόπους επικοινωνίας
- Κανόνες συμπεριφοράς στον χώρο της
- Το υλικό της
- Δανεισμούς και αναζήτηση υλικού στον κατάλογο της
- Πως θα γίνεις μέλος της

Ελπίζω να απόλαυσες το ταξίδι αυτό και σύντομα να προγραμματίσεις κάποια επίσκεψη στην ΔΚΒΡ, είτε μόνος είτε με τους μαθητές σου!!

Εικόνες 16 & 17: Οθόνες σύνοψης διδακτικών ενοτήτων 1 & 2 αντίστοιχα

και από μία διαφάνεια με βιβλιογραφία για κάθε ΔΕ

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Βιβλιογραφία

- Καλοϊκή-Γκρβαλου Άννα (2007). Έναρξη για ομνία στην ημερίδα "Φιλαναγνωσία και σχολείο", Αθήνα
- Μαργαροδάκη Ελένη. Τίτλος εισήγησης: Σχολικός χρόνος, ελεύθερος χρόνος και φιλαναγνωσία στο Φιλαναγνωσία και παιδική λογοτεχνία.Εισήγησης στο 5ο σεμινάριο του κλάδου παιδικού βιβλίου, εκδόσεις, Δελφίνι, Αθήνα,1994.
- Βασιλική Ι. Οικονόμου (1998). Οι βιβλιοθήκες και ο ρόλος τους, εκδόσεις Ατραπός.
- Σωτηροπούλου, Μ. Παιδικές και σχολικές βιβλιοθήκες, περιοδικό Διαδρομές, τεύχος εκλαοκρά 1993, αριθμός 30 (<http://languageculturelab.eco.uoi.gr/node/43> πρόσβαση 19/3/2021)
- Τελκμίνη Τασούλα, 2007. Παράβλεπτες δράσεις στους γονείς για την καλλιέργεια της βιβλιοφιλίας: σε παλιό προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας ημερίδα "Φιλαναγνωσία και βιβλίο".
- Παπύρη Αικατερίνα, Τελκμίνη Τασούλα, 2012. Φιλαναγνωσία και κοινωνικοαναπτυξιακή ανάπτυξη του παιδιού. Θέματα νέες προσεγγίσεις, δραστηριότητες και παιχνίδια, Αθήνα, Εκπαινοτε.
- Ifla/Unesco, Public Library Manifesto, 1994. From <https://www.ifla.org/publications/iflaunesco-public-library-manifesto-1994> (Ανάκτηση 12/3/2021)
- Μπρασέρ Φιλίπ, 2005. 1001 δραστηριότητες για να αγαπήσω το βιβλίο, εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα

Βιβλιογραφία

- Σεμερτζάκη, Ένα Οι Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα : σύντομη ιστορική αναδρομή., 2006 . In Οι Βιβλιοθήκες χθες, σήμερα και αύριο: επιστημονική ημερίδα αφιερωμένη στους φίλους του βιβλίου και των βιβλιοθηκών, Αθήνα (GR), 19 Μαΐου. [Conference paper] (πρόσβαση 13/3/2021)
- Ifla/Unesco, Public Library Manifesto, 1994. From <https://www.ifla.org/publications/iflaunesco-public-library-manifesto-1994> (Ανάκτηση 12/3/2021)
- Μπρασέρ Φιλίπ, 2005. 1001 δραστηριότητες για να αγαπήσω το βιβλίο, εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα
- Βλάχου - Χαλκιοπούλου, Μαίρη, Εισαγωγή στη βιβλιοθηκονομία: Πληροφόρηση, βιβλιοθήκες, κοινωνία, Αθήνα, εκδόσεις Έλλην, 2004

Οι πληροφορίες που αναφέρονται για την ΔΚΒΡ ανακτήθηκαν από τον ιστότοπο της αλλά και από προσωπικές συνεντεύξεις με το προσωπικό της

Εικόνες 18 & 19: Οθόνες βιβλιογραφίας διδακτικών ενοτήτων 1 & 2 αντίστοιχα

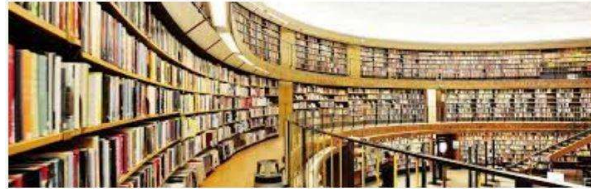
Σημαντικό κρίνεται επίσης να αναφερθεί στο σημείο αυτό ότι το σύνολο του ΕΥ και των δύο ΔΕ δημιουργήθηκε και συντάχθηκε ακολουθώντας τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης και τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ. Καταβλήθηκε προσπάθεια από την συντάκτρια του υλικού να ακολουθηθούν/τηρηθούν στο σύνολο τους οι παραπάνω αρχές και μεθοδολογία. Ωστόσο, λόγω των αντικειμενικών και τεχνικών δυσκολιών που προέκυψαν κατά την περίοδο δημιουργίας των δύο ΔΕ στο Η5Ρ, δεν κατέστη δυνατό να τηρηθεί το αρχικό χρονοδιάγραμμα και να αναπτυχθεί το ΕΥ όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί. Έγιναν κάποιες τροποποιήσεις και το τελικό αποτέλεσμα ήταν μικρότερο σε έκταση από το αρχικό. Σε κάθε περίπτωση, κρίνεται ότι το τελικό ΕΥ δημιουργήθηκε σε μεγάλο βαθμό σύμφωνα με τις παραπάνω αρχές και μεθοδολογία, κάτι που προκύπτει και από τους ερευνητές που κλήθηκαν να το αποτιμήσουν. Ενδεικτικά αναφέρονται παρακάτω κάποιες από τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης του Mayer και τους τρόπους με τους οποίους αυτές αποτυπώνονται στο ΕΥ.

Αρχή της Προσωποποίησης και Αρχή της Τροπικότητας

Δημιουργήθηκε avatar, το οποίο με τρόπο φιλικό και μιλώντας πάντα σε δεύτερο πρόσωπο περιγράφει και αφηγείται τα περιεχόμενα του ΕΥ.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Βιβλιοθήκες (2/5)

Κατά τον Ουμπέρτο Έκο η βιβλιοθήκη είναι "η μαρτυρία της αλήθειας και του λάθους" ....

...ενώ ο Χόρχε Λουίς Μπόρχες, αναφέρεται σε αυτήν ως "...ένα μυστήριο... μία κρυφώνα της γνώσης... πυραμίδα ενός παντογνώστη θεού..."

Εικόνες 20 & 21: Avatar

Αρχή της κατάτμησης

Το υλικό έχει συνταχθεί με τέτοιο τρόπο ώστε οι πληροφορίες να δίνονται στον εκπαιδευόμενο τμηματικά και όπου υπάρχει μεγαλύτερο κείμενο προς μελέτη παρουσιάζεται χωριστά με τον εκπαιδευόμενο να καλείται να ακολουθήσει κάποιο υπερσύνδεσμο.

ΔΚΒΡ (5/11): Υλικό της ΔΚΒΡ

Εικόνα 22: Υλικό σε μπουκίτσες, σύμφωνα με την Αρχή της κατάτμησης

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Είδη βιβλιοθηκών 2/2

Σύμφωνα με την Unesco οι **Βιβλιοθήκες** μπορούν να διακριθούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

1) **Εθνικές Βιβλιοθήκες**

2) **Μεγάλες Βιβλιοθήκες** που δεν εντάσσονται σε άλλη κατηγορία και μπορεί να διεκπεραιώνουν δραστηριότητες εθνικής Βιβλιοθήκης για μια γεωγραφική περιοχή

3) **Λαϊκές Βιβλιοθήκες**

4) **Βιβλιοθήκες Πανεπιστημίων** και **Βιβλιοθήκες Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης** (Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες)

5) **Σχολικές Βιβλιοθήκες** (Κέντρα Πη

6) **Ειδικές Βιβλιοθήκες**

(Unesco: Διακήρυξη για τις Λαϊκές Βιβλιοθήκες, 1994)

για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να συμβουλευτείτε το λήμμα της Wikipedia για τις βιβλιοθήκες.... [Wikipedia:Βιβλιοθήκες](#)

Εικόνα 23: Παράθεση μεγαλύτερου κειμένου σε link

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

7. Αποτίμηση του ΕΥ

Εισαγωγή

Το συγκεκριμένο ΕΥ δημιουργήθηκε με τη βοήθεια του διαδικτυακού εργαλείου H5P. Δημιουργήθηκε λοιπόν ένα διαδραστικό υλικό για το μάθημα με τίτλο «Φιλαναγνωσία και Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου». Το υλικό αυτό χωρίστηκε σε δύο διδακτικές ενότητες με τίτλους: «Φιλαναγνωσία και Βιβλιοθήκες» και «Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου». Στην παρακάτω ενότητα θα παρουσιαστεί η έρευνα που πραγματοποιήθηκε ως μέρος της παρούσας διπλωματικής εργασίας για την αποτίμηση του συγκεκριμένου ΕΥ.

Αναλυτικότερα, παρακάτω θα γίνει αναφορά στον σκοπό της έρευνας, στα ερευνητικά ερωτήματα, στην χρονική περίοδο κατά την οποία έλαβε χώρα, το είδος της έρευνας, την μέθοδο δειγματοληψίας, και τους συμμετέχοντες σε αυτήν, καθώς επίσης και στην μέθοδο και τα μέσα συλλογής των δεδομένων, και τέλος τους περιορισμούς που προέκυψαν.

7.1. Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η αποτίμηση του ΕΥ που σχεδιάστηκε στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας με θέμα τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αποτίμηση του επιμορφωτικού υλικού που σχεδιάστηκε με τη χρήση του προγράμματος H5P και απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με σκοπό την ενίσχυση του αισθήματος της φιλαναγνωσίας τους αλλά και την επιμόρφωσή τους σε θέματα σχετικά με την ΔΚΒΡ. , ώστε να μπορέσουν και αυτοί με τη σειρά τους να μεταλαμπαδεύσουν τις γνώσεις που θα έχουν αποκτήσει στους μαθητές τους.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

7.2. Στόχοι της έρευνας

Όπως προκύπτει και από τον σκοπό της έρευνας, στα πλαίσια της παρούσας ερευνητικής εργασίας σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ένα επιμορφωτικό υλικό για εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με επιμέρους στόχους τα παρακάτω:

- Να ελεγχθεί εάν το ΕΥ διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ,
- να εξεταστεί εάν το ΕΥ έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης,

7.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν προκύψει από τους επιμέρους στόχους της έρευνας και για τα οποία η έρευνα έχει σχεδιαστεί να δώσει απαντήσεις είναι τα παρακάτω:

Ε.Ε. 1. Το εκπαιδευτικό υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Ε.Ε. 2. Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;

7.4. Είδος της έρευνας

Η έρευνα αυτή είναι μία έρευνα αξιολόγησης της ποιότητας του εκπαιδευτικού υλικού για περιβάλλον e-Learning. Σύμφωνα με τον Τσιάτσιο (2015), τέτοιες έρευνες μπορούν να αξιοποιήσουν διαφορετικές ερευνητικές μεθόδους, ανάλογα με τη χρονική στιγμή και τους στόχους για τους οποίους πραγματοποιείται η αξιολόγηση. Η βασική τους διάκριση είναι:

α) Η διαμορφωτική αξιολόγηση, η οποία εφαρμόζεται για να ενδυναμώσει, να βελτιώσει ή να διαμορφώσει το υπό αξιολόγηση αντικείμενο, και

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

β) Η τελική αξιολόγηση, εφαρμόζεται για να αποτιμήσει την επίδραση ή τα αποτελέσματα από τη χρήση του υπό αξιολόγηση αντικειμένου, σε σχέση με τους στόχους που είχαν τεθεί πριν από αυτή.

Στην παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε μόνο η διαμορφωτική αξιολόγηση για την αποτίμηση του ΕΥ. Δεν πραγματοποιήθηκε τελική αξιολόγηση καθώς δεν υπήρξε εκπαιδευτική παρέμβαση με τη χρήση του υπό έρευνα Ε.Υ. ώστε να μπορεί ο ερευνητής να εξετάσει τα αποτελέσματα από την χρήση του υπό αξιολόγηση Ε.Υ. σε σχέση με τους μαθησιακούς στόχους που μπορεί να είχαν τεθεί.

7.5. Χρονική περίοδος διεξαγωγής της έρευνας

Η χρονική περίοδος κατά την οποία διεξήχθη η συγκεκριμένη έρευνα ήταν Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2021.

7.6. Μέθοδος δειγματοληψίας – Συμμετέχοντες στην έρευνα

Στην παρούσα έρευνα εφαρμόστηκε η μέθοδος της «σκοπίμης δειγματοληψίας» (purposing sampling), και πιο συγκεκριμένα η δειγματοληψία ειδικών (experts sampling) (Ισαρη, Πουρκός, 2015). Σε αυτού του τύπου τη δειγματοληψία το δείγμα αντλείται από ειδικούς, δηλαδή από άτομα με υψηλό βαθμό γνώσεων στον υπό μελέτη τομέα (Frey, 2018).

Με βάση λοιπόν αυτό, οι συμμετέχοντες στην έρευνα που κλήθηκαν να αξιολογήσουν το Ε.Υ. ήταν τρεις (3) μεταπτυχιακοί φοιτητές του ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)». Οι συμμετέχοντες φοιτητές είχαν ολοκληρώσει τους απαιτούμενους κύκλους μαθημάτων επιτυχώς και βρίσκονταν και οι τρεις (3) στη διαδικασία εκπόνησης της διπλωματικής τους εργασίας. Κατ' επέκτασιν κρίθηκε ότι ήταν γνώστες του αντικειμένου.

7.7. Μέθοδος έρευνας και μέσα συλλογής δεδομένων

Στην έρευνα αυτή χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της «Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου» (Qualitative Content Analysis). Οι συμμετέχοντες στην έρευνα φοιτητές έλαβαν μέσω e-mail

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

έναν ηλεκτρονικό σύνδεσμο (link) ο οποίος τους παρέπεμπε στην πλατφόρμα Chamilo και συγκεκριμένα στο μάθημα «Φιλαναγνωσία και Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου» και ένα ερωτηματολόγιο ερωτήσεων ανοικτού τύπου το οποίο έχει συνταχθεί από το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α. (Εργαστήριο Προηγμένων Μαθησιακών Τεχνολογιών στη Δια Βίου Μάθηση και Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση). Μέσω του ερωτηματολογίου αυτού έγινε και η συλλογή των ποιοτικών ερευνητικών δεδομένων. (βλ. Παράρτημα για το ερωτηματολόγιο).

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα μεταπτυχιακοί φοιτητές έπρεπε αρχικά να απαντήσουν σε επτά (7) ερωτήματα σχετικά με δημογραφικά στοιχεία και το τεχνολογικό προφίλ τους, και έπειτα σε πενήντα έξι (56) ερωτήματα ανοικτού τύπου σχετικά με την αποτίμηση του Ε.Υ. Παρόλο που το ερωτηματολόγιο θεωρείται μεγάλο λόγω του μεγάλου αριθμού ερωτημάτων, στη συγκεκριμένη περίπτωση της αποτίμησης από ειδικούς, θεωρήθηκε αποδεκτό και αντίστοιχο των ερευνητικών ερωτημάτων.

Οι ερωτήσεις που αφορούν στην αποτίμηση του Ε.Υ. έχουν διαρθρωθεί σε δέκα (10) άξονες οι οποίοι και αντιστοιχούν στα ερευνητικά ερωτήματα. Βλ. Πίνακα 2 παρακάτω).

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ
1ος άξονας: Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση
2ος άξονας: Απλή - κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου
3ος άξονας: Ευχρηστία
4ος άξονας: Υποστήριξη - καθοδήγηση στη μελέτη του εκπαιδευόμενου

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

5ος άξονας: Υποστήριξη της αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του
6ος άξονας: Παροχή δυνατότητας αναστοχασμού - αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο
7ος άξονας: Σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
8ος άξονας: Εφαρμογή αρχών της Γνωστικής Θεωρίας Πολυμεσικής Μάθησης
9ος άξονας: Δυνατά σημεία
10ος άξονας: Προτάσεις βελτίωσης

Πίνακας 2: Ερευνητικοί άξονες

7.8. Επεξεργασία των ερευνητικών δεδομένων

Με δεδομένο ότι εφαρμόστηκε η μέθοδος «Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου», σαν μονάδα καταγραφής και ανάλυσης ορίστηκε η φράση, όχι μόνο με βάση τον γραμματικό της ορισμό, ως δηλαδή «ομάδα λέξεων που περιέχονται μεταξύ δύο τελειών» αλλά και σύμφωνα με τον σημασιολογικό ορισμό της, που την προσδιορίζει ως «ομάδα λέξεων που περιέχονται μεταξύ δύο τελειών, αλλά συνδέονται και με την έννοια του θέματος που πραγματεύονται» (Τζάνη & Κεχαγιάς, 2005). Σε περίπτωση δυσκολίας σε νοηματικά σύνθετες φράσεις, το ζήτημα τέθηκε υπό την κρίση του ερευνητή.

Μετά τον ορισμό της μονάδας καταγραφής και ανάλυσης προσδιορίστηκαν και οι κατηγορίες κωδικοποίησης ανά άξονα όπως αυτές παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 3):

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΝΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΑΞΟΝΑ

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

1ος άξονας: Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση

1. Βιβλιογραφική τεκμηρίωση

2. Αναφορά σε διαφορετικές πηγές

3. Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών

4. Ερμηνεία - κριτική συζήτηση πληροφοριών

5. Δυνατότητα μελέτης σε διαφορετικές πηγές

2ος άξονας: Απλή - κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου

1. Φιλικό ύφος

2. Χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών

3. Χρήση καθομιλουμένης γλώσσας

4. Ευανάγνωστη γραφή

5. Ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

6. Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης

7. Μόνο κείμενο

8. Κείμενο και εικόνες

9. Κείμενο, εικόνες και βίντεο

10. Χρωματικές συνθέσεις για άνετη αλληλεπίδραση

3ος άξονας: Ευχρηστία

1. Κατανοητά κι αναγνωρίσιμα "κουμπιά"

2. Κατανοητά κι αναγνωρίσιμα εικονίδια

3. Εύκολη πλοήγηση

4. Αξιοπιστία υπερσυνδέσμων

4ος άξονας: Υποστήριξη - καθοδήγηση στη μελέτη του εκπαιδευόμενου

1. Συμβουλές μελέτης

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

2. Έμφαση σε σημεία

3. Επεξηγηματικά σχόλια

5ος άξονας: Υποστήριξη της αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

1. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την έκφραση απόψεων - κρίσεων

2. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτήσεων

3. Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής

4. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν ανταλλαγή απόψεων μεταξύ εκπαιδευόμενων

5. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί μέλος ομάδας

6. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει - εμπλουτίσει τις απόψεις του

6ος άξονας: Παροχή δυνατότητας αναστοχασμού - αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο

1. Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

2. Δραστηριότητες για ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης

3. Δραστηριότητες για ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση

4. Δραστηριότητες συσχέτισης δεδομένων με τη δική του πραγματικότητα

5. Δραστηριότητες εφαρμογής νέας γνώσης στη δική του πραγματικότητα

7ος άξονας: Σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

1. Σαφήνεια στη διατύπωση του σκοπού κάθε ΔΕ

2. Σαφήνεια στη διατύπωση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων κάθε ΔΕ

3. Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο γνώσεων

4. Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο δεξιοτήτων

5. Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο στάσεων

6. Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα

8ος άξονας: Εφαρμογή αρχών της Γνωστικής Θεωρίας Πολυμεσικής Μάθησης

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

1. Συνδυασμός κειμένου και εικόνας (Πολυμεσική Αρχή)

2. Χρήση εικόνων (Πολυμεσική Αρχή)

3. Στοιχεία αφήγησης (Αρχή Τροπικότητας)

4. Μη σχετικές πληροφορίες (Αρχή Συνοχής)

5. Φιλική γλώσσα (Αρχή Προσωποποίησης)

6. Χρήση δεύτερου προσώπου (Αρχή Προσωποποίησης)

7. Ηχητική παρουσίαση (Αρχή Προσωποποίησης)

8. Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης (Αρχή Φωνής)

9. Φιλικός χαρακτήρας - Avatar (Αρχή Εικόνας)

10. Τμηματική παρουσίαση περιεχομένου (Αρχή Κατάτμησης)

11. Διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση (Αρχή Προσωποποίησης)

12. Μακροσκελή κείμενα (Αρχή Κατάτμησης)

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

13. Σαφείς οδηγίες για δραστηριότητες - εργασίες (Αρχή Σηματοδότησης)
14. Στοιχεία επισήμανσης (Αρχή Σηματοδότησης)
15. Εισαγωγικές δραστηριότητες κατανόησης (Αρχή Προπαίδευσης)
9ος άξονας: Δυνατά σημεία
Δυνατά σημεία
10ος άξονας: Προτάσεις βελτίωσης
Προτάσεις βελτίωσης

Πίνακας 3: Κατηγορίες ανάλυσης ανά ερευνητικό άξονα

7.9. Περιορισμοί έρευνας

Δύο ήταν οι βασικοί περιορισμοί που αντιμετωπίστηκαν στην παρούσα έρευνα. Ο πρώτος είναι ότι λόγω των ειδικών συνθηκών που επικρατούν την περίοδο σύνταξης της εργασίας και πραγματοποίησης της έρευνας λόγω πανδημίας αλλά και λόγω έλλειψης επαρκούς διαθέσιμου χρόνου από πλευράς της ερευνήτριας, δεν πραγματοποιήθηκε τελική αξιολόγηση του Ε.Υ. από Εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ώστε να αποτιμηθεί η συνεισφορά του υλικού συνολικά και να εξεταστούν τα μαθησιακά αποτελέσματα από την χρήση του. Ο δεύτερος περιορισμός ήταν ότι λόγω των ίδιων ειδικών συνθηκών που αναφέρθηκαν παραπάνω δεν υπήρξε η δυνατότητα αποτίμησης του Ε.Υ. από υπαλλήλους της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρεθύμνου ώστε να μπορέσει να αποτιμηθεί από την πλευρά των ειδικών σε

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

θέματα βιβλιοθηκών και να εξεταστεί το κατά πόσο θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως αυτόνομο εργαλείο της Βιβλιοθήκης για ενημέρωση των χρηστών της.

Πέραν των παραπάνω δύο σημαντικών περιορισμών, αντιμετωπίστηκαν και άλλοι όπως για παράδειγμα το πολύ μικρό δείγμα της έρευνας κάτι που δεν επιτρέπει την εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων. Ωστόσο η πολύ καλή γνώση του θεωρητικού πεδίου από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας προσδίδει μεγάλη αξία στα ερευνητικά δεδομένα που προέκυψαν.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι σημαντικοί ήταν και οι περιορισμοί που αντιμετωπίστηκαν από την ερευνήτρια λόγω επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων κάτι που δυστυχώς περιόρισε τον χρόνο που είχε διαθέσιμο για να ασχοληθεί με την παρούσα έρευνα.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

8. Παρουσίαση και σχολιασμός των ευρημάτων της έρευνας

Εισαγωγή

Αφού αναφέρθηκαν πληροφορίες σχετικά με την έρευνα και τα ερωτήματα στα οποία θα πρέπει να δώσει απαντήσεις αλλά και άλλα ζητήματα σχετικά με την έρευνα, όπως το είδος της, την μέθοδο της δειγματοληψίας και τα μέσα συλλογής των δεδομένων, η χρονική της διάρκεια αλλά και ο τρόπος επεξεργασίας των δεδομένων, παρακάτω θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα που προέκυψαν. Συγκεκριμένα θα γίνει αναφορά στο προφίλ των συμμετεχόντων (ηλικία, εκπαιδευτική προϋπηρεσία, εξοικείωση με ΤΠΕ και ΕξΑΕ), και έπειτα θα παρουσιαστούν τα ευρήματα της έρευνας ανά ερευνητικό άξονα και ερώτημα.

8.1. Προφίλ συμμετεχόντων στην έρευνα

Παρακάτω θα παρουσιαστεί το προφίλ του πληθυσμού της παρούσας έρευνας. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν τρεις (3) μεταπτυχιακοί φοιτητές του ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)». Και οι τρεις συμμετέχοντες, την περίοδο της συμμετοχής τους στην παρούσα έρευνα βρίσκονταν στο ίδιο στάδιο ολοκλήρωσης της διπλωματικής τους εργασίας στο συγκεκριμένο ΠΜΣ. Κρίθηκε λοιπόν ότι είναι γνώστες του αντικείμενου και άρα ήταν σε θέση να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια που τους δόθηκαν.

8.1.1. Φύλλο (Ε1)

Φύλο	Αριθμός
Άνδρας	2
Γυναίκα	1
Σύνολο	3

Πίνακας 4: Ο πληθυσμός της έρευνας ανά φύλο

Οι συμμετέχοντες αξιολογητές του ΕΥ ήταν δύο (2) άνδρες και μία (1) γυναίκα.

8.1.2 Ηλικία (E2)

Ηλικιακή ομάδα	Αξιολογητές			Σύνολο
	A	B	Γ	
22 έως 30				
31 έως 40	X			1
41 έως 50		X		1
Πάνω από 51			X	1
Γενικό σύνολο				3

Πίνακας 5: Οι αξιολογητές ανά ηλικιακή ομάδα

Κάθε ένας από τους τρεις αξιολογητές ανήκει σε διαφορετική ηλικιακή ομάδα. Συγκεκριμένα, στην έρευνα συμμετείχε ένας αξιολογητής της ηλικιακής ομάδας 31 έως 40, ένας της ηλικιακής ομάδας 41 έως 50 και ένας της ηλικιακής ομάδας άνω των 51.

8.1.3 Χρόνια προϋπηρεσίας (E3)

Χρόνια προϋπηρεσίας	Αξιολογητές			Σύνολο
	A	B	Γ	
0 έως 4				
5 έως 10				
11 έως 20	X			1
Πάνω από 20		X	X	2
Γενικό σύνολο				3

Πίνακας 6: Έτη προϋπηρεσίας των αξιολογητών

Όσον αφορά στα έτη προϋπηρεσίας, από τους τρεις (3) αξιολογητές, οι δύο (2) έχουν πάνω από 20 έτη προϋπηρεσίας και ο ένας 11-20.

8.1.4 Εξοικείωση με τη μεθοδολογία των ΤΠΕ και της ΕξΑΕ (E4, E5, E6, E7)

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

Στην κλίμακα των τιμών που έχουν δοθεί (1) σημαίνει Διαφωνώ Απόλυτα και (5) Συμφωνώ Απόλυτα

Ερωτήσεις	Αξιολογητές		
	A	B	Γ
E.4 Είστε εξοικειωμένοι με τις Τεχνολογίες της	5	5	5
E.5 Χρησιμοποιείτε τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας	5	5	5
E.6 Είστε εξοικειωμένοι με τη μέθοδο της Εξ	5	5	5
E.7 Είστε εξοικειωμένοι με τη μελέτη του	5	5	5
Μέση τιμή	5	5	5

Πίνακας 7: Εξοικείωση συμμετεχόντων με ΤΠΕ και ΕξΑΕ

Και οι τρεις (3) αξιολογητές δηλώνουν ότι συμφωνούν απόλυτα ότι είναι εξοικειωμένοι τόσο με τις ΤΠΕ, και τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ), όσο και με τη μελέτη εκπαιδευτικού υλικού το οποίο έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ). Επιπλέον, και οι τρεις (3) συμφωνούν απόλυτα ως προς τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη. Επομένως, καταλήγει κανείς στο συμπέρασμα ότι όλοι ανήκουν σε ένα ικανό επίπεδο κατοχής γνώσεων που τους καθιστούν ικανούς και τους επιτρέπουν να αποτιμήσουν το ΕΥ.

8.2. Παρουσίαση και σχολιασμός των ευρημάτων

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν τα ευρήματα της έρευνας σε πίνακες ανά ερώτημα. Σε κάθε πίνακα έχει καταχωρηθεί η αποτίμηση από τους ερευνητές ανά κατηγορία ανάλυσης. Οι κωδικοί Α, Β, Γ, αντιστοιχούν σε κάθε έναν από τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Με αυτόν τον τρόπο διατηρείται η ανωνυμία και η προστασία προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων. Αφού παρατεθούν οι πίνακες, ακολουθεί συνολικός σχολιασμός των ευρημάτων ανά κατηγορία ανάλυσης, συνολικά στο τέλος κάθε ερευνητικού άξονα.

8.2.1. 1ος Ερευνητικός άξονας: Επιστημονική συνοχή / τεκμηρίωση (Ερωτήσεις Α1, Α2, Α3, Α4, Α5)

8.2.1α. Βιβλιογραφική Τεκμηρίωση (Α1)

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

A.1. Στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών / απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση ;	
A	Ναι, στο υλικό παρατίθενται βιβλιογραφικά τεκμηριωμένες πληροφορίες.
B	Σε πολλές περιπτώσεις γίνεται αναφορά των βιβλιογραφικών πηγών από όπου προέκυψαν οι πληροφορίες που αναφέρονται στο ΕΥ.
Γ	Στο ΕΥ τεκμηριώνεται βιβλιογραφικά η θεωρία που παρατίθεται, και μέσα στο υλικό, και στη βιβλιογραφία.

Πίνακας 8: Βιβλιογραφική τεκμηρίωση

8.2.1β. Αναφορά σε διαφορετικές πηγές (A2)

A.2. Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κλπ) ;	
A	Αναφέρονται διαφορετικές πηγές πληροφοριών στο ΕΥ.
B	Στο ΕΥ παρουσιάζονται πληροφορίες από βιβλία, συνέδρια, και έγκυρες πηγές στο διαδίκτυο.
Γ	Στο ΕΥ συναντάμε ποικιλία διαφορετικών πηγών.

Πίνακας 9: Αναφορά σε διαφορετικές πηγές

8.2.1γ. Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών (A3)

A.3. Στο Ε.Υ. γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων ;	
A	Στο υλικό δεν γίνεται μονάχα παράθεση πληροφοριών αλλά και συγκριτική ανάλυση.
B	Ναι, στο ΕΥ γίνεται και συγκριτική ανάλυση των απόψεων που παρουσιάζονται.
Γ	Στο ΕΥ συναντάμε συχνά συγκριτική ανάλυση πληροφοριών και απόψεων, και όχι μόνο παράθεσή τους και απλή αναφορά τους.

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

Πίνακας 10: Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών

8.2.1δ. Ερμηνεία-κριτική συζήτηση πληροφοριών (A4)

A.4. Το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών ;	
A	Πέρα από την παράθεση των πληροφοριών, γίνεται και ερμηνεία τους σε πολλές περιπτώσεις.
B	Ναι στο ΕΥ υπάρχει και κριτική συζήτηση των πληροφοριών που αναφέρονται.
Γ	Συχνά μέσα στο ΕΥ ο εκπαιδευόμενος έρχεται σε επαφή με την ερμηνεία και κριτική συζήτηση των πληροφοριών.

Πίνακας 11: Ερμηνεία-κριτική συζήτηση πληροφοριών

8.2.1ε. Δυνατότητα μελέτης σε διαφορετικές πηγές (A5)

A.5. Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές ;	
A	Ναι, σε πολλές περιπτώσεις ο χρήστης έχει στη διάθεση του επιπλέον πηγές για μελέτη.
B	Στο ΕΥ, υπάρχουν αρκετά σημεία όπου ο εκπαιδευόμενος μπορεί να βρει περισσότερες πληροφορίες σε σχέση με αυτό που μελετά.
Γ	Στο ΕΥ ο εκπαιδευόμενος έχει συχνά τη δυνατότητα να μελετήσει περισσότερο ένα θέμα που τον ενδιαφέρει, μέσω πηγών που υπάρχουν κατά τη διάρκεια, αλλά και στο τέλος κάθε ενότητας

Πίνακας 12: Μελέτη σε διαφορετικές πηγές

Σχολιασμός ερμημάτων 1ου ερευνητικού άξονα

Οι αξιολογητές παρατηρούν ότι το ΕΥ διαθέτει επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση. Συγκεκριμένα, αναφέρουν ότι διαπιστώνουν ότι οι πληροφορίες που παρατίθενται σε αυτό διαθέτουν τη σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση, ότι παρέχεται αναφορά και δυνατότητα

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

μελέτης σε διαφορετικές πηγές, ότι υπάρχει συγκριτική ανάλυση, ερμηνεία και κριτική συζήτηση των πληροφοριών.

8.2.2 2ος Ερευνητικός άξονας: Απλή-κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου (Ερωτήσεις B1, B2, B3, B4, B5, B6, B7, B8, B9, B10)

8.2.2α. Φιλικό ύφος (B1)

B.1. Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη ;	
A	Ναι, το ύφος γραφής είναι πολύ φιλικό.
B	Το ύφος γραφής του ΕΥ είναι φιλικό για τον χρήστη-αναγνώστη, γεγονός που δημιουργεί ένα αίσθημα αμεσότητας.
Γ	Το ύφος του ΕΥ είναι προσωπικό και φιλικό σε όλη τη διάρκειά του.

Πίνακας 13: Φιλικό ύφος

8.2.2β. Χρήση προσωπικών & κτητικών αντωνυμιών (B2)

B.2. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών ;	
A	Οι προσωπικές και κτητικές αντωνυμίες που χρησιμοποιούνται με συνέπεια σε όλο το Ε.Υ.
B	Πιστεύω ότι ο εκπαιδευόμενος αισθάνεται ότι ο εκπαιδευτής απευθύνεται προσωπικά στον ίδιο.
Γ	Το ύφος του ΕΥ είναι φιλικό χάρη στην ευρεία χρήση αντωνυμιών (προσωπικών και κτητικών)

Πίνακας 14: Χρήση προσωπικών & κτητικών αντωνυμιών

8.2.2γ Χρήση καθομιλούμενης γλώσσας (B3)

B.3. Στο Ε.Υ. γίνεται κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας ;	
---	--

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

A	Ναι, γλώσσα είναι απλή, το λεξιλόγιο καθημερινό και η σύνταξη ξεκάθαρη.
B	Η γλώσσα που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτής στο υλικό είναι απλή χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι χάνεται το "επιστημονικό υπόβαθρο" των πληροφοριών
Γ	Η γλώσσα του ΕΥ είναι φιλική και απλή, εύκολα κατανοητή.

Πίνακας 15: Χρήση καθομιλούμενης γλώσσας

8.2.2δ Ευανάγνωστη γραφή (B4)

B.4. Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη ;	
A	Ναι, σε όλο το εύρος του υλικού η γραφή ήταν ευανάγνωστη.
B	Από την αρχή έως και το τέλος και των δύο ενοτήτων η γραφή του ΕΥ είναι ευανάγνωστη
Γ	Η γραφή του ΕΥ είναι ευανάγνωστη.

Πίνακας 16: Ευανάγνωστη γραφή

8.2.2ε Ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών (B5)

B.5. Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι ικανοποιητική ;	
A	Πιστεύω ότι το κείμενο δεν είναι πολύ πυκνό και ο όγκος των πληροφοριών είναι όσο χρειάζεται ο εκπαιδευόμενος
B	Υπάρχουν κάποια σημεία και στις δύο ΔΕ του ΕΥ που οι πληροφορίες που παρουσιάζονται είναι πολλές, η παρουσίασή τους όμως γίνεται με τέτοιο τρόπο που να μην κουράζουν τον χρήστη.
Γ	Η πυκνότητα των πληροφοριών του ΕΥ είναι ικανοποιητική.

Πίνακας 17: Ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

8.2.2στ Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης (B6)

B.6. Το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης ;	
A	Το υλικό στις διαφάνειες είναι χωρισμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να καλύπτει όσο είναι το μέγεθος της οθόνης, και όχι παραπάνω
B	Το ΕΥ έχει προσαρμοστεί αναλόγως στο μέγεθος της οθόνης ώστε να μην δημιουργείται κάποια δυσκολία στον εκπαιδευόμενο
Γ	Η παρουσίαση του ΕΥ γίνεται τμηματικά, στο μέγεθος της οθόνης, για εύκολη πλοήγηση του εκπαιδευόμενου.

Πίνακας 18: Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης

8.2.2ζ Μόνο κείμενο (B7)

B.7. Το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο ;	
A	Όχι το ΕΥ δεν περιέχει μόνο κείμενο αλλά και εικόνες, βίντεο κλπ.
B	Όχι, το υλικό είναι πολυμεσικό
Γ	Το ΕΥ δεν περιέχει μόνο κείμενο, αλλά εικόνες, βίντεο, λινκ, κ.α.

Πίνακας 19: Μόνο κείμενο

8.2.2η Κείμενο και εικόνες (B8)

B.8. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες ;	
A	Το ΕΥ περιέχει και κείμενο και εικόνες. Υπάρχουν ωστόσο λίγες εικόνες

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

B	Υπάρχουν και εικόνες στο ΕΥ.
Γ	Το ΕΥ δεν περιέχει μόνο κείμενο και εικόνες αλλά και βίντεο, λινκ, κ.α.

Πίνακας 20: Κείμενο και εικόνες

8.2.2θ Κείμενο, εικόνες και βίντεο (B9)

B.9. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video ;	
A	Το υλικό περιέχει εικόνες, βίντεο, κείμενο, υπερσυνδέσμους και αφήγηση των πληροφοριών
B	Ναι, το υλικό περιέχει και κείμενο, και εικόνες και βίντεο
Γ	Το ΕΥ δεν περιέχει μόνο κείμενο και εικόνες αλλά και βίντεο, λινκ, κ.α.

Πίνακας 21: Κείμενο, εικόνες και βίντεο

8.2.2ι Χρωματικές συνθέσεις για άνετη αλληλεπίδραση (B10)

B.10. Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση ;	
A	Ναι, οι συνδυασμοί των χρωμάτων που έχουν επιλεγεί είναι ευχάριστοι στον χρήστη
B	Το Ε.Υ. έχει δημιουργηθεί με χρώματα και γραφικά που δεν κουράζουν τον εκπαιδευόμενο, αντιθέτως
Γ	Οι χρωματικές συνθέσεις του ΕΥ συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση και στην ευχάριστη πλοήγηση.

Πίνακας 22: Χρωματικές συνθέσεις για άνετη αλληλεπίδραση

Σχολιασμός ευρημάτων 2ου ερευνητικού άξονα

Όπως γίνεται σαφές και από τις απαντήσεις των αξιολογητών όπως αυτές παρουσιάζονται στους παραπάνω πίνακες, το ΕΥ παρουσιάζεται με τρόπο απλό και κατανοητό. Η γλώσσα γραφής και το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται είναι ευανάγνωστα, απλά και κατανοητά χωρίς

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

αυτό να σημαίνει ότι χάνεται το επιστημονικό υπόβαθρο των πληροφοριών που αναφέρονται ενώ γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών γεγονός που δίνει την αίσθηση αμεσότητας. Αναφορικά με την πυκνότητα των πληροφοριών, αυτή κρίνεται ικανοποιητική και η παρουσίαση τους στην οθόνη γίνεται τμηματικά, ενώ οι χρωματικοί συνδυασμοί που έχουν επιλεγεί δεν κουράζουν αλλά συμβάλουν στην άνετη αλληλεπίδραση και ευχάριστη πλοήγηση. Τέλος, οι αξιολογητές αναφέρουν ότι το ΕΥ είναι πολυμεσικό καθώς δεν περιέχει μόνο κείμενο αλλά και εικόνες και βίντεο που λειτουργούν υποστηρικτικά και επεξηγηματικά, ενισχύοντας την πρόσληψη των πληροφοριών.

8.2.3. 3ος Ερευνητικός άξονας: Ευχρηστία (Ερωτήσεις Γ1, Γ2, Γ3, Γ4)

8.2.3α «Κουμπιά» κατανοητά και αναγνωρίσιμα (Γ1)

Γ.1. Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (εμπρός, πίσω κλπ.) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα ;	
A	Ναι τα κουμπιά πλοήγησης είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα. Μάλιστα υπάρχει και διαφάνεια επεξήγησης τους
B	Τα κουμπιά πλοήγησης είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα σε όλο το εύρος του ΕΥ
Γ	Τα κουμπιά στο ΕΥ είναι κατανοητά κι αναγνωρίσιμα.

Πίνακας 23: «Κουμπιά» κατανοητά και αναγνωρίσιμα

8.2.3β Εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα (Γ2)

Γ.2. Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (πρόσθετες πηγές, δραστηριότητες κλπ.) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα ;	
A	Ναι, όπως και τα κουμπιά πλοήγησης έτσι και τα εικονίδια είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα. Μάλιστα υπάρχει και διαφάνεια επεξήγησης τους
B	Τα εικονίδια που χρησιμοποίησε ο συντάκτης του ΕΥ είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα σε όλο το εύρος του ΕΥ
Γ	Τα εικονίδια στο ΕΥ είναι κατανοητά κι αναγνωρίσιμα.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Πίνακας 24: Εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα

8.2.3γ Εύκολη πλοήγηση (Γ3)

Γ.3. Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη ;	
A	Ναι η πλοήγηση είναι εύκολη. Θεωρώ ότι είναι εύκολη και για μη εξοικειωμένους χρήστες
B	Πιστεύω ότι μπορεί κάποιος να πλοηγηθεί στο σύνολο του ΕΥ ακόμα και αν δεν έχει χρησιμοποιήσει ποτέ κάποιο αντίστοιχο εργαλείο
Γ	Η πλοήγηση στο ΕΥ είναι εύκολη, χωρίς να χρειάζεται ιδιαίτερες δεξιότητες.

Πίνακας 25: Εύκολη πλοήγηση

8.2.3δ Αξιοπιστία υπερσυνδέσμων (Γ4)

Γ.4. Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο ;	
A	Ναι οι υπερσύνδεσμοι οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο σε όλες τις περιπτώσεις
B	Όλοι οι υπερσύνδεσμοι λειτουργούν σωστά και οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο
Γ	Οι υπερσύνδεσμοι οδηγούν κάθε φορά στο αναμενόμενο περιεχόμενο.

Πίνακας 26: Αξιοπιστία υπερσυνδέσμων

Σχολιασμός ευρημάτων 3^{ου} ερευνητικού άξονα

Οι αξιολογητές επιβεβαιώνουν την ευχρηστία του ΕΥ καθώς αναφέρουν ότι η πλοήγηση σε αυτό είναι εύκολη, με κουμπιά και εικονίδια που είναι κατανοητά, αναγνωρίσιμα και

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

επεξηγούνται σε χωριστή διαφάνεια σε κάθε μία από τις δύο διδακτικές ενότητες, με αξιόπιστους υπερσυνδέσμους που οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.

8.2.4 4ος Ερευνητικός άξονας: Υποστήριξη – καθοδήγηση στη μελέτη του εκπαιδευόμενου (Ερωτήσεις Δ1, Δ2, Δ3)

8.2.4α Συμβουλές μελέτης (Δ1)

Δ.1. Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό ;	
A	Παρέχονται συμβουλές για τη χρήση του ΕΥ, όχι όμως σε όλη την έκταση του. Ωστόσο, δεν εντόπισα κάποιο σημείο που θα χρειαζόμουν περισσότερη επεξήγηση σε κάτι.
B	Δεν παρέχονται συμβουλές σε όλη την έκταση του υλικού αλλά ίσως δεν χρειαζόνταν κιόλας σε όλη την έκτασή του.
Γ	Στο ΕΥ παρέχονται κάποιες συμβουλές μελέτης.

Πίνακας 27: Συμβουλές μελέτης

8.2.4β Έμφαση σε σημεία (Δ2)

Δ.2. Το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (Υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες) ;	
A	Ναι, καθώς ο εκπαιδευόμενος μελετά το ΕΥ, μπορεί να καταλάβει που πρέπει να δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα καθώς υπάρχουν πλαίσια κειμένου, ή πιο έντονη γραφή ή διαφορετικοί χρωματισμοί στην γραφή.
B	Είναι ξεκάθαρο σε ποια σημεία πρέπει να εστιάσει στη μελέτη του ο χρήστης και αυτό γίνεται με τη χρήση έντονης γραφής, διαφορετικών χρωμάτων στην γραφή και σημείων στίξης.
Γ	Το ΕΥ υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία, με τη χρήση πλαισίων, έντονης γραφής, κ.α.

Πίνακας 28: Έμφαση σε σημεία

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

8.2.4γ Επεξηγηματικά σχόλια (Δ3)

Δ.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του ;	
A	Ναι, υπάρχουν σχόλια που επεξηγούν και λειτουργούν υποστηρικτικά στον εκπαιδευόμενο
B	Στο ΕΥ υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον χρήστη του υλικού
Γ	Υπάρχουν σχόλια σε όλη τη διάρκεια του ΕΥ που επεξηγούν και υποστηρίζουν τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του.

Πίνακας 29: Επεξηγηματικά σχόλια

Σχολιασμός ευρημάτων 4^ο ερευνητικού άξονα

Οι αξιολογητές αναφέρουν ότι υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια στο ΕΥ, ο εκπαιδευόμενος μπορεί να κατανοήσει που πρέπει να δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα μιας και ο συντάκτης του υλικού έχει χρησιμοποιήσει πλαίσια κειμένου, έντονη γραφή κ.α. ώστε να επισημαίνονται τα σημαντικά σημεία στο ΕΥ. Ωστόσο, οι αξιολογητές αναφέρουν ότι παρέχονται κάποιες συμβουλές μελέτης του υλικού προς τον εκπαιδευόμενο αλλά όχι σε ολόκληρη την έκταση του ΕΥ. Εντούτοις, αναφέρουν ότι δεν εντοπίστηκαν σημεία στις δύο ΔΕ όπου θα χρειαζόντουσαν μεγαλύτερη επεξήγηση ή περισσότερες συμβουλές για το πως να προχωρήσουν στην μελέτη του υλικού.

8.2.5 5ος Ερευνητικός άξονας: Υποστήριξη της αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του (Ερωτήσεις E1, E2, E3, E4, E5, E6)

8.2.5α Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση την έκφραση απόψεων-κρίσεων (E1)

E.1. Το E.Y. περιέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα ;

A	Υπάρχουν στο υλικό, και στις δύο διδακτικές ενότητες, δραστηριότητες που στην ουσία ζητούν από τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει απόψεις δικές του σε σχέση με το αντικείμενο που πραγματεύεται το EY
B	Ναι, στο υλικό υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που ζητούν την κρίση και την τεκμηρίωση του εκπαιδευόμενου σε σημαντικά ζητήματα.
Γ	Στο EY περιέχονται αρκετές δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την έκφραση απόψεων και κριτικής σκέψης.

Πίνακας 30: Δραστηριότητες για έκφραση απόψεων-κρίσεων

8.2.5β Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτήσεων (E2)

E.2. Το E.Y. περιέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα ;

A	Δεν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη δραστηριότητα που να ενθαρρύνει τον εκπαιδευόμενο να διατυπώσει δικά του ερωτήματα. Θεωρητικά βέβαια θα μπορούσε μέσω των forum αλλά δεν υπάρχει κάπου ξεκάθαρα. Αυτό είναι κάτι που θα μπορούσε να διορθωθεί από πλευράς του συντάκτη του EY.
B	Όχι ο χρήστης δεν ενθαρρύνεται να θέσει δικές του ερωτήσεις σε κάποιο σημείο του EY.
Γ	Στο EY δεν περιέχονται αρκετές δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτημάτων. Θα μπορούσε να γίνει αυτό μέσω του φόρουμ.

Πίνακας 31: Δραστηριότητες για διατύπωση ερωτήσεων

8.2.5γ Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής (E3)

E.3. Το E.Y. περιέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα ;

A	Ναι, υπάρχουν τέτοιου τύπου δραστηριότητες που ζητούν από το χρήστη να εκφράσει προσωπικές του απόψεις.
---	---

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

B	Δεν θα έλεγα ότι ο εκπαιδευόμενος ενθαρρύνεται να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση προσωπικά του ενδιαφέροντα. Ωστόσο, εάν τα ενδιαφέροντα του περιλαμβάνουν την φιλαναγνωσία ή την ανάγνωση, τότε αυτό επιτυγχάνεται.
Γ	Στο ΕΥ περιέχονται κάποιες δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη συναισθηματική εμπλοκή του εκπαιδευόμενου.

Πίνακας 32: Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής

8.2.5δ Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν ανταλλαγή απόψεων μεταξύ εκπαιδευόμενων (E4)

E.4. Το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους ;	
A	Ναι ο εκπαιδευόμενος μπορεί να ανταλλάξει απόψεις με άλλους εκπαιδευόμενους μέσω του φόρουμ συζητήσεων και μέσω του padlet.
B	Ο χρήστης ενθαρρύνεται να ανταλλάξει απόψεις με άλλους μέσω των φόρουμ και των εφαρμογών που καλείται να χρησιμοποιήσει (padlet).
Γ	Στο ΕΥ περιέχονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των εκπαιδευόμενων.

Πίνακας 33: Δραστηριότητες για ανταλλαγή απόψεων

8.2.5ε Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί μέλος ομάδας (E5)

E.5. Το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες ;	
A	Ναι, πιστεύω ότι μέσω των δραστηριοτήτων στο padlet ο εκπαιδευόμενος μπορεί να θεωρήσει τον εαυτό του μέλος μιας κοινωνικής ομάδας με συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες.
B	Οι δραστηριότητες στις οποίες ο χρήστης πρέπει να εκφράσει την άποψη του σε ένα padlet θεωρώ ότι μπορούν να τον ενθαρρύνουν να αισθανθεί μέλος μίας κοινωνικής ομάδας με συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες.
Γ	Στο ΕΥ περιέχονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να νιώσει μέλος μιας ομάδας με κοινές ανάγκες και προσδοκίες.

Πίνακας 34: Δραστηριότητες για αίσθηση ανήκειν στην ομάδα

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

8.2.5στ Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει τις απόψεις του (Ε6)

Ε.6. Το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό ;	
A	Οι δραστηριότητες του ΕΥ συχνά φέρνουν τον εκπαιδευόμενο σε μία θέση διαλόγου με το υλικό γεγονός που τον βοηθά να ενσωματώσει και να εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.
B	Ο χρήστης του υλικού καλείται να ολοκληρώσει δραστηριότητες οι οποίες τον ενθαρρύνουν να εμπλουτίσει τις γνώσεις του σε αυτό.
Γ	Στο ΕΥ περιέχονται και δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.

Πίνακας 35: Δραστηριότητες ενσωμάτωσης απόψεων στο ΕΥ

Σχολιασμός ευρημάτων 5^{ου} ερευνητικού άξονα

Οι αξιολογητές του ΕΥ αναφέρουν ότι εκπαιδευόμενος ενθαρρύνεται να εκφράσει τις δικές του απόψεις σε σημαντικά ζητήματα μέσω των δραστηριοτήτων που καλείται να ολοκληρώσει. Επιπλέον, έχει τη δυνατότητα να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα δικά του προσωπικά ενδιαφέροντα, και να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους μέσω του φόρουμ αλλά και του Padlet στο οποίο καλείται να συμμετέχει. Επίσης, αναφέρουν ότι ο εκπαιδευόμενος ενθαρρύνεται να κάνει την αυτό-αξιολόγηση του σε σχέση με το υλικό αλλά και να ενσωματώσει/εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό. Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι ένας αξιολογητής αναφέρει ότι δεν αισθάνθηκε ότι μπορούσε να θέσει τα ερωτήματά του αλλά ούτε να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση προσωπικά του ενδιαφέροντα με το ΕΥ κάτι που θα ληφθεί υπόψη σε μελλοντικές αλλαγές ή βελτιώσεις.

8.2.6 6ος Ερευνητικός άξονας: Δυνατότητα αναστοχασμού - αυτοαξιολόγησης εκπαιδευόμενου (Ερωτήσεις Στ1, Στ2, Στ3, Στ4, Στ5)

7.2.6α Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης (Στ1)

Στ.1. Το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου ;

A	Ναι το ΕΥ έχει δραστηριότητες με τις οποίες ο εκπαιδευόμενος αυτο-αξιολογείται
B	Στο υλικό υπάρχουν δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης τις οποίες ο χρήστης καλείται να ολοκληρώσει
Γ	Στο τέλος κάθε ενότητας, αλλά και στη διάρκεια του ΕΥ, περιέχονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αυτοαξιολογήσει τη μάθησή του.

Πίνακας 36: Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης

8.2.6β Δραστηριότητες για ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης (Στ2)

Στ.2. Το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου ;

A	Ναι υπάρχουν τέτοιου τύπου δραστηριότητες στις οποίες ο εκπαιδευόμενος καλείται να εκφράσει τις δική του άποψη και κριτική σκέψη
B	Ο χρήστης, για να ολοκληρώσει κάποιες δραστηριότητες καλείται να εκφράσει την δική του κριτική σκέψη
Γ	Στο ΕΥ περιέχονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αναπτύξει την κριτική σκέψη του, και του ζητείται να την αναπτύξει με επιχειρήματα.

Πίνακας 37: Δραστηριότητες ανάπτυξης αυτόνομης κριτικής σκέψης

8.2.6γ Δραστηριότητες για ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση (Στ3)

Στ.3. Το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου ;

A	Έχω την αίσθηση ότι δεν υπάρχουν αυτούσιες τέτοιες δραστηριότητες, ωστόσο τα φόρουμ και τα padlet που υπάρχουν στο υλικό ενθαρρύνουν την ανάπτυξη τέτοιου τύπου διαύλων επικοινωνίας.
---	---

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

B	Η συμμετοχή στα padlet και τα φόρουμ δημιουργούν διαύλους επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του χρήστη.
Γ	Στο ΕΥ περιέχονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την επικοινωνία, κι έτσι ο εκπαιδευόμενος παίρνει ανατροφοδότηση και από τους άλλους εκπαιδευόμενους, εκτός από το εκπαιδευτή.

Πίνακας 38: Δραστηριότητες διαύλων επικοινωνίας

8.2.6δ Δραστηριότητες συσχέτισης δεδομένων με τη δική του πραγματικότητα (Στ4)

Στ.4. Το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα ;	
A	Καθώς ο εκπαιδευόμενος ολοκληρώνει την μελέτη των δύο ΔΕ του ΕΥ έχει τη δυνατότητα να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα.
B	Ο χρήστης μπορεί να συσχετίσει τα νέα δεδομένα που λαμβάνει με τη δική του πραγματικότητα.
Γ	Στο ΕΥ περιέχονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με την καθημερινή διδακτική του πράξη.

Πίνακας 39: Δραστηριότητες συσχέτισης δεδομένων με την πραγματικότητά του

8.2.6ε Δραστηριότητες εφαρμογής νέας γνώσης στη δική του πραγματικότητα (Στ5)

Στ.5. Το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα ;	
A	Ναι καθώς ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να μεταφέρει τις γνώσεις που έχει αποκομίσει σε δικούς του μαθητές με τη σειρά του.
B	Ναι πιστεύω ότι ο χρήστης μπορεί να εφαρμόσει όλες τις πληροφορίες που λαμβάνει μέσω του ΕΥ στη δική του πραγματικότητα (σε μία δική του τάξη μαθητών, για παράδειγμα).
Γ	Στο ΕΥ περιέχονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στην καθημερινή διδακτική του πράξη.

Πίνακας 40: Δραστηριότητες εφαρμογής δεδομένων στην πραγματικότητά του

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Σχολιασμός ευρημάτων 6^ο ερευνητικού άξονα

Σε σχέση με τον 6^ο ερευνητικό άξονα, οι τρεις αξιολογητές αναφέρουν ότι είχαν την δυνατότητα να αυτό-αξιολογηθούν μέσω των δραστηριοτήτων που κλήθηκαν να ολοκληρώσουν, οι οποίες δραστηριότητες επίσης τους ενθάρρυναν να εκφράσει και να αναπτύξει τη δική του κριτική σκέψη και ταυτόχρονα να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα, Επιπλέον αναφέρουν ότι ο αξιολογητής/εκπαιδευόμενος, μπορεί να εφαρμόσει τις νέες γνώσεις που λαμβάνει στην δική του πραγματικότητα. Ωστόσο, δεν έχουν αποκριθεί θετικά στο κατά πόσο υπάρχουν αυτούσιες δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου, αλλά κάτι τέτοιο είναι εφικτό μέσω των φόρουμ και του Padlet.

8.2.7 7ος Ερευνητικός άξονας: Σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων (Ερωτήσεις Z1, Z2, Z3, Z4, Z5, Z6)

8.2.7α Σαφήνεια στη διατύπωση του σκοπού κάθε ΔΕ (Z1)

Z.1. Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας ;	
A	Ναι, στην αρχή κάθε ΔΕ διατυπώνεται ο σκοπός της με σαφήνεια.
B	Ο χρήστης πριν ξεκινήσει την πλοήγησή του μπορεί να διαβάσει τον σκοπό της κάθε ΔΕ ο οποίος διατυπώνεται με σαφήνεια
Γ	Ο σκοπός κάθε ΔΕ διατυπώνεται με σαφήνεια.

Πίνακας 41: Σαφήνεια διατύπωσης σκοπού

8.2.7β Σαφήνεια προσδοκώμενων

Z.2. Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα ;

A	Ναι, επίσης στην αρχή κάθε ΔΕ διατυπώνονται τα προσδοκώμενα αποτελέσματα τα οποία μάλιστα χωρίζονται σε επίπεδο, γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων
B	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα διατυπώνονται σαφώς
Γ	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα κάθε ΔΕ διατυπώνονται με σαφήνεια.

Πίνακας 42: Σαφήνεια διατύπωσης προσδοκώμενων αποτελεσμάτων

8.2.7γ Παρακίνηση σε επίπεδο γνώσεων

Z.3. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων ;

A	Ναι ο εκπαιδευόμενος παρακινείται σε επίπεδο γνώσεων από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα
B	Ο χρήστης παρακινείται σε επίπεδο γνώσεων από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα
Γ	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων.

Πίνακας 43: Παρακίνηση εκπαιδευόμενου σε επίπεδο γνώσεων

8.2.7δ Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο δεξιοτήτων (Z4)

Z.4. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων ;

A	Ναι ο εκπαιδευόμενος παρακινείται σε επίπεδο δεξιοτήτων από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα
B	Ο χρήστης παρακινείται σε επίπεδο δεξιοτήτων από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Γ	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων.
---	--

Πίνακας 44: Παρακίνηση εκπαιδευόμενου σε επίπεδο δεξιοτήτων

8.2.7ε Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο στάσεων (Z5)

Z.5. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων ;	
A	Ναι ο εκπαιδευόμενος παρακινείται σε επίπεδο στάσεων από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα
B	Ο χρήστης παρακινείται σε επίπεδο στάσεων από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα
Γ	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων.

Πίνακας 45: Παρακίνηση εκπαιδευόμενου σε επίπεδο στάσεων

8.2.7στ Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα (Z6)

Z.6. Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα ;	
A	Ο εκπαιδευόμενος είναι σε θέση να ελέγξει την πρόοδο του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα
B	Ο χρήστης είναι σε θέση να ελέγξει την πρόοδο του.
Γ	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα επιτρέπουν στον εκπαιδευόμενο να ελέγξει την πρόοδό του στο τέλος κάθε ενότητας.

Πίνακας 46: Έλεγχος προόδου βάσει προσδοκώμενων

Σχολιασμός ερωτημάτων 7ου ερευνητικού άξονα

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Και οι τρεις αξιολογητές αποκρίνονται θετικά στα ερωτήματα του 7^{ου} ερευνητικού άξονα τα οποία αφορούν την σαφήνεια με την οποία διατυπώνεται ο σκοπός και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα της κάθε ΔΕ καθώς επίσης και το κατά πόσο τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων. Τέλος, αναφέρουν ότι ο εκπαιδευόμενος είναι σε θέση να ελέγξει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

8.2.8 8ος Ερευνητικός άξονας: Εφαρμογή αρχών της Γνωστικής Θεωρίας Πολυμεσικής Μάθησης (Ερωτήσεις H1, H2, H3, H4, H5, H6, H7, H8, H9, H10, H11, H12, H13, H14, H15)

8.2.8α Συνδυασμός κειμένου και εικόνας (Πολυμεσική Αρχή) (H1)

H.1. Στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. (Πολυμεσική Αρχή) ;	
A	Σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου και στις δύο ΔΕ
B	Ο χρήστης σε αρκετά σημεία των ΔΕ μπορεί να δει και κείμενο και εικόνα.
Γ	Συχνά υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου, όπως υπαγορεύει η Πολυμεσική Αρχή.

Πίνακας 47: Συνδυασμός κειμένου εικόνας

8.2.8β Χρήση εικόνων (Πολυμεσική Αρχή) (H2)

H.2. Στο Ε.Υ. η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο. (Πολυμεσική Αρχή) ;	
A	Έχουν χρησιμοποιηθεί κάποιες εικόνες που λειτουργούν υποστηρικτικά στον εκπαιδευόμενο και τον βοηθούν στην κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

B	Υπάρχουν κάποιες εικόνες που βοηθούν το χρήστη να κατανοήσει το γνωστικό αντικείμενο, όχι όμως πολλές
Γ	Η χρήση των εικόνων στις ενότητες βοηθά στην καλύτερη κατανόηση του θέματος, ωστόσο δεν υπάρχουν σε όλη την έκταση του υλικού τέτοιου τύπου εικόνες.

Πίνακας 48: Χρήση εικόνων

8.2.8γ Στοιχεία αφήγησης (Αρχή Τροπικότητας) (H3)

H.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.ά.). (Αρχή της Τροπικότητας) ;	
A	Σε όλη την έκταση του ΕΥ υπάρχει αφήγηση με περιγραφές και σχόλια από τον συντάκτη του υλικού
B	Και στις δύο ΔΕ του ΕΥ υπάρχουν στοιχεία αφήγησης που λειτουργούν βοηθητικά στον χρήστη
Γ	Στο ΕΥ υπάρχουν σε όλες τις διδακτικές ενότητες ποικίλα στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, περιγραφή, σχόλια, κλπ.)

Πίνακας 49: Στοιχεία αφήγησης

8.2.8δ Μη σχετικές πληροφορίες (Αρχή Συνοχής) (H4)

H.4. Στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) με το γνωστικό αντικείμενο. (Αρχή της Συνοχής) ;	
A	Οι πληροφορίες που περιέχονται στο ΕΥ κρίνονται όλες σχετικές με το γνωστικό αντικείμενο
B	Όλες οι πληροφορίες που μπορεί να δει ο χρήστης στο ΕΥ είναι σχετικές με το αντικείμενο. Δεν εντοπίστηκαν άσχετες πληροφορίες
Γ	Στο ΕΥ δεν εντοπίστηκαν μη σχετικές πληροφορίες.

Πίνακας 50: Μη σχετικές πληροφορίες

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

8.2.8ε Φιλική γλώσσα (Αρχή Προσωποποίησης) (H5)

H.5. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας. (Αρχή της Προσωποποίησης) ;	
A	Ο εκπαιδευτής και συντάκτης του ΕΥ χρησιμοποιεί απλή και φιλική γλώσσα στις αφηγήσεις του
B	Όλο το ΕΥ περιέχει αφηγήσεις με γλώσσα φιλική προς τον χρήστη
Γ	Σε όλο το ΕΥ γίνεται χρήση φιλικής προς τον εκπαιδευόμενο γλώσσας.

Πίνακας 51: Χρήση φιλικής γλώσσας

8.2.8στ Χρήση δεύτερου προσώπου (Αρχή Προσωποποίησης) (H6)

H.6. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου. (Αρχή της Προσωποποίησης) ;	
A	Ναι, στο ΕΥ γίνεται χρήση β' προσώπου στις αφηγήσεις.
B	Ο συντάκτης του ΕΥ χρησιμοποιεί β' ενικό πρόσωπο όταν απευθύνεται στον χρήστη του υλικού
Γ	Στο ΕΥ γίνεται χρήση του β' προσώπου στις οδηγίες, τις συμβουλές και τις δραστηριότητες.

Πίνακας 52: Χρήση δεύτερου προσώπου

8.2.8ζ Ηχητική παρουσίαση (Αρχή της Προσωποποίησης)(H7)

H.7. Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου. (Αρχή της Προσωποποίησης) ;	
---	--

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

A	Ναι, υπάρχει ηχητική παρουσίαση μέσω αφήγησης σε όλο το εύρος του ΕΥ, και στις δύο ΔΕ.
B	Και στις δύο ΔΕ υπάρχει ηχητική παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού.
Γ	Σε όλο το ΕΥ υπάρχει ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου, συνήθως συμπληρώνει πληροφορίες που υπάρχουν σε γραπτό κείμενο.

Πίνακας 53: Ηχητική παρουσίαση αντικειμένου

8.2.8η Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης (Αρχή Φωνής) (H8)

H.8. Στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο. (Αρχή της Φωνής) ;	
A	Η φωνή και το ύφος της φωνής της αφηγήτριας είναι φιλικό.
B	Το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον χρήστη.
Γ	Το ύφος της αφήγησης σε όλα τα σημεία του ΕΥ είναι προσωπικό και φιλικό.

Πίνακας 54: Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης αντικειμένου

8.2.8θ Φιλικός χαρακτήρας – Avatar (Αρχή Εικόνας) (H9)

H.9. Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων. (Αρχή της Εικόνας) ;	
A	Ναι, σε όλο το ΕΥ υπάρχει ένα avatar το οποίο συνοδεύει όλο το υλικό και το παρουσιάζει με τέτοιο τρόπο ώστε να ενισχύει την διαδικασία μάθησης.
B	Υπάρχει ένα avatar το οποίο εμφανίζεται από την αρχή και στις δύο ΔΕ συνεχίζει να εμφανίζεται έως την ολοκλήρωση του υλικού.
Γ	Στο ΕΥ γίνεται χρήση του avatar που συστήνεται στην αρχή κάθε ενότητας και συνοδεύει όλο το υλικό.

Πίνακας 55: Φιλικός χαρακτήρας avatar

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

8.2.8ι Τμηματική παρουσίαση περιεχομένου (Αρχή Κατάτμησης) (H10)

H.10. Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά. (Αρχή της Κατάτμησης) ;	
A	Ναι η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά με μικρά μέρη καθ' όλη τη διάρκεια του ΕΥ.
B	Το γνωστικό αντικείμενο παρουσιάζεται τμηματικά στο ΕΥ.
Γ	Η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά, και ανάμεσα στις ενότητες, και στη κάθε διαφάνεια.

Πίνακας 56: Τμηματική παρουσίαση περιεχομένου

8.2.8ια Διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση (Αρχή Προσωποποίησης) (H11)

H.11. Στο Ε.Υ. υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους. (Αρχή της Προσωποποίησης) ;	
A	Ναι, οι περισσότερες από τις δραστηριότητες που υπάρχουν στο ΕΥ παρέχουν ανατροφοδότηση στον εκπαιδευόμενο.
B	Ο χρήστης του ΕΥ λαμβάνει ανατροφοδότηση από τις δραστηριότητες που καλείται να ολοκληρώσει.
Γ	Η πλειοψηφία των δραστηριοτήτων παρέχει ανατροφοδότηση.

Πίνακας 57: Δραστηριότητες με ανατροφοδότηση

8.2.8ιβ Μακροσκελή κείμενα (Αρχή Κατάτμησης) (H12)

H.12. Στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Κατάτμησης) ;
--

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

A	Κατά κύριο λόγο δεν υπάρχουν μακροσκελή κείμενα στο ΕΥ. Ωστόσο υπάρχουν υπερσύνδεσμοι που παραπέμπουν σε μεγαλύτερο κείμενο για επιπλέον μελέτη.
B	Είναι ελάχιστα τα σημεία που υπήρχε λίγο μεγαλύτερο κείμενο ωστόσο, ήταν κατάλληλα διαμορφωμένο ώστε να μην κουράζει τον χρήστη.
Γ	Στο μεγαλύτερο μέρος του ΕΥ τα κείμενα είναι σύντομα και περιεκτικά.

Πίνακας 58: Μακροσκελή κείμενα

8.2.8ιγ Σαφείς οδηγίες για δραστηριότητες-εργασίες (Αρχή Σηματοδότησης) (H13)

H.13. Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών. (Αρχή της Σηματοδότησης) ;	
A	Ο εκπαιδευόμενος έχει σαφείς οδηγίες για το πως πρέπει να υλοποιήσει τις δραστηριότητες και τις εργασίες του.
B	Στο ΕΥ υπάρχουν οδηγίες προς τον χρήστη όταν πρέπει να ολοκληρώσει κάποια δραστηριότητα.
Γ	Οι οδηγίες για τις δραστηριότητες του ΕΥ ήταν σαφείς.

Πίνακας 59: Μακροσκελή κείμενα

8.2.8ιδ Στοιχεία επισήμανσης (Αρχή Σηματοδότησης) (H14)

H.14. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.). (Αρχή της Σηματοδότησης) ;	
A	Στο ΕΥ υπάρχουν σημεία όπου το κείμενο είναι γραμμένο με εντονότερη γραφή, υπογράμμιση, διαφορετικό χρωματισμό, κλπ.
B	Ο συντάκτης του ΕΥ έχει φροντίσει να χρησιμοποιήσει εντονότερη γραφή, υπογράμμιση και διαφορετικούς χρωματισμούς όταν χρειάζεται.

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

Γ	Στο ΕΥ χρησιμοποιούνται στοιχεία επισήμανσης, όπως έντονη γραφή, υπογράμμιση, κ.α.
---	--

Πίνακας 60: Σαφείς οδηγίες

82.8ιε Εισαγωγικές δραστηριότητες κατανόησης (Αρχή Προπαίδευσης) (H15)

H.15. Στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Προπαίδευσης) ;	
A	Σε κάθε μία από τις ΔΕ υπάρχει μία εισαγωγική δραστηριότητα που βοηθά τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του ΕΥ.
B	Σε όλο το ΕΥ υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες, και στις δύο ενότητες, οι οποίες λειτουργούν υποστηρικτικά στον χρήστη του ΕΥ.
Γ	Στο ΕΥ υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες σε κάθε ενότητα για να διευκολύνουν την εισαγωγή στη μελέτη του.

Πίνακας 61: Εισαγωγικές δραστηριότητες κατανόησης

Σχολιασμός των ευρημάτων του ερευνητικού άξονα

Οι τρεις αξιολογητές που κλήθηκαν να αξιολογήσουν του ΕΥ αποφάνθηκαν ότι σε αυτό εφαρμόστηκαν οι αρχές της Γνωστικής Θεωρίας Πολυμεσικής Μάθησης. Πιο συγκεκριμένα αναφέρουν ότι, σύμφωνα με την Πολυμεσική Αρχή, υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου και ότι η χρήση των εικόνων βοηθάει τον εκπαιδευόμενο να κατανοήσει το γνωστικό αντικείμενο. Ωστόσο επισημαίνουν ότι δεν υπήρχαν επεξηγηματικές εικόνες σε όλη την έκταση του Ε.Υ. Αναφέρουν επίσης ότι στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης όπως ορίζει η Αρχή της Τροπικότητας, ενώ εφαρμόζεται και η Αρχή της Συνοχής, σύμφωνα με την οποία δεν συμπεριλαμβάνονται πληροφορίες μη σχετικές με το γνωστικό αντικείμενο που παρουσιάζεται στο Ε.Υ. Εφαρμόζονται επίσης οι Αρχές της Προσωποποίησης, της Φωνής και της Εικόνας στο Ε.Υ., εφόσον γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας, ο συντάκτης του υλικού απευθύνεται στον εκπαιδευόμενο σε δεύτερο πρόσωπο, υπάρχει ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου σε ύφος φιλικό για τον εκπαιδευόμενο σε όλη την έκταση του Ε.Υ. ενώ εμφανίζεται και ένας εικονικός χαρακτήρας

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

(avatar) με ρόλο ενισχυτικό και υποστηρικτικό της διαδικασίας μάθησης. Επιπλέον, στα πλαίσια της Αρχής της Προσωποποίησης περιέχονται στο Ε.Υ. διαδραστικές δραστηριότητες οι οποίες προσφέρουν στον χρήστη/εκπαιδευόμενο ανατροφοδότηση στις απαντήσεις του. Ο συντάκτης του Ε.Υ. εφαρμόζει την Αρχή της Κατάτμησης στο μεγαλύτερο μέρος του Ε.Υ. Οι αξιολογητές αναφέρουν ότι υπήρξαν ελάχιστα σημεία που το κείμενο ήταν λίγο μεγαλύτερο. Παρόλα αυτά, αναφέρουν ότι ακόμα και τότε, η παρουσίαση του κειμένου ήταν με τέτοιο τρόπο ώστε να μην κουράζει τον εκπαιδευόμενο. Σύμφωνα με την Αρχή της Σηματοδότησης, στο ΕΥ παρέχονται σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων που καλούνται να συμπληρώσουν ενώ υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.), γεγονός που λειτουργεί επίσης ενισχυτικά. Τέλος, οι αξιολογητές αναφέρουν ότι υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που λειτουργούν υποστηρικτικά στον χρήστη όπως ορίζει η Αρχή της Προπαίδευσης.

8.2.9 9ος Ερευνητικός Άξονας: Δυνατά σημεία του Ε.Υ. (Ερώτηση Θ1)

Θ.1. Ποιά πιστεύετε ότι είναι τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ.	
A	1. Δραστηριότητες που πρέπει να ολοκληρώσει ο εκπαιδευόμενος 2. Γνωστικό αντικείμενο 3. Φιλικός τρόπος παρουσίασης του γνωστικού αντικείμενου
B	1. Μικρά και περιεκτικά κείμενα 2. Φιλική παρουσίαση από το avatar 3. Το θέμα που πραγματεύεται το Ε.Υ.
Γ	1. Το γνωστικό αντικείμενο 2. Διαδραστικότητα 3. Εισαγωγικές δραστηριότητες

Πίνακας 62: Δυνατά σημεία εκπαιδευτικού υλικού

Σχολιασμός των ευρημάτων 9ου ερευνητικού άξονα

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Οι τρεις αξιολογητές αναφέρουν τα δυνατότερα σημεία του Ε.Υ. κατά την γνώμη τους και μάλιστα σε κάποια σημεία οι απόψεις τους ταυτίζονται. Συγκεκριμένα, και οι τρεις αναφέρονται στο γνωστικό αντικείμενο/θέμα που πραγματεύεται το υλικό ενώ δύο από τους τρεις (Α, Β) παρατηρούν και αναφέρουν τον φιλικό τρόπο παρουσίασης του γνωστικού αντικείμενου. Επιπλέον, ένας αξιολογητής αναφέρεται στην έκταση και περιεκτικότητα των κειμένων (Β: «Μικρά και περιεκτικά κείμενα») ενώ επίσης ένας αξιολογητής (Γ) αναφέρει ως ισχυρά σημεία του Ε.Υ. την διαδραστικότητα και τις εισαγωγικές δραστηριότητες του.

8.2.10 10ος Ερευνητικός άξονας: Προτάσεις Βελτίωσης (Ερώτηση Θ2)

Θ.2. Γράψτε τρεις αλλαγές που θα προτείνατε για την βελτίωση του Ε.Υ.	
A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μεγαλύτερη αλληλεπίδραση του εκπαιδευόμενου με τους άλλους εκπαιδευόμενους και τον συντάκτη του Ε.Υ. 2. Περισσότερα σημεία ενεργού εμπλοκής του εκπαιδευόμενου 3. Επιλογή «Για τη Βιβλιοθήκη σου», μαζί με την βιβλιογραφία
B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ήταν γενικά μια ωραία εμπειρία. Ωστόσο θα ήθελα στο τέλος, μαζί με τη σύνοψη να υπάρχει και μία δραστηριότητα αξιολόγησης των γνώσεων που αποκόμισα
Γ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Λιγότερη αφήγηση 2. Περισσότερα βίντεο 3. Περισσότερες εξωτερικές παραπομπές

Πίνακας 63: Προτάσεις βελτίωσης εκπαιδευτικού υλικού

Σχολιασμός των ευρημάτων 10 ου ερευνητικού άξονα

Και οι τρεις αξιολογητές είχαν κάτι να παρατηρήσουν σε σχέση με βελτιώσεις που προτείνουν για το Ε.Υ. Ωστόσο, ένας (Β) έκανε μόνο μία παρατήρηση και προτείνει την προσθήκη μίας δραστηριότητας το τέλος κάθε ΔΕ. για την αξιολόγηση των γνώσεων που αποκόμισε από το

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Ε.Υ. Οι άλλοι δύο αξιολογητές προτείνουν διαφορετικές βελτιώσεις ο κάθε ένας. Συγκεκριμένα ο ένας (Α) προτείνει την προσθήκη ενός σημείου όπου θα παρέχεται υλικό μελέτης («Για τη Βιβλιοθήκη σου»), και βελτιώσεις που σχετίζονται με την αλληλεπίδραση του εκπαιδευόμενου με τους άλλους εκπαιδευόμενος αλλά και την μεγαλύτερη ενεργό εμπλοκή του στο Ε.Υ. Ο άλλος αξιολογητής (Β) αναφέρεται σε διαφορετικές βελτιώσεις και προτείνει την ύπαρξη περισσότερων βίντεο και εξωτερικών παραπομπών, και λιγότερη αφήγηση.

Όλες αυτές οι παραπάνω προτάσεις, θα μελετηθούν ώστε να μπορέσουν να αξιοποιηθούν με σκοπό την βελτίωση του Ε.Υ.

Σύνοψη

Παραπάνω αναφέρθηκαν και παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο και Δεκέμβριο του 2021 και αφορούσε στην αποτίμηση του επιμορφωτικού υλικού από μεταπτυχιακούς φοιτητές του ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση με χρήση ΤΠΕ (e-learning) οι οποίοι βρίσκονταν στο τελικό στάδιο ολοκλήρωσης των σπουδών τους. Τα αποτελέσματα παρουσιάστηκαν ανά ερευνητικό άξονα και ερώτημα, ενώ μετά την παράθεση των απόψεων των αξιολογητών γίνεται και σχολιασμός τους.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

9. Συμπεράσματα – Συνεισφορά

9.1. Συμπεράσματα

Στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας δημιουργήθηκε επιμορφωτικό υλικό για ενήλικες, και συγκεκριμένα για εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το υλικό αυτό έχει σκοπό να επιμορφώσει τους χρήστες του στα ζητήματα της φιλαναγνωσίας και των βιβλιοθηκών, και να τους μνήσει στον κόσμο της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρεθύμνου. Για την ολοκλήρωση του υλικού αυτού αξιοποιήθηκαν κυρίως το H5P και η πλατφόρμα Chamilo, ενώ η σύνταξη του υλικού έγινε σύμφωνα με την θεωρία και τις αρχές της ΕξΑΕ. Η αποτίμηση του επιμορφωτικού αυτού υλικού, έγινε από γνώστες του αντικειμένου της ΕξΑΕ μιας και αξιολογητές ήταν τρεις μεταπτυχιακοί φοιτητές που βρίσκονταν επίσης στο στάδιο της ολοκλήρωσης της διπλωματικής τους εργασίας.

Τα σχόλια των αξιολογητών του ΕΥ ήταν θετικά όσον αφορά το σχεδιασμό του ΕΥ και το κατά πόσο το υλικό έχει γίνει με βάση τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ όπως αυτά έχουν διατυπωθεί από τους θεωρητικούς του πεδίου (Ε.Ε.1.) και όσον αφορά την δημιουργία του ΕΥ και κατά πόσο έχουν τηρηθεί οι αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης (Ε.Ε.2.) (Mayer, 2017). Ωστόσο, υπήρξαν κάποιες παρατηρήσεις οι οποίες κατεγράφησαν και θα ληφθούν υπόψη σε μελλοντικές αλλαγές και βελτιώσεις. Συγκεκριμένα αναφέρεται η έλλειψη συμβουλών μελέτης προς το χρήστη καθώς επίσης και η ελλιπής συναισθηματική εμπλοκή του χρήστη με το ΕΥ.

Αναλυτικότερα, προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω ανά ερευνητικό ερώτημα και άξονα:

1. Το ΕΥ διαθέτει επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση, οι πληροφορίες που παρατίθενται σε αυτό διαθέτουν τη σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση, γίνεται συγκριτική ανάλυση, ερμηνεία και κριτική συζήτηση των πληροφοριών αυτών ενώ παρέχεται δυνατότητα μελέτης σε επιπλέον διαφορετικές πηγές.
2. Η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου παρουσιάζεται με τρόπο απλό, κατανοητό και ευανάγνωστο ενώ η γλώσσα γραφής και το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούνται είναι ευανάγνωστα, απλά και κατανοητά χωρίς αυτό να σημαίνει ότι χάνεται το επιστημονικό υπόβαθρο. Γίνεται χρήση προσωπικών

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

και κτητικών αντωνυμιών γεγονός που δίνει την αίσθηση αμεσότητας, ενώ η πυκνότητα των πληροφοριών κρίνεται ικανοποιητική και η παρουσίαση τους στην οθόνη γίνεται τμηματικά. Οι χρωματικοί συνδυασμοί που έχουν επιλεγεί δεν κουράζουν τον επιμορφούμενο αλλά συμβάλουν στην άνετη αλληλεπίδραση και ευχάριστη πλοήγηση. Το ΕΥ είναι πολυμεσικό καθώς δεν περιέχει μόνο κείμενο αλλά και εικόνες και βίντεο που λειτουργούν υποστηρικτικά και επεξηγηματικά, ενισχύοντας την πρόσληψη των πληροφοριών.

3. Το ΕΥ είναι εύχρηστο καθώς η πλοήγηση σε αυτό είναι εύκολη, με κουμπιά και εικονίδια που είναι κατανοητά, αναγνωρίσιμα και επεξηγούνται σε χωριστή διαφάνεια σε κάθε μία από τις δύο διδακτικές ενότητες, με αξιόπιστους υπερσυνδέσμους που οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.
4. Υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια στο ΕΥ και ο επιμορφούμενος μπορεί να κατανοήσει που πρέπει να δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα μιας και ο συντάκτης του υλικού έχει χρησιμοποιήσει πλαίσια κειμένου, έντονη γραφή κ.α. ώστε να επισημαίνονται τα σημαντικά σημεία στο ΕΥ. Ωστόσο δεν παρέχονται στον χρήστη συμβουλές μελέτης, σε ολόκληρη την έκταση του υλικού. Εντούτοις, δεν φαίνεται να εντοπίστηκαν σημεία σε κάποια από τις δύο ΔΕ όπου θα χρειαζόντουσαν μεγαλύτερη επεξήγηση ή περισσότερες συμβουλές για το πως θα πρέπει να προχωρήσει ο χρήστης στην μελέτη του υλικού.
5. Μέσω του ΕΥ ο χρήστης ενθαρρύνεται να εκφράσει τις δικές του απόψεις σε σημαντικά ζητήματα μέσω των δραστηριοτήτων που καλείται να ολοκληρώσει. Επιπλέον, έχει τη δυνατότητα να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα δικά του προσωπικά ενδιαφέροντα, και να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους μέσω φόρουμ αλλά και Padlet. Επίσης, ο χρήστης ενθαρρύνεται να κάνει αυτό-αξιολόγηση σε σχέση με το υλικό αλλά και να ενσωματώσει/εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό. Ωστόσο, αναφέρθηκε η ελλιπής συναισθηματική εμπλοκή του χρήστη με το ΕΥ και η μη δυνατότητα κατάθεσης ερωτημάτων.

6. Το ΕΥ παρέχει στον χρήστη τη δυνατότητα αυτό-αξιολόγησης, αναστοχασμού και ανάπτυξης διαύλων επικοινωνίας μέσω δραστηριοτήτων που ενθαρρύνουν την έκφραση της κριτικής σκέψης ενώ ο χρήστης είναι σε θέση να εφαρμόσει τις νέες γνώσεις που αποκομίζει στη δική του πραγματικότητα.
7. Υπάρχει σαφήνεια στην διατύπωση του σκοπού και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων του ΕΥ, ενώ τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον χρήστη σε επίπεδο γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων και λειτουργούν βοηθητικά στον έλεγχο της προόδου του χρήστη του ΕΥ.
8. Και οι 12 αρχές της Γνωστικής Θεωρίας Πολυμεσικής Μάθησης του Mayer εφαρμόζονται σε όλη την έκταση του ΕΥ.
9. Αναφορικά με τα δυνατά σημεία του ΕΥ αναφέρθηκε το γνωστικό αντικείμενο/θέμα που πραγματεύεται, ο φιλικός τρόπος παρουσίασης η έκταση και περιεκτικότητα των κειμένων, και η διαδραστικότητα και οι εισαγωγικές δραστηριότητες του υλικού.
10. Σχετικά με τυχόν αλλαγές και προτάσεις βελτίωσης του ΕΥ προτάθηκε η προσθήκη μίας δραστηριότητας το τέλος κάθε ΔΕ. για την αξιολόγηση των γνώσεων που αποκόμισε ο χρήστης, η προσθήκη ενός σημείου όπου θα παρέχεται υλικό μελέτης («Για τη Βιβλιοθήκη σου») καθώς επίσης και βελτιώσεις που σχετίζονται με την αλληλεπίδραση του εκπαιδευόμενου με τους άλλους εκπαιδευόμενος αλλά και την μεγαλύτερη ενεργό εμπλοκή του στο Ε.Υ. Προτείνεται επίσης η ύπαρξη περισσότερων βίντεο και εξωτερικών παραπομπών, και λιγότερη αφήγηση.

Οι παρατηρήσεις και τα σχόλια που ελήφθησαν κρίνονται θετικά σε γενικές γραμμές, έχουν καταγραφεί/μελετηθεί και θα ληφθούν υπόψη σε μελλοντικές αλλαγές και βελτιώσεις στο ΕΥ.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

9.2. Συνεισφορά

Αναφορικά με την συνεισφορά της παρούσας ΔΕ, αρχικά αξίζει να αναφερθεί η πρωτοτυπία της. Στα πλαίσια της βιβλιογραφικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε από την ερευνήτρια, δεν εντοπίστηκε κάποια παρόμοια εκπαιδευτική ή επιμορφωτική εφαρμογή για το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο η οποία να έχει δημιουργηθεί στο εργαλείο H5P.

Πιο συγκεκριμένα, σε εκπαιδευτικό επίπεδο δημιουργήθηκε ένα ποιοτικά άρτιο ΕΥ, με βάση τις αρχές σχεδιασμού ΕΥ στην ΕξΑΕ ενηλίκων το οποίο πραγματεύεται ζητήματα φιλαναγνωσίας και βιβλιοθηκών. Επίσης, αποτελεί ένα εργαλείο γνωριμίας με την ΔΚΒΡ ενώ θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο στα χέρια των εκπαιδευτικών αλλά και των υπαλλήλων της ΔΚΒΡ ώστε να προσελκύσουν χρήστες ή/και αν τους παρουσιάσουν την ΔΚΒΡ με τρόπο ευχάριστο και παιγνιώδη. Εξάλλου, αυτή ήταν και η αρχική σκέψη της δημιουργού του ΕΥ.

Σε επίπεδο κοινωνικής προσφοράς, θα μπορούσε να αναφερθεί η σημασία του υλικού αυτού στην ενίσχυση της φιλαναγνωσίας στους επιμορφούμενους αλλά και η ενίσχυση της θέσης της ΔΚΒΡ στο μυαλό και την σκέψη των εκπαιδευτικών. Η ΔΚΒΡ, η οποία βρίσκεται πλέον σε ένα νέο, υπερσύγχρονο κτίριο, αποτελεί στολίδι της πόλης και πόλο έλξης ερευνητών, φοιτητών και άλλων. Ένα τέτοιο ψηφιακό εργαλείο μπορεί να την φέρει ακόμα πιο κοντά και σε άλλες ομάδες ανθρώπων όπως μαθητές, εκπαιδευτικοί, αλλά και απλούς πολίτες που είτε αναζητούν πληροφορίες για κάτι, είτε απλώς αγαπούν το βιβλίο και το διάβασμα.

Ελπίζουμε το εργαλείο αυτό να ενισχύσει το αίσθημα της φιλαναγνωσίας στους χρήστες που θα το αξιοποιήσουν και να ενισχύσει την θέση της ΔΚΒΡ, αυξάνοντας την επισκεψιμότητα της σε διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Αγγλική Βιβλιογραφία

Anfara, V. A., Jr., Brown, K. M., Mangione, T. L. (2002). Qualitative analysis on stage: Making the research process more public. *Educational Researcher*. Vol.31, No.7, 28-38.

Anderson, T. & Dron, J. (2011). Three Generations of Distance Education Pedagogy. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, Vol.12.3., pp.80-97

Caplan, D., & Graham, R. (2008). The Development of Online Courses. In T. Anderson (Ed.), *The Theory and Practice of Online Learning* (2nd ed., pp. 245-263). AU Press.

Fraser, S., & Deane, E. (1997). Why Open Learning?. *Australian Universities' Review*, Vol. 40, No. 1, pp.25-31.

Frey, B. (2018). *The SAGE Encyclopedia of Educational Research, Measurement, and Evaluation* (Vols. 1-4). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Holmberg, Borje (1988) *Perspectives of research on distance education* Fern Universitat, Hagen (West Germany). Zentrales Inst. fur Fernstudienforschung Arbeitsbereich (<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED298355.pdf>).

Ifla/Unesco, Public Library Manifesto, 1994. From <https://www.ifla.org/publications/iflaunesco-public-library-manifesto-1994> (Ανάκτηση 12/3/2021)

Keegan, D. (ed.) (1994). Otto Peters on Distance Education. *The Industrialization of Teaching and Learning*. London & NY: Routledge.

Lac, A. (2016). Content analysis. In R. J. R. Levesque (Ed.), *Encyclopedia of adolescence* (2nd ed., pp. 1-5). Switzerland: Springer International.

Mose, P. (2020), "Public libraries and public primary school literacy: a Kenyan case study", *Library Management*, Vol. 41, No.8/9, pp. 689-701. <https://doi.org/10.1108/LM-04-2020-0068>.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Papazoglou, A., Semertzaki, E. (2001). "Changes and developments in Greek libraries", *The Electronic Library*, Vol.19, No.3, pp.158-167. <https://doi.org/10.1108/EUM0000000005481>

Paulsen, M. F. (2014) *Cooperative Freedom and Transparency in Online Education*, IICTE 2012 Proceedings.

Peters, O. (2010). *Distance Education in Transition. Developments and Issues* (5th ed.). Oldenburg: BIS-Verlag der Carl von Ossietzky Universität Oldenburg.

Roger Lewis (1986) What is open learning?, *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, Vol.1, No.2, pp.5-10

Russell, S.E. and Huang, J. (2009), "Libraries' role in equalizing access to information", *Library Management*, Vol.30, No.1/2, pp. 69-76. <https://doi.org/10.1108/01435120910927538>

Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., & Zvacek, S. (2008). *Foundations of distance education. Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education*. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.4.644>

Virkus Sirje and Metsar Silvi (2004). "General Introduction to the role of the Library for University Education", *LIBER Quarterly*, 14

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αναστασιάδης, Π. (2004). Δια Βίου και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Κοινωνία της Πληροφορίας: Το Δεύτερο Κύμα των Τεχνολογιών των Πληροφοριών και των Επικοινωνιών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Επιστήμες της Αγωγής, Θεματικό Τεύχος: Δια Βίου και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Κοινωνία της Πληροφορίας*: 3(2004), 165-178.

Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια,

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *The Journal for Open and Distance Education and Education Technology*: 10 (1).

Αναστασιάδης, Π. (2017). «ΟΔΥΣΣΕΑΣ 2000-2015»: Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση των ΤΠΕ στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Μία αποτίμηση της ερευνητικής συνεισφοράς. *The Journal for Open and Distance Education and Education Technology*: 13 (1)

Αναστασιάδης Π. (2016). Σχεδιασμός και Υλοποίηση Ολοκληρωμένου Διαδικτυακού Περιβάλλοντος Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών της Ομογένειας (2011-2014) Στο Αναστασιάδης Π. (Επ.), *Η Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών με τη χρήση Προηγμένων Μαθησιακών Τεχνολογιών Διαδικτύου [e-Learning]. Από τη Θεωρία στην Πράξη*, Αθήνα: Guttenberg.

Ανδρέου, Α. (2004). Η εξ' αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Στο Π. Αναστασιάδης (Επιμ.), *Δια Βίου και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Πρακτικά εισηγήσεων 1ης Πανελληνίας Διημερίδας με Διεθνή Συμμετοχή* (σσ.113-121). Ρέθυμνο: Προπομπός.

Αράχωβα, Τ., Καπιδάκης, Σ., (2006). Μοντέλο λειτουργίας των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών ως φορέων εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης: Εικονικά περιβάλλοντα στην υπηρεσία των χρηστών-εκπαιδευομένων, *Πρακτικά 14ου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθήνας*, Αθήνα.

Αρτζανίδου, Έ., Γουλής, Δ., Γρόσδος, Σ., Καρακίτσιος, Α., (2011). *Παιχνίδια φιλιανγνωσίας και αναγνωστικές εμπυγχώσεις*, Αθήνα: Gutenberg

Βεργίδης, (2015). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα ως διάσταση της εκπαιδευτικής πολιτικής. *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 29, 97-126. doi:<https://doi.org/10.12681/sas.871>

Βλάχου - Χαλκιοπούλου, Μ. (2004). *Εισαγωγή στη βιβλιοθηκονομία: Πληροφόρηση, βιβλιοθήκες, κοινωνία*. Αθήνα: Έλλην.

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

Γκάτζουλας, Μανούσου, (2015). Εξ αποστάσεως επιμόρφωση, επαγγελματική ανάπτυξη και επαγγελματική ικανοποίηση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 11(1), 72-87.

Carr, W. & Kemmis, St. (2002). *Για μια κριτική εκπαιδευτική θεωρία – εκπαίδευση, γνώση και έρευνα δράσης*. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.

Holmberg, B. (2002). *Εκπαίδευση εξ αποστάσεως: θεωρία και πράξη* (Σ. Πανέτσος, μτφ.). Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.

Ίσαρη, Φ., Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία έρευνας. Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα. Ανακτήθηκε από <https://www.kallipos.gr>.

Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.

Καλογήρου, Τ. (2007). Είμαστε πλασμένοι απ' το υλικό των βιβλίων: Τα νεανικά χρόνια της ανάγνωσης, Ημερίδα «Φιλαναγνωσία και βιβλίο».

Καραγιάννη, Δ., & Αναστασιάδης, Π., (2009). Συμπληρωματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο Δημοτικό Σχολείο: Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Πιλοτικού Έντυπου Εκπαιδευτικού Υλικού με την μέθοδο της ΕξΑΕ με θέμα: «Βιώσιμη Ανάπτυξη και Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας». *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 5, 97-110.

Καραγιάννη Μ., (2020). *Στρατηγική ψηφιακής επικοινωνίας και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών στους πολιτιστικούς οργανισμούς στο πλαίσιο διατήρησης και προσέλκυσης κοινού. Μία πρόταση για τη δημιουργία ψηφιακής επικοινωνιακής στρατηγικής στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου*, Διπλωματική Εργασία, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, ΕΑΠ, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων.

Κατσίκη-Γκριβαλου Ά. (2007). Εναρκτήρια ομιλία στην ημερίδα “Φιλαναγνωσία και σχολείο”, Αθήνα.

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

Κόκκος, Α. (1998), *Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση*, εκδόσεις ΕΑΠ (Β' τόμος).

Κοτρίδης, Α. (2015). *Η επιμόρφωση ως διαδικασία επαγγελματικής ανάπτυξης των διευθυντών στο πλαίσιο της Δια βίου μάθησης*. Η φωνή των διευθυντών Λυκείων του Δήμου Βέροιας.

Κόκκος, (1999). Στο Α.Κόκκος, Α. Λιοναράκης, Χ. Ματραλής, Χ. Παναγιωτακόπουλος, *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Το εκπαιδευτικό υλικό και οι νέες τεχνολογίες* (Τόμος Γ'). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Κορομπίλη, Σ., Τόγια, Α., (2015). *Πληροφοριακός γραμματισμός*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/2701>

Κουστουράκης, Γ. & Παναγιωτακόπουλος, Χ. (2000) Η «Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» στο σύγχρονο κόσμο: Ιστορική – Κοινωνιολογική Προσέγγιση, *Νέα Παιδεία*, 94, 13-26.

Keegan, D., (2001). *Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης* μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α. (1998, 1999). Στο Δ. Βεργίδης, Α. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Β. Μακράκης, Χ. Ματραλής *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Θεσμοί και λειτουργίες* (Τόμος Α', σελ. 29-35). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Λιοναράκης, Α. (2001). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση: προβληματισμοί για μια ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού*. Στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. Αθήνα: Προπομπός.

Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση—στοιχεία θεωρίας και πράξης* (σελ. 11-41). Αθήνα: Προπομπός.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Λυμπερά Σ., (2016). *“ Η συμβολή των παιδικών βιβλιοθηκών στην προώθηση της φιλαναγνωσίας”*, Πτυχιακή εργασία. Αθήνα: ΤΕΙ Αθήνας, τμήμα Βιβλιοθηκονομίας.

Μαραγκουδάκη, Ε. (1994). Σχολικός χρόνος, ελεύθερος χρόνος και φιλαναγνωσία. *Φιλαναγνωσία και παιδική λογοτεχνία, Εισηγήσεις στο 5ο σεμινάριο του κύκλου παιδικού βιβλίου*, Αθήνα: Δελφίνι.

Ματραλής, Χ. (1998, 99). Ύπαρξη-Σχεδιασμός ειδικού εκπαιδευτικού υλικού. Στο Βεργίδης Δ., Λιοναράκης Α., Λυκουργιώτης Α., Μακράκης Β. & Ματραλής Χ., *Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Θεσμοί και Λειτουργίες*. ΕΑΠ: Πάτρα.

Ματραλής, Χ. (1998), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση*, Πάτρα: ΕΑΠ

Μερακλής, Μ.Γ., (1994). Τα κίνητρα της παιδικής φιλαναγνωσίας. *Φιλαναγνωσία και παιδική λογοτεχνία, Εισηγήσεις στο 5ο σεμινάριο του κύκλου παιδικού βιβλίου*, Αθήνα: Δελφίνι.

Μουζάκης Χ. (2006). *Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων*. Παραδείγματα και περιπτώσεις εφαρμογής. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ).

Μουζάκης, Χ. (2006). *Η εκπαίδευση Ενηλίκων στην Ελλάδα*, (ΙΔΕΚΕ)

Μπαγάκης, Γ. (2010). *Θεσμοθετημένες και νέες μορφές επιμόρφωσης Προς αναζήτηση συνέργειας και καλών πρακτικών*, Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (ΟΕΠΕΚ), Επιμέλεια κειμένων Μαρία Γ. Μόσχου.

Μπαλατζάρας, Μ. (2008). Μαθαίνοντας να εκπαιδεύω: Συμβουλές προς τους βιβλιοθηκονόμους εκπαιδευτές. *1ο Επιστημονικό Συμπόσιο για την Πληροφοριακή Παιδεία και Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση*, 11-12 Δεκεμβρίου 2008, Βόλος: Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Ανακτήθηκε 23 Μαΐου 2021, από http://ilsym.lib.uth.gr/files/Balatzaras_pr.pdf

«*Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»*

Μπιγιάκη, Ν. (2009). Κοινωνική Ένταξη των Μεταναστών και Ανοικτή εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Ελλάδα. In A. Lionarakis (ed.), *5th International Conference in Open & Distance Learning*. Athens, 27- 29 November 2009.

Μπρασέρ Φ., (2005). *1001 δραστηριότητες για να αγαπήσω το βιβλίο*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Οικονόμου, Β., Ι. (1998). *Οι βιβλιοθήκες και ο ρόλος τους*, Αθήνα: Ατραπός.

Παπαδάτος, Γ. (2009). *Παιδικό βιβλίο και φιλαναγνωσία: θεωρητικές αναφορές και προσεγγίσεις-δραστηριότητες*, Αθήνα: Πατάκης.

Πατέρα, Α., Τσιλιμένη, Τ. (2012), *Φιλαναγνωσία και κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού. Θεωρητικές προσεγγίσεις, δραστηριότητες και παιχνίδια*, Αθήνα: Επίκεντρο

Παπαναούμ Ζ., (2005). Ο ρόλος της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην επαγγελματική τους ανάπτυξη: γιατί, πώς, πότε. Στο Γ. Μπαγάκης «*Επιμόρφωση και Επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*» (σσ. 82-91). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ραλλιάς, & Αναστασιάδης (2015). Δημιουργία διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού με την μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 8.

Σαΐτης, Χ. (2005). *Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Ατραπός.

Σίσκα, Μ. - Γιαννοπούλου, Ιωάννου Ν., Τζάννου Αικ., (1994). Ο ρόλος της βιβλιοθήκης Φιλαναγνωσία και παιδική λογοτεχνία, *Εισηγήσεις στο 5ο σεμινάριο του κύκλου παιδικού βιβλίου*, Αθήνα: Δελφίνι.

Σεμερτζάκη, Έ., (2006). Οι Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα : σύντομη ιστορική αναδρομή. Στο *Οι Βιβλιοθήκες χθες, σήμερα και αύριο: επιστημονική ημερίδα αφιερωμένη στους φίλους του βιβλίου και των βιβλιοθηκών*, Αθήνα (GR), 19 Μαΐου. [Conference paper] (πρόσβαση 13/3/2021).

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Σηφάκη Ε., Σηφάκης Γ. (2007). Πολιτιστικό μάρκετινγκ και νέες τεχνολογίες στην υπηρεσία των πολιτιστικών οργανισμών, στο *Νέες Τεχνολογίες και Μάρκετινγκ*, Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου, 24-25 Μαΐου 2007, ΤΕΙ Κρήτης, Τμήμα Εμπορίας και Διαφήμισης, Ιεράπετρα.

Σοφός, Α. & Kron, F. (2010). *Αποδοτική Διδασκαλία με Χρήση Μέσων. Από τα πρωτογενή και προσωπικά στα τεταρτογενή και ψηφιακά μέσα*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Σοφός, Α., Κώστας, Α., Παράσχου, Β., (2015). *Online εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε 2 Δεκεμβρίου, 2021, από <http://hdl.handle.net/11419/182>

Σοφός, Α., Κώστας, Α., Παράσχου, Β. (2015). *Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση & Τεχνολογία*. [Κεφάλαιο Συγγραμματος]. Στο Σοφός, Α., Κώστας, Α., Παράσχου, Β. 2015. *Online εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. κεφ 4. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/185>

Σπανακά, & Λιοναράκης (2017). Οι Επτά Αρχές Δημιουργίας Εκπαιδευτικού Υλικού. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 9, 121-123

Σωτηροπούλου, Μ. (1993). Παιδικές και σχολικές βιβλιοθήκες, *Διαδρομές*, τεύχος Καλοκαίρι 1993, αριθμός 30 (<http://languageculturelab.ece.uth.gr/node/43> πρόσβαση 10/3/2021)

Στρίγκας, Κ., & Τσιμπίρης, Α. (2019). Εξ αποστάσεως Επιμόρφωση Δασκάλων. Εφαρμογή, Στατιστική Ανάλυση και Αποτίμηση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 15(1), 241-267. doi:<https://doi.org/10.12681/jode.19604>

Συμεού, Α. (2007). Εγκυρότητα και αξιοπιστία στην ποιοτική εκπαιδευτική έρευνα: Παρουσίαση, αιτιολόγηση και πράξη. *Πρακτικά 5^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδας «25 Χρόνια Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδας»* (Τομ. 2, σσ. 333-339). Θεσσαλονίκη: Α/φοί Κυριακίδη.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Siemens, G. (2007). Connectivism: δημιουργία οικολογικής μάθησης σε κατακεκομημένα περιβάλλοντα. *Διδακτική της μικροτεχνικής. Έννοιες, λόγια και παραδείγματα*, (σσ. 53-68).

Τζάνη, Μ. (2005). *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις για το μάθημα «Μεθοδολογία Έρευνας Κοινωνικών Επιστημών»*, ΕΚΠΑ. Ανακτήθηκε 8 Νοεμβρίου, 2021 από <http://benl.primedu.uoa.gr/database1/method.pdf>

Τζέμου, Χ., Σοφός, Λ., (2013). Η Ανοικτή και Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση σε διεθνές επίπεδο. Παράγοντες που επηρεάζουν την εκπλήρωση του ιδεώδους της Ανοικτής εκπαίδευσης. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 7.

Τσιλιμένη Τ., (2007). Παρεμβατικές δράσεις στους γονείς για την καλλιέργεια της βιβλιοφιλίας σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας, ημερίδα «Φιλαναγνωσία και βιβλίο».

Χουλιάρα, Ξ., Λιοναράκης, Α. & Σπανακά, Α., (2011). Η έννοια της πολυμορφικότητας στο εξΑΕ διδακτικό υλικό: θεώρηση, σχεδιασμός, ζητήματα εφαρμογής. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 6.

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

- **Παράρτημα Α: «Ερωτηματολόγιο της έρευνας του Ε.Υ.»**

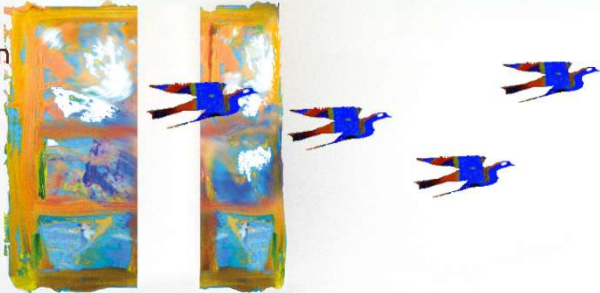
**ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της
Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των
ΤΠΕ
(e-Learning)».

UNIVERSITY OF CRETE
Department of Primary Education

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.

E-Learning Lab

Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α
www.edivea.org

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΡΟΗΓΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

«Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Επιβλέπων: Κωτσιδής Κωνσταντίνος
Υπεύθυνος Έρευνας: «Βαρβαντάκη Σταυρούλα»

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιανγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Οδηγίες

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μια προσπάθεια διερεύνησης των απόψεών σας σχετικά με το Εκπαιδευτικό Υλικό (Ε.Υ.) που μελετήσατε.

Ο σκοπός του ερωτηματολογίου είναι διττός. Αφενός διερευνάται εάν το υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και αφετέρου αν το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης. Προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των συμπερασμάτων που θα προκύψουν από την παρούσα έρευνα, είναι αναγκαία η αντικειμενική προσέγγιση των ερωτήσεων.

Κατά την επεξεργασία των δεδομένων του ερωτηματολογίου, το οποίο προορίζεται αποκλειστικά για ερευνητική χρήση, θα είναι σεβαστό το απόρρητο των απαντήσεών σας. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα σας κοινοποιηθούν αμέσως μετά το τέλος της στατιστικής επεξεργασίας.

Ο Υπεύθυνος Έρευνας: «Βαρβαντάκη Σταυρούλα»

Δημογραφικά στοιχεία

(Ζητείται η συμπλήρωση δημογραφικών στοιχείων)

1. Φύλλο (Κυκλώστε)	Αντρας	Γυναίκα		
2. Ηλικία (Κυκλώστε)	22-30	31-40	41-50	>51
3. Χρόνια Προϋπηρεσίας (Κυκλώστε)	0-4	5-10	11-20	>20
4. Είστε εξοικειωμένοι με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ).				
☐	☐	☐	☐	☐
☐				
1	2	3	4	5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

A.2. Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κλπ.).

Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.3. Στο Ε.Υ. γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.4. Το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.5. Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Β. Το Ε.Υ. συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου

Β.1. Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Β.2. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Β.3. Στο Ε.Υ. γίνεται κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

B.4. Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.5. Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι ικανοποιητική.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.6. Το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.7. Το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

B.8. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.9. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.10. Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Γ. Ευχρηστία του Ε.Υ.

Γ.1. Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (εμπρός, πίσω κλπ.) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Γ.2. Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (πρόσθετες πηγές, δραστηριότητες κλπ.) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Γ.3. Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Γ.4. Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Δ. Το Ε.Υ. υποστηρίζει - καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Δ.1. Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό.
Παρατηρήσεις / Σχόλια

Δ.2. Το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (Υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες).

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Δ.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Ε. Το Ε.Υ υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Ε.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Ε.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Ε.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Ε.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Ε.5. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Ε.6. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Στ. Το Ε.Υ. παρέχει δυνατότητα Αναστοχασμού - Αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο

Στ.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Στ.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Στ.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάυλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Στ.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Στ.5. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Z. Σκοπός / Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Z.1. Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Z.2. Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Z.3. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Z.4. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Z.5. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Z.6. Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

2^ο Ερευνητικό Ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;

(Για να θυμηθείτε τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης δείτε εδώ: <https://www.edivea.org/mayer.html>)

H.1. Στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κείμενου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου. **(Πολυμεσική Αρχή)**

Παρατηρήσεις / Σχόλια

H.2. Στο Ε.Υ. η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο. **(Πολυμεσική Αρχή)**

Παρατηρήσεις / Σχόλια

H.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.ά.). **(Αρχή της Τροπικότητας)**

Παρατηρήσεις / Σχόλια

H.4. Στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) με το γνωστικό αντικείμενο. **(Αρχή της Συνοχής)**

Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

H.5. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας. [\(Αρχή της Προσωποποίησης\)](#)
Παρατηρήσεις / Σχόλια

H.6. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου. [\(Αρχή της Προσωποποίησης\)](#)
Παρατηρήσεις / Σχόλια

H.7. Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. [\(Αρχή της Προσωποποίησης\)](#)
Παρατηρήσεις / Σχόλια

H.8. Στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο. [\(Αρχή της Φωνής\)](#)
Παρατηρήσεις / Σχόλια

H.9. Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων. [\(Αρχή της Εικόνας\)](#)
Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

H.10. Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά.

(Αρχή της Κατάτμησης)

Παρατηρήσεις / Σχόλια

H.11. Στο Ε.Υ. υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους. **(Αρχή της Προσωποποίησης)**

Παρατηρήσεις / Σχόλια

H.12. Στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. **(Αρχή της Κατάτμησης)**

Παρατηρήσεις / Σχόλια

H.13. Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών. **(Αρχή της Σηματοδότησης)**

Παρατηρήσεις / Σχόλια

H.14. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.). **(Αρχή της Σηματοδότησης)**

Παρατηρήσεις / Σχόλια

«Βαρβαντάκη Σταυρούλα, «Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση επιμορφωτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ για την ενίσχυση της Φιλιαναγνωσίας και των γνώσεων για την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»

Η.15. Στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου. [\(Αρχή της Προπαίδευσης\)](#)
Παρατηρήσεις / Σχόλια

Γενικές Επισημάνσεις

Θ.1. Ποια πιστεύετε ότι είναι τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού;

Θ.2. Γράψτε έως τρεις αλλαγές που προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό υλικό.

Ευχαριστούμε για τη συνεργασία σας